

5/2005

Mirja Kortesharju, Anni Karhunen

Maatalousalueiden luonnon
monimuotoisuuden yleissuunnitelma
ja perinteisiä maatalousympäristöjä
Merikarvia

TURKU 2005

Julkaisu on saatavana myös Internetissä
www.ymparisto.fi/los

ISBN 951-614-058-0
ISBN 951-614-059-9 (PDF)
ISSN 1238-3201

Piirroksat ja valokuvat: Mirja Kortesharju
Taitto: Päivi Niemelä

Karhukopio Oy
Turku 2005

Sisällys

1 Johdanto	5
Tiedotus ja neuvontatyö	6
2 Menetelmät	6
Karttoihin perustuva työ	7
Maastotyöt	7
Hankkeen maastokartoituksen kohteet	9
Karttakohteiden tarkastelun tuloksia	10
Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluun liittyvät menetelmät	12
3 Merikarvian suunnittelun alueen yleiskuvaus ja maisema	14
Merikarvian merenrantaniittyjä	16
Metsäisten ympäristöjen monimuotoisuutta	17
4 Luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma	18
Yleissuunnitelma ja karttamerkinnot	18
Kivisyys näkyy elinympäristöissä	20
Kohdekuvaukset ja hoitosuositukset	21
5 Luonnon monimuotoisuusalueiden hoito	62
6 Perinnebiotooppien sekä luonnon monimuotoisuuskohteiden toteutus ja rahoitus	69
Lähteet	70
LIITTEET:	
Liite 1. Perinnebiotooppien kartoitus ja hoidon suunnittelu esimerkkinä Merikarvian Fidiholman laidunalueen hoitosuunnitelma	71

Johdanto

“Merikarvian perinteisen maatalouden ympäristöjä - hoidon ja neuvonnan suunnitteluhanke” alkoi keväällä 2003. Yksi hankkeen tavoitteista oli testata, voidaanko vanhoja ilmakuvia sekä nykyisiä karttoja päällekkäin analysoimalla vielä löytää perinteisiä maatalousympäristöjä ja perinnebiotooppeja. Hankkeen tavoitteena oli myös kartoittaa kunnan alueella muita perinteisiä maatalousympäristöjä, joilla on perinnebiotooppi-, luonnon monimuotoisuus- tai maisemallisia arvoja. Toiveena oli löytää kohteita, jotka soveltuvat maatalouden ympäristötuen erityistuen hoidettaviksi. Pyrkimyksenä oli löytää juuri Merikarvian maatalousalueille tyypillisiä tai toisaalta erityisen arvokkaita ympäristökokonaisuuksia, jotka voisivat olla esimerkkikohteina myöhemmin viljelijöiden omatoimiselle maatalousympäristön hoitotyölle. Lisäksi yksi hankkeen tavoitteista oli selvittää yksityiskohtaisemmin kymmenen vuonna 2003 Merikarvian maatalouden ympäristötuen erityistuen piiriin kuuluvaa tai siihen haussa olevaa kohdetta. Ne olivat “perinnebiotooppien hoito”- tai “luonnon monimuotoisuuden edistäminen”- tai “maiseman kehittäminen ja hoito”- sopimuksiin liittyviä kohteita, jotka valittiin edustamaan ympäristöltään ja hoidoltaan erilaisia tyyppisiä. Näillä kohteilla tarkasteltiin mm. niiden nykytilaa, kasvillisuutta, hoidon tasoa ja maisemallisia tekijöitä sekä keskusteltiin ja annettiin neuvontaa hoitotoimista ja –mahdollisuuksista.

Maatalouden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma päätettiin laatia edellä mainitun kartoitusmateriaalin pohjalta. Yleissuunnitelman kohdealueeksi valittiin rannikkoalue, johon kuuluvat kunnan läntiset kylät. Tätä aluetta kartoitettiin hankkeen aikana kattavimmin. Aineisto käsiteltiin luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun periaatteiden mukaisesti. Kartoitustyön tulokset ja luonnon monimuotoisuussuunnitelma päätettiin tehdä yhdeksi julkaisuksi, jossa myös painotetaan neuvonnasta kertyneen tiedon osuutta. Tarkoitus on, että tämä julkaisu päättyy mahdollisimman monelle asiasta kiinnostuneelle ja on apuna Merikarvian maaseutuympäristöä ja maisemaa koskevissa suunnitelmissa. Erityisesti sen tarkoitus olisi olla apuna maatalouden erityistukia haettaessa.

2

Menetelmät

Tiedotus ja neuvontatyö

Keväällä, 8.4.2003, oli Merikarvian kunnantalolla projektiin liittyvä tiedotustilaisuus, jossa oli läsnä TE- ja ympäristökeskuksen, kunnan ja eri järjestöjen edustajia sekä runsaasti viljelijöitä. Hankkeen varsinainen käytännön työ käynnistyi toukokuun alussa ja neuvonta aloitettiin samalla. Projektista ja neuvonnasta kirjoitettiin paikallislehdessä vielä heinäkuun alussa ja annettiin puhelinnumero, johon sai ottaa yhteyttä. Heinäkuun keskivaiheilla julkaistiin Merikarvia- lehdessä artikkeli Merikarvian perinnebiotoopeista. Paikallislehti oli hyvä apuväline, sillä yhteydenottojen lisäksi maastossa ihmisiä satunnaisesti tavattaessa moni oli tietoinen työstä ja avulias antamaan tietoja.

Yksi neuvontatyön muoto oli henkilökohtaiset neuvontaretket asiakkaiden kanssa ympäristönhoitokohteilla. Retkillä käsiteltiin hoitoon liittyviä asioita, tunnistettiin kasveja, arvioitiin koko kasvillisuutta, myös puustoa, ja pohdittiin kohteiden erilaisia hoito- ja tukimahdollisuuksia. Puhelinneuvontaa annettiin ja käytiin myös pyyntöjen perusteella arvioimassa alueita maastossa. Yhteyttä ottivat yhtä hyvin merikarvalaiset viljelijät, eläkeläiset kuin myös vapaa-ajan asukkaat. Puhelut olivat hyvin erilaisia, puhelu saattoi koskea vain yhtä tunnistettavaa kasvia tai keskustelu johti jopa saariretkeen. Kunnanvirastossa tehtiin yhteistyötä maatalous- sekä matkailusihteerin kanssa samoin kesäaikaisen matkailutyöntekijän kanssa. Tapaamisissa tarjottiin kirjallista materiaalia asiakkaan ja kohderyhmän kiinnostuksen mukaan neuvonnan ja asian tunnetuksi tekemisen tueksi. Satakunnan TE-keskus oli mukana paitsi rahoittajana, myös tukena erityistukiin liittyvässä neuvonnassa ja heiltä saattoi aina tarkistaa maastokäynneillä esille tulleita lukuisia kysymyksiä esim. erityistukiin liittyvistä edellytyksistä tai hakumenettelystä. Satakunnan maaseutukeskus oli mukana neuvonnassa ja tuomassa lisänäkökulmia työhön.

Merikarviaa ja siellä tehtävää maatalousympäristöön liittyvää työtä tehtiin tunnetuksi elokuussa järjestetyssä kansainvälisessä järviruokoseminaarissa Salossa. Seminaarista saatiin uusinta tietoa maatalouden ympäristönhoitotyöstä rantoihin liittyvillä alueilla ja näitä tietoja voitiin välittää edelleen myös merikarvalaisille.

Projektin yhteydessä valmistettiin myös neuvontamateriaalia. Maastotöiden tuloksista ja kirjallisuuden perusteella tehtiin 8-sivuinen värikuvaesite "Merikarvian perinteisen maatalouden ympäristöjä - Säilyttäminen ja hoito", jota voidaan käyttää jatkossakin Merikarvialla maatalouden erityistukiin ja maaseutumaiseman hoitoon liittyvässä koulutuksessa ja neuvonnassa. Projektissa tehtiin myös kolmi-sivuinen artikkeli "Merikarvian perinnemaisemat" Ympäristöviesti-lehden kevään 2004 numeroon. Lisäksi aineistosta laadittiin 14 dian Power Point- esitys, joka esitettiin Merikarvialla maanviljelijöille järjestetyssä yleisötilaisuudessa keväällä 2004.

Myöhemmin kesällä 2004 hankkeen aineistoa käytettiin pohjana Merikarvia- viikon yhteydessä järjestetyillä kahdella kotiseuturetkeillä sekä Satakunnan Maa- ja kotitalousnaisten järjestämällä perinnemaisemaretkellä, joissa projektityöntekijä Mirja Kortesharju toimi mukana asiantuntijana. Kaikille osallistujille jaettiin kansiot, jotka sisälsivät yllä mainitun materiaalin lisäksi myös uusimpia asiaan liittyviä esitteitä. Retkiin osallistui yhteensä noin 100 henkeä. Satavesi-projektin järjes-

tämässä Satakunnan vedet -luentosarjassa syksyllä 2004 pidettiin luento Luoteis-Satakunnan perinteisistä rantalaitumista. Luento varten valmistettiin 19 dian esitys, jossa lähinnä esiteltiin Merikarvian rantalaitumia sekä kartoitus- ja neuvontahankkeessa tehtyjä havaintoja laitumien kasvillisuudesta ja maisemista sekä pohdittiin alueiden säilyttämistä, hoitoa ja tulevaisuutta. Luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluun liittyvä tiedotus- ja neuvontatyö käsitellään siihen liittyvien menetelmien yhteydessä sivulla 12.

Karttoihin perustuva työ

Projektissa oli tarkoitus testata karttamateriaalin hyväksikäyttöä Merikarvian perinteisten maatalousympäristöjen kartoittamiseksi ja niiden hoidon suunnittelemiseksi. Jo tunnettujen Merikarvian luontoarvojen perusteella valittiin rannikon läheinen alue, jolta todennäköisesti löytyisi myös muita karttatyön tulokinnassa tarvittavia vertailukohteita. Työssä käytettiin vuosilta 1952 ja 2000 olevia ilmakuvia sekä nykyisiä peruskarttoja. Vanhemmista ilmakuvista etsittiin perinteisen maankäytön alueita ja vertailtiin niitä uudempiin sekä tarkastettiin tilanne peruskartalta. Jos alueella näytti edelleen olevan avoimia kohtia, harvaa metsää, rantaniittyä, hakamaaksi, metsälaitumeksi tai niityksi tulkittavia alueita, ne merkittiin.

Kohteet digitoidiin kartoille yleispiirteittäin niin, että lähialueetkin tulivat mukaan. Kohteista tehtiin myös taulukko, johon kirjattiin maankäyttö sekä vanhemmassa että uudemmassa ilmakuvassa. Taulukkoa täydennettiin maastokäyntien perusteella. Joistakin kohteista ei saatu uudempaa ilmakuvaa, mutta nekin otettiin mukaan tarkasteluun erityisesti, jos ne sattuivat lähelle jo valikoituneita kohteita. Digitoituneet kohteet tulostettiin peruskartta-aineiston päälle maastokartoiksi noin 1: 5000- 10000 mittakaavaan ja näitä karttoja käytettiin kohteelle tehtävällä maastokäynnillä. Vanhat ilmakuvat eivät olleet laadullisesti kovinkaan hyviä, mikä vaikeutti tulkintaa ja aiheutti virheitä. Vanhat kuvat kattoivat koko kunnan alueen, mutta uudempia oli saatavissa noin 2/3 alueelta eikä kunnan eteläosasta ollenkaan. Siitä huolimatta karttakohteet osuivat perinteisille maatalousympäristöille yhtä hyvin kuin muuallakin, joten vanhoja ilmakuvia ja nykyistä peruskarttaa päällekkäin tarkastelemalla saatetaan päästä kohtuulliseen tulokseen.

Maastotyöt

Karttavertailuun liittyvän maastotyön tarkastelukohteiksi valittiin kartta- ja ilmapäivityksissä löytyneet kohteet. Jotta saatiin kattava yleiskuva Merikarvian maatalousalueiden monimuotoisuudesta ja karttakohteiden laatu pystyttiin suhteuttamaan, tarvittiin vertailuaineistoksi kokoelma paikallisia, seudulle tyypillisiä perinteisiä maatalousympäristöjä. Nämä kohteet valittiin paikallisten maaomistajien, viranomaisten ja muiden Merikarviaa tuntevien avulla ja näin menetellen saatiin monipuolinen valikoima tarkastelukohteita. Lisäksi kartoitettiin lohkokohtaisesti 10 erilaista maatalouden ympäristötuen erityistukeen kuuluvaa tai siihen suunniteltua aluetta. Näin menetellen suunnittelualueeksi muodostui Merikarvian rannikon kylät ja niiden lähialueet (kartta 1).

Maastokausi alkoi toukokuussa 2003 ja jatkui lokakuuhun 2003. Kevät oli kylmä ja myöhässä, silloin keskityttiin Merikarviaan yleisesti ja käytiin ns. karttakohdeilla, joilla yleistarkastelu oli kasvillisuushavaintoja tärkeämpää. Kesä oli kaunis eikä maastotöitä haittaavia sateita esiintynyt. Syksy oli pitkä ja leuto, joten maastotyöt onnistuivat pitkälle syksyyn. Kokonaisuudessaan Merikarvialla ehdittiin maastokauden aikana tarkastella erilaisia maatalousympäristöön liittyviä alueita eri tavoin noin 400 hehtaaria, joka on vajaa prosentti kunnan pinta-alasta.

Kartta 1. Alueen yleiskuva

Erilaisia ympäristöjä valokuvattiin niin, että kuvia tuli sekä laajemmista maisemista että pienistä, alueiden luonnetta yksityiskohdista. Yhteensä kuvamateriaalia kertyi Merikarvialta maastokauden aikana tallennukseen lähes 400 otosta. Kuvia käytettiin sekä Merikarvialle kohdistuvan että yleisen, kuten Farma-mesujen, neuvontamateriaalin laadinnassa. Kuville on käyttöä edelleen.

Hankkeen maastokartoituksen kohteet

Karttakohteet

Ilmakuvavertailun perusteella valikoitui kenttätyön kohteeksi 95 karttakohdetta. Näiden kohteiden koko vaihteli 11 aarista 16 hehtaariin. Karttakohteiden yhteenlaskettu pinta-ala oli noin 175 hehtaaria. Maastokauden aikana käytiin 92 kohteella, yhteensä näistä kertyi noin 165 hehtaaria. Kartoittamatta jäi kolme saarilla sijaitsevaa kohdetta.

Maastossa kohteella arvioitiin yleisesti maisema, kohteen tämänhetkinen käyttö ja kasvillisuus. Myös karttakohteiden mahdollinen hoitotarve kartoitettiin ja se, millä maatalouden ympäristötuen erityistukimuodolla hoito olisi mahdollista. Kohteet myös valokuvattiin, jolloin pyrittiin valitsemaan mahdollisimman tyypillinen näkymä. Kaikista kohteista laadittiin lyhyt selostus taulukkona, johon liittyy jokaisesta myös valokuva.

Perinteisen maatalouden muovaamat ympäristöt

Karttakohteiden lisäksi Merikarvialta valittiin tarkasteltaviksi erilaisia aluekokonaisuuksia maastotutkimuksia varten. Varsinaiset ihmisen intensiivisen vaikutuksen alaisina olleet alueet kuten kyläympäristöt ja kalarannat sekä yksittäistalojen pihapiirit olivat yksi painotusalue. Toisena painoalueena olivat enemmän pelkästään laidunnukseen kuuluneet alueet kuten merenrannat, jokivarret ja lasketut tai kuivatut järvet sekä metsälaitumet, jotka olivat merkittäviä maisema-alueita juuri Merikarvialla.

Näihin ympäristöihin kuului hyvin erilaisia ja erikokoisia alueita. Niihin perehtymisen tarkkuus vaihteli suuresti riippuen kohteen laadusta, esim. kasvillisuuden lajirunsaudesta. Yhteensä näiden alueiden pinta-alaa on vaikea arvioida, mutta karkeasti voidaan sanoa sen olevan noin 200 hehtaaria. Alueilta kartoitettiin niiden nykytila, kasvillisuus ja tulevaisuuden hoito. Maanomistajan neuvonta näillä alueilla kuului maastokäynteihin mahdollisuuksien mukaan.

Erytystukirahoitukseen liittyvät kohteet

Maastossa käytiin myös erilaisilla erityisympäristötukea saavilla tai hakevilla kohteilla. Näitä oli yhteensä kymmenen kohdetta, joiden yhteenlaskettu pinta-ala oli noin 40 hehtaaria. Ne olivat joko jatkettavia tukisopimuksia tai vuonna 2003 mahdollisesti aloitettavia sopimuskohteita. Näistä kuusi (yhteensä noin 30 hehtaaria) oli perinnebiotooppeja koskevia, kolme (yhteensä noin 3 hehtaaria) maiseman kehittämistä ja hoitoa koskevia ja yksi (yhteensä noin 7 hehtaaria) luonnon monimuotoisuuskohteita. Nämä olivat selvästi rajattuja lohkoja, joiden kasvillisuus tarkastettiin yksityiskohtaisemmin kuin karttakohteiden kasvillisuus. Lohkoilla perehdyttiin myös maisemaan kokonaisuutena, ympäristön tämänhetkiseen tilaan ja tulevaisuuteen ja annettiin hoitosuosituksia. Maastossa pyrittiin myös pintapuolisesti arvioimaan ympäröiviäkin alueita. Kohteilta otettiin muutama alueelle tyypillinen valokuva. Lisäksi valokuvattiin kasveja tai muita yksityiskohtia kuten aitoja, rakenteita ja rakennuksiakin.

Karttakohteiden tarkastelun tuloksia

Kartta-analyysissa löytyneet kohteet olivat todella erilaisia ja sisälsivät erilaisia osa-alueita, mutta ne jaettiin ryhmiin sen osa-alueen nykyisen tyyppin mukaan, minkä osuus kohteesta oli suurin. Karttakohteet jaettiin kuuteen ryhmään: perinteiseen maatalouteen liittyvät alueet, luonnonalueet, metsätalouskäytössä olevat alueet, vesijättömaat, peltomaat sekä rakennetut alueet.

Perinteiseen maatalouteen liittyvät alueet

Karttakohteista noin 39 prosenttia liittyi suurimmalta osaltaan perinteiseen maatalouteen. Tämä joukko vaihtelee selvästi käytössä olevista perinnebiotoopeista alueisiin, joilla on vain merkkejä perinteisestä maatalouskäytöstä. Varsinaisesti perinteisessä käytössä tai hoidossa olevia alueita oli kaksitoista, jotka käsittävät noin 13 prosenttia kaikista maastossa tarkistetuista kohteista. Noin 26 prosentilla alueista perinteinen käyttö on loppunut ja ne olivat muuttumassa luonnontilaisemmiksi. Metsälaitumet, pihakedot, hakamaat ja pienet avo-ojitetut peltotilkut olivat umpeenkasvun eri vaiheissa riippuen siitä, koska karjan- tai tilanpito oli lopetettu. Monilla kohteilla kasvaa noin 30 – 50 -vuotias puusto, jonka joukossa on vielä katajakin huolimatta tiheän nuorehkon lehtipuuston tai kuusikasvuston varjostuksesta.

Joitakin näistä kohteista voidaan palauttaa hyväksi perinnebiotoopiksi, mutta siihen vaikuttaa ennen kaikkea viljelijöiden mahdollisuus hoitaa alueita ja pitää karjaa. Monien kohteiden luonnon monimuotoisuutta voitaisiin edistää suhteellisen vähällä kunnostus- ja hoitotyöllä. Tällaisia ovat pellonreunat, puusaarekkeet peltojen keskellä, pienet avo-ojitetut pellot, pienimuotoiset kosteikot jne., jotka edustavat Merikarvialle tyypillistä maiseman pienipiirteisyyttä. Tärkeä osa Merikarvian perinteistä maatalousympäristöä ovat kiviaidat, joiden kunnostus ja joihin liittyvien maisemakokonaisuuksien hoito on ensisijaisen tärkeää.

Luonnontilaiset alueet

Erilaisia pääosin luonnontilaisia tai luonnontilaiselta vaikuttavia alueita oli noin 14 % karttapaikoista. Kartta-analyysissä löytyneet luonnontilaiset alueet olivat yleensä pieniä. Ne ovat metsiä, joissa ei havaita hakamaisuutta eikä muitakaan laidunnuksen jälkiä. Ne voivat olla myös rannan tuntumassa olevia tervalepikoita, joskus jopa luonnonniittyjä. Lisäksi muutamat soiset alueet kuuluivat näihin. Nämä pienet luonnonmukaiset alueet ovat toisinaan mökkien lähistöllä tai vastaavissa paikoissa, joissa ne muodostavat ihanteellisia virkistysalueita ja ne olisi hyvä säilyttää. Näillä karttakohteilla oli yleensä luonnon monimuotoisuusarvoja.

Vesijättömaat

Kohteista erottui selvä ryhmä, johon ei liittynyt perinteistä maataloutta. Ilmakuva-analyysissa mahdollisilta perinnemaisemakohteilta näyttävistä kohteista 18 prosenttia oli suurelta osin luonnonmukaista vesijättömaata, joka maan noustessa on vasta viimeisten vuosikymmenten aikana paljastunut veden alta. Yleensä tällainen vesijättöalue osoittautui paikanpäällä ruovikoksi. Sitä reunusti kuivan maan puolella pienialainen rantapuusto, lepikko tai nouseva sekametsä, jossa oli usein merkkejä laidunnuksesta. Neljällä kohteella vesijättömaa ja siihen liittyvä rantametsä oli viime vuosien kuluessa otettu laitumeksi ja nämä laskettiin mukaan perinnebiotooppeihin.

Metsätalousmaat

Noin 20 prosenttia havainnoiduista ilmakehu-analyysin kohteista arvioitiin suurelta osin lähinnä talousmetsiksi. Monet pienet metsäalueet olivat vielä odottamassa hoitotoimia. Vaikuttaa siis siltä, että suurin osa karttakohteiden entisistä metsälaitumista on muuttumassa talousmetsiksi vähitellen, luonnollista tietä. Useissa kohdissa metsä oli vielä harventamatta ja vaikutti hoitamattomalta, joten hoidon suunta, joko talousmetsä tai metsälaitumen palauttaminen voitaisiin valita lähitulevaisuudessa.

Pellot

Tutkituista karttakohteista noin 10 prosenttia oli peltona käsiteltyä maata. Useimmat näistä kohteista olivat entistä peltoa, joka näytti ilmakehien perusteella jo esim. hakamaalta, mutta oli mukana myös kuvien ottamisen jälkeen raivattua nykyistä peltoa. Entiset pellot olivat umpeenkasvaneet. Oli korkeakasvuisia rikkakasvivaltaisia niittymäisiä peltoja, mesiangervo-, maitohorsma- ja nokkosvaltaisia hylättyjä peltoja, pensoittumassa olevia peltoja ja matalaa koivu- tai esim. leppävaltaista tiheikköä. Toisinaan oli jo korkea koivikko, nuorta männikköä tai tiheää kuusikko, mutta mataloituneet avo-ojat tai jopa kyntöjäljet olivat vielä puuston ja heinäkasvillisuuden pohjalla nähtävissä. Joskus oli vain aavistus entisestä pellostä, sillä puut näyttivät kasvavan jonoissa umpeenkasvaneiden ojien varsilla. Jos alueella ei ole oja eikä sen puusto ei eroa viereisestä metsästä, Merikarvialla maaperän kivettömyys voi kuitenkin ilmaista entisen pellon sijainnin. Kaikkialla metsän pohja on kivistä, mutta aiemmin peltona ollut alue on helppokulkuisempi ja kivet löytyvät kiviaitana tai kivikasana kohteen reunalta.

Karttakohteista nyttemmin peltokäyttöön otettua aluetta oli varsin vähän. Muutamia peltoja, jotka vaikuttivat olleen kauan viljelemättä, oli kuitenkin kynnetyt uudelleen. Paikoin on suoristettu lohkojen reunoja ja otettu viljelykäyttöön pieniä metsäsaarekkeitä, poistettu kiviröykkiöitä ym. ja täten lisätty peltoalaa. Tämä yleensä vähentää maiseman pienipiirteisyyttä ja mielenkiintoisuutta. Samalla voi kadota hyviä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuskohteita ja perinteistä kasvillisuutta.

Rakennuskäyttöön otetut maat

Viime vuosina Merikarvian ranta-alueille on rakennettu paljon. Joiltakin karttakohteilta löytyi vapaa-ajanviettoon tarkoitettuja asumuksia ja niihin liittyviä lisärakenteita kuten laitureita, uimahuoneita, veneiden huoltorakennuksia, huvimajoja sekä auto- ym. suoja. Myös karttakohteiden perinteisille asuinpaikoille on tehty uudisrakennuksia. Vanhat pihakedot ja muutkin perinteiset maisema-alueet, kuten hakamaat, aurinkoiset pellonreunat ym. ovat usein haluttuja rakennuspaikkoja, koska niiden maisema mielletään kauniiksi. Ilmakehu-analyysin kohteilta löytyi myös muita uudehkoja rakenteita, mm. kala-altaita, veneväyliä, uusia mökkiteitä sekä sähkö- ja vesijohtolinjoja.

Pelkkä uusi rakennus lähiympäristöineen ei välttämättä muuta maaseutumaisemaa tai luontoa, mutta rakennustoimintaan liittyvät maan- tai viherrakennustyöt muuttavat enemmän perinteistä ympäristöä. Vanhojen kivirakenteiden ja muiden erityisesti Merikarvialle tyypillisten maisematekijöiden vähentyessä maansiirtotöiden yhteydessä menetetään maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta ja paikkakunnalle luonteenomaisia piirteitä.

Noin 55% karttakohteista osui päällekkäin luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävän tai perinteistä maatalousympäristöä olevan kohteen kanssa. Voidaan todeta, että tämänkaltainen ilmakuva-analyysi on käyttökelpoinen menetelmä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelukohteiden etsimiseen ja maastotarkastelun kohdentamiseen. Menetelmää voidaan käyttää erityisesti sellaisilla alueilla, joilta on saatavissa ja käytettävissä hyvälaatuisia tarkkoja ilmakuvia. Samoin menetelmä sopii myös ympäristötuen erityistuella hoidettavaksi soveltuvien kohteiden esikartoitukseen. Erittäin hyvin ilmakuva-analyysi sopii käytettäväksi muun kohdealueelta olevan digitaalisen luontoinventointi- tai vastaavan materiaalin yhteydessä, jolloin helposti saadaan päällekkäistarkastelulla seulottua merkityksettömät alueet pois kohdejoukosta. **Kartassa 2** on esimerkki Merikarvian Kasalan alueen ilmakuva-analyysin kohteiden osumisesta perinteisille maatalousympäristöille.

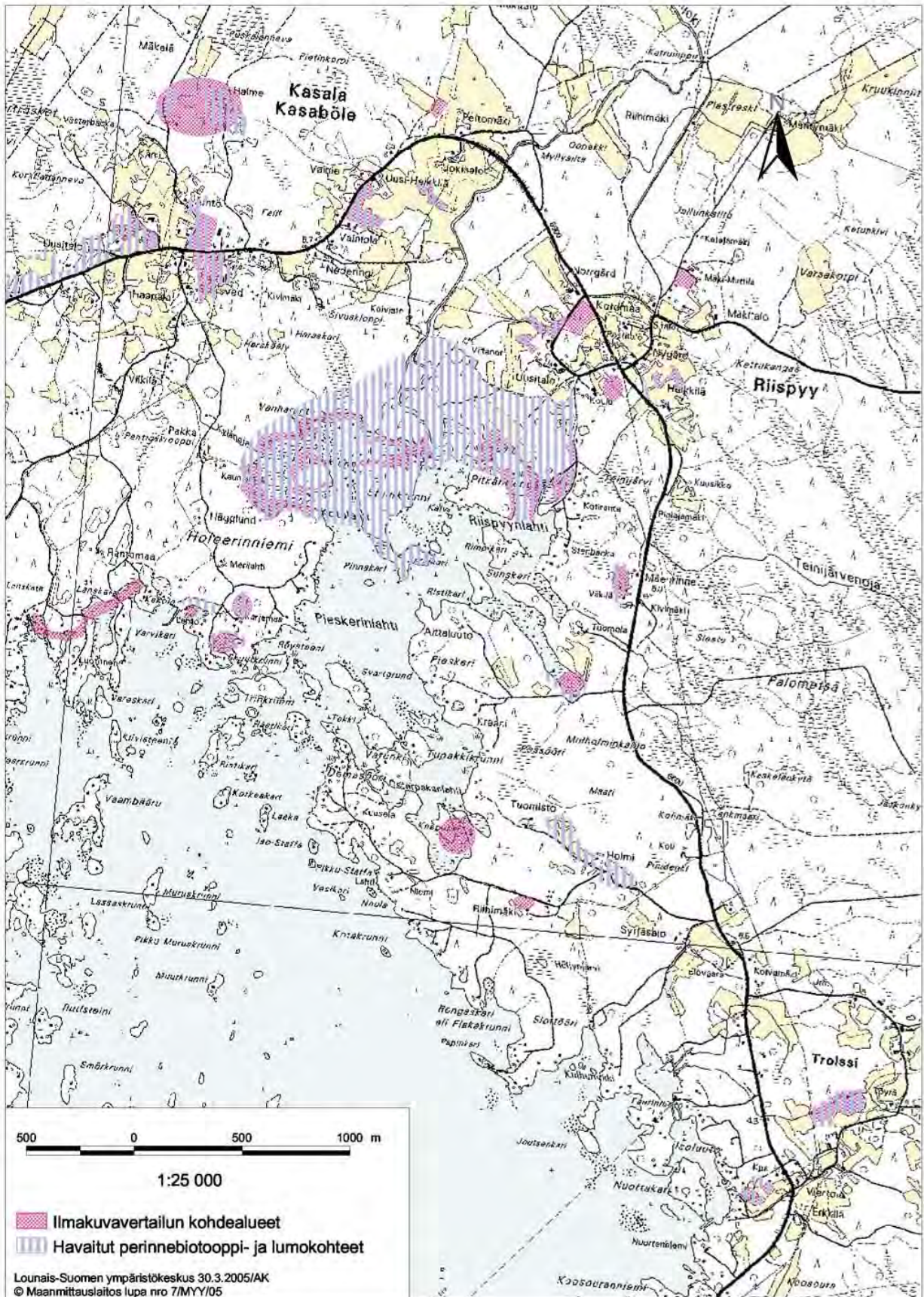
Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluun liittyvät menetelmät

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmaa varten otettiin karttakohteet ja muut perinteiset ympäristökohteet uudelleen tarkasteltaviksi. Kohteista tehdyistä maastomuistiinpanoista ja koontitaulukosta valittiin kasvillisuuden, topografian, kosteusolojen, maisematekijöiden sekä aiemman perinteisen maatalousmaan käytön mukaan luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet. Alkuperäisistä karttakohteista jäi pois 27 luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksetöntä aluetta. Alueet olivat lähinnä talousmetsiä, vesijättöä tai rakennettua aluetta. Muut perinteiset maatalouden ympäristöt otettiin soveltuvin osin mukaan luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmaan. Aiemmin inventoituja tai erityistuella tai muuten hoidettuja alueita ei otettu järjestelmällisesti mukaan.

Maastokäyntien ja kohteiden uudelleen tarkastelun tuloksena syntyneet karttakohteiden tarkentavat aluerajaukset siirrettiin paikkatietojärjestelmään ja sitä kautta kartoille. Lumokohteiden rajauksen lisäksi paikkatietojärjestelmään lisättiin kohteiden elinympäristötyyppi, hoitosuositus ja mahdollisesti maininta alueen jostain olennaisesta piirteestä. Tuloksista laadittiin kaksi yleissuunnitelmakarttaa, joista toisella kohteet esitellään jaoteltuna elinympäristötyypin mukaan ja toisella samoille kohteille esitetään hoitosuositukset.

Suunnitelman luonnoskarttoja esiteltiin viljelijöille avointen ovien tilaisuudessa, josta tiedotettiin lehti-ilmoituksella Merikarvia-lehdessä ja alueen viljelijöille lähetetyllä kutsukirjeellä. Tilaisuudessa tuli lisätietoa useiden kohdealueiden aiemmasta käytöstä ja keskusteltiin muutenkin luonnon monimuotoisuusarvojen ja maiseman merkityksestä paikkakunnalla. Samassa tilaisuudessa oli mahdollista saada erityistukiin ja muihin maatalouden ympäristöasioihin liittyvää neuvontaa. Tilaisuudessa kävi ilmi, että vastaavaa kartoitusta voisi jatkaa myös kunnan muihin osiin, joista olisi löydettävissä maaseutualueisiin liittyviä luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita.

Luonnoskartat olivat tutustuttavina myös kunnan maaseutuviranomaisen toimistossa. Karttoihin merkityt ja suoraan suunnittelijalle tulleet kommentit otettiin huomioon lopullisessa suunnitelmassa. Neuvonta- ja yleissuunnitelmajulkaisu toimitetaan kaikille alueen viljelijöille ja muille siitä kiinnostuneille. Lisäksi isot, mittakaavassa 1 : 20 000 olevat lopulliset kartat toimitetaan Merikarvian maaseututoimistoon ja mahdollisesti muullekin paikallistaholle. Kartoista saa tarvittaessa lisäkappaleita esim. maatalouden ympäristötuen erityistukeen liittyvää tilaisuutta varten ja viljelijöille suunnatuissa alueellisissa ja paikallisissa neuvontatilaisuuksissa ne ovatkin yleensä olleet nähtävillä. Näin karttamateriaaliin voi tarvittaessa tutustua useankin otteeseen.

Kartta 2. Esimerkki ilmakuvatulkinnan onnistumisesta

3

Merikarvian suunnittelualueen yleiskuvaus ja maisema

Merikarvian maatalousalueiden perinnebiotooppien ja luonnon monimuotoisuuden suunnittelualue on mielenkiintoinen ja vaihteleva kokonaisuus. Alueen maaperä on pääosin moreenia, mutta turvemaita löytyy myös ja hieman savikkoa paikalla paikoin. Moreenimaa näkyy Merikarvialle tyypillisenä kivisyytenä ja maiseman vaihtelevana pienipiirteisyytenä. Moreenialueet ovat enimmäkseen karuja, mutta paikoin rannikon tuntumassa ja kunnan eteläosissa löytyy myös rehevämpiä ja lehtomaisiakin alueita. Monimuotoinen rikkonainen rannikko ja saaristo lukuisine saarineen ovat tyypillistä merikarvialaista ympäristöä. Maankohoaminen on myös erityisesti Merikarvian ympäristöön vaikuttava tekijä ja näkyy mm. umpeutuvina lahtina ja mantereeseen kiinnikasvavina saarina. Tällaiset alueet ovat olleet usein ja ovat paikoin edelleenkin merenrantalaitumina.

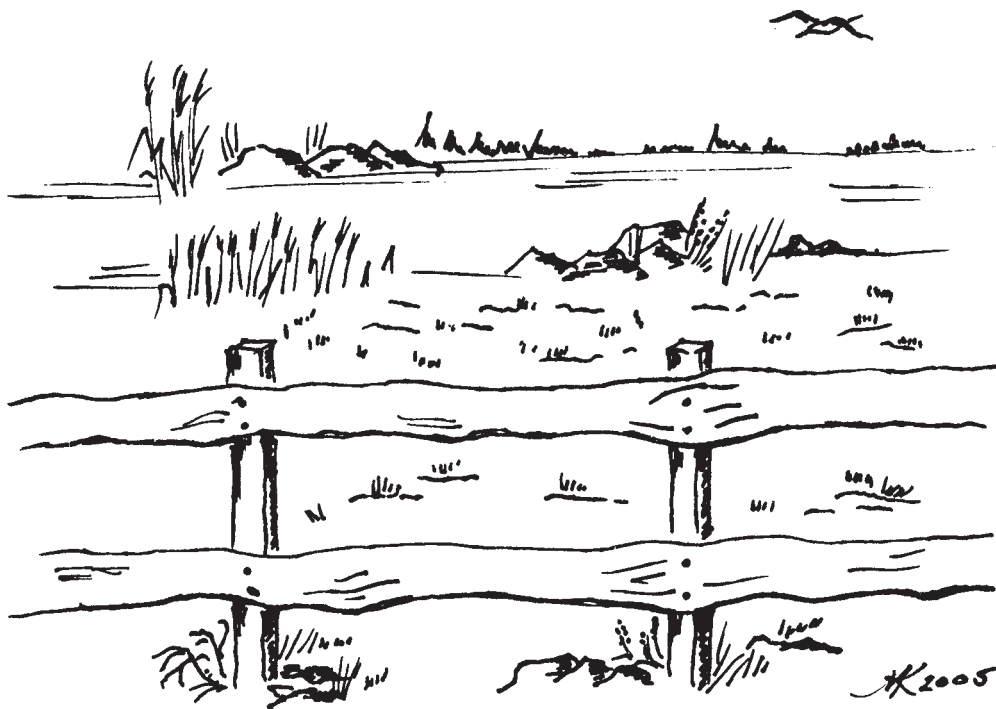
Kunnan maa-alueesta on peltoa noin 10 % ja erilaisia metsämaita suurin osa eli noin 86% ja loput erityyppisiä rakennettuja alueita. Maatalousalueet ovat keskittyneet kylien ympäristöihin uomien ja teiden varsille ja hankkeen kartoitusalueella onkin pellon osuus vähän suurempi. Kunnan itäosissa on myös suoalueita, mutta tämän suunnitelman kohdealueelle niitä ei juuri osu. Merikarvian maa-ala on noin 44 neliökilometriä ja merialuetta on saman verran. Merikarvian suunnittelualueella asutus on keskittynyt kyliin, jotka ovat sijoittuneet jokiympäristöihin ja rannikolle. Ympäristölle on tyypillistä monin paikoin asutuksen ja pienialaisten metsien ja peltojen sekä kalliomäkien muodostama mosaiikkimainen maisema.

Merikarvialta kuuluu Natura 2000-verkostoon useita alueita. Suunnittelualueella niistä ovat Pooskerin saaristo, Kalafjälli, Kasalanjokisuu ja Merikarvian laitumet. Kalafjälli edustaa seudulle luonteenomaista maankohoamisen seurauksena merestä irti kuroutunutta lahtea, fladaa. Merikarvian laitumet koostuvat Fidiholman alueesta, Kantolan laitumista ja Pooskerin laitumista ja ovat tyypillisiä perinteisiä laidunympäristöjä.

Satakunnan valtakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin ympäristöihin kuuluvat Merikarvialta Ylikylä ja Holmankoski, Alakylä, Köörtilä ja Pooskeri, Riispyyn kylä, Lankosken kylä, Honkajärven kylä sekä Karvianourat (Kartta 1). Merikarvialla maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ovat kaksi maisemakokonaisuutta: Kasalan ja Trolssin kulttuurimaisemat. Merikarvialla on useita inventoituja perinnemaisemia, joista yksi valtakunnallisesti arvokkaaksi arvioitu perinnemaisema-alue. Peipussa Kantolan tilan laidunalueella on yksi Satakunnan hienoimpia kovan maan niittyjä. Maakunnallisesti arvokkaiksi on todettu perinteisestä maankäytöstä kertovat alueet: Kivikosken haat, Pooskerin kartanon laitumet, Köörtilän kyläkallio, Saarisen laitumet, Lankosken laitumet, Aspalan laitumet, Fidiholma ja Peräkorven laitumet ja lisäksi on 28 aluetta, joilla on paikallista merkitystä.

Merikarvian keskustan ja Tuorilan osayleiskaavaa varten tehdyssä luontoselvityksessä on kartoitettu näiden alueiden luontoarvoja. Merkittävimmiksi kohteiksi todettiin Värtviikinleton suo ja Holmankosken alue ja muutama muu lähiympäristöstään erottuva alue.

Merikarvialla maisema on merkittävä arvo, jossa esiin nousevat juuri paikkakunnalle tyypilliset piirteet. Maiseman arvo koostuu alueen historiasta, nykyisestä luonnontilasta ja ympäristön hyödyntämisestä ja on siksi usein vaikeasti määriteltävissä. Tällä hankkeen kohdealueella luonnon ja ihmisen toiminnan tasapainoinen yhteensovittaminen näkyy perinteisen maatalouden ympäristöjen maisemallisena kauneutena. Maisemien arvottamisessa ja ylläpitämisessä merkittävää on paikallisten ihmisten työ. Arvokkaita kohteita saattaa olla vielä huomaamatta tai löytämättä, varsinkin jos puuttuu paikallishistorian ja luonnon tuntemusta. Jotkut alueet saattavat olla syrjässä esim. hoidon puutteesta johtuen.

Merikarvian merenrantaniittyjä

Pohjarannan Paloniemessä on avoin, matalakasvuinen ja kivinen luonnonniitty.

Pooskerinlahden rannalla on ruokokasvuston ja rantalepikön välissä leveähkö rantaniitty.

Runsaslajinen, matala rantaniitty punaisine kivineen on hienoa luonnonaluetta Lankosluodossa.

Metsäisten ympäristöjen monimuotoisuutta

Keväinen kielokasvusto puhkeamassa lehteen Peipun Revelinlahden nuoressa lepikossa.

Natura-alueella Kasalan Svartkrunnin saarella on perinteistä laidunmetsää katajineen ja lahopuineen.

Timmerheidissä on umpeenkasvavassa metsässä valoisa niittyaiakku.

4

Luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma

Yleissuunnitelma ja karttamerkinnot

Kartoitetut kohteet on luokiteltu pääasiassa kasvillisuuden, topografian, kosteusolojen, maisematekijöiden sekä nykyisen tai aiemman maankäytön mukaan erilaisiin elinympäristötyyppeihin maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun periaatteiden mukaisesti. Kohteista, jotka voivat käsittää useita erillisiä alueita, on laadittu yleiskuvaus, jossa kuvataan alueen tärkeimmät piirteet ja mainitaan kasvilajeja sekä mahdollisesti muitakin alueella esiintyviä eliölajeja. Luonnon monimuotoisuuden merkittävyyttä on myös arvioitu osassa kohteita. Lisäksi kohteille on annettu suositukset hoitotoimenpiteistä, joilla kohteiden luonnon monimuotoisuusarvoja voidaan ylläpitää tai parantaa. Hoitosuositus on pyritty laatimaan siten, että hoitoalueet ovat esim. laidunnuksen kannalta riittävän laajoja. Suunnitelmassa ehdotettu suositus ei sulje pois hoidon järjestämistä muulla luonnon monimuotoisuutta edistävällä tavalla. Hoitosuosituksessa tarkoitetaan hoitoa sillä tavalla kuin maatalouden ympäristötuen erityistukikohteita hoidetaan, jolloin esimerkiksi aina hoitoon kuuluu raivaus- ja niittojätteen poiskuljetus, vaikka sitä ei kohteen yhteydessä mainita. Ohjeet hoitoon on luettavissa kappaleessa 6. Kartoilla esitetään jokaisen kartoituksessa havaitun kohteen elinympäristötyyppi ja hoitosuositus.

Yleissuunnitelma-alueelta on rajattu muutamia kohteita, joiden monimuotoisuusarvot ovat vähäisiä, mutta joita olisi maisemallisista syistä tai virkistyskäytön kannalta suositeltavaa hoitaa. Joihinkin lumokohteisiin liittyy olennaisena osana rakennukset, joiden kunnostaminen tai ylläpito todennäköisesti nostaa alueen arvoa. Karttarajaukset ovat yleispiirteisiä ja varsinaisessa erityistuen hakuvaiheessa alueet rajataan tarkemmin ottaen huomioon mm. hoidon järjestämiseen liittyvät seikat. Karttojen kohdenumero viittaa tekstin kuvaukseen. Alueiden luokittelu elinympäristötyypin mukaan on aina keskimääräinen arvio, sillä monet alueet sisältävät useitakin tyyppisiä. Luokittelu ei esimerkiksi erityistukien hakuvaiheessa sulje mitään tukityyppiä tai hoitomahdollisuutta pois.

Tämän hankkeen yksi päämäärä oli kartoittaa alueiden sopivuus maatalouden ympäristötuen erityistuella hoidettavaksi. Kaikki kohteet, joista tässä esitetään kohdekuvaus, ovat sellaisia, että ne ainakin suurimmalta osaltaan sopivat tukikohteiksi. Näihin kohteisiin sopivat tukityypit ovat perinnebiotoopin hoito tai luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja joissakin tapauksissa maiseman kehittäminen ja -hoito. Hoitovaihtoehtoista ja käytännön järjestelyistä sekä tilan toimintakokonaisuudesta riippuu mikä tukityyppi on sopivin. Jos esimerkiksi viljelijä haluaa peltoa mukaan perinnebiotooppityyppisen alueen laidunnushoitoon, valitaan luonnon monimuotoisuuden edistämissopimus. Joidenkin alueiden kohdalla on mietittävä, onko alue arvokkain luonnontilassa ja saadaanko hoidolla lisättyä monimuotoisuus- tai perinnebiotooppiarvoja. Tukea ei voi hakea alueelle, jolla ei tehdä mitään toimenpiteitä.

Suunnittelualueelta löytyi erillisiksi rajattuja luonnon monimuotoisuusalueita 83 kpl ja niiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 284 hehtaaria. Eniten löytyi perinnebiotooppialueita ja kosteikko- tai rantaympäristöjä, yhteensä 47 kpl, sillä niitä ilmakehän-analyysissä etsittiinkin ja ne ovat seudulle tyypillisiä elinympäristöjä. Alueissa on jonkin verran pellon reunavyöhykkeitä ja saarekkeitä ja maisemallisesti merkittäviä alueita. Kohteissa on mukana myös 10 laajempaa kokonaisuutta, jotka sisältävät useita elinympäristötyyppejä. Suurimmat kohteet ovat Kasalanjokisuun monipuolinen perinnebiotooppialue, joka on kooltaan noin 85 ha ja Pooskerissa ja Köörttilässä sijaitsevat yli 20 hehtaarin elinympäristökokonaisuudet. Kaikki elinympäristökokonaisuudet ovat esimerkkejä laajemmista yhtenäisistä ja arvokkaista alueista, joita vielä yleissuunnitelmatasoisen kartoituksen lisäksi on tarpeen suunnitella yksityiskohtaisemmin silloin, kun se on mahdollista. Tällaisia kokonaisuuksia löytyy todennäköisesti muualtakin Merikarvialta.

Merikarvian luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet ovat seuraavan tyyppisiä:

Perinnebiotoopit:

- hakamaat
- kalliokedot, kedot
- tuoreet ja kosteat niityt
- merenrantaniityt

Reunavyöhykkeet, pellon saarekkeet:

- pellon ja metsän väliset reuna-alueet
- pellon metsäsaarekkeet
- pellon puu- ja pensassaarekkeet
- pellolla olevat kivikasat, kiviaidat yms. ympäristöineen

Kosteikko, rantametsä, rantaniitty tai -ruovikko, jokivarsiympäristö:

- kosteikot ympäristöineen
- merenrantametsät
- jokivarsiympäristöt
- merenrantaniityt
- suomalaiset alueet

Muut luonnon monimuotoisuuskohteet:

- rakennusten tai rakenteiden ympäristöt, muut kulttuurivaikuttaneet ympäristöt
- vähän lumoarvoja sisältävät maisemallisesti merkittävät kohteet
- elinympäristökokonaisuudet, jotka ovat useita edellä mainittuja tyyppisiä sisältävät kokonaisuuksia

Kivisyys näkyy elinympäristöissä

Ahomatara kukkii kedolla Köörttilän Korsmanninkallion alueella.

Kivistä ja katajaista pellonreunaa Alakylän Kränissä.

Merikarvialla pitkät ja leveät kiviadat seurailevat peltojen ja teiden pientareita. Kuva on Trolssista.

Kohdekuvaukset ja hoitosuositukset

1. Rantaniitty, rantametsä ja entinen kalaranta (Kasala, Korskrunni)

Kohde sijaitsee Merikarvian ja Kristiinankaupungin rajalla meren rannalla. Maisema on karu ja kaunis. Siellä on kivikkoa ja erilaisia rantaniittyjä sekä hakamaista metsänreunaa. Rakennuksista päätellen siellä on ehkä ollut pieni kalasatama. Maastossa on myös monenlaista menneestä ajasta kertovaa tavaraa. Kohde on vanha kalarantaympäristö, joita harvoin enää löytyy.

Hoito: Laidunnus olisi paras ratkaisu alueen hoitoon. Täällä olisi ehkä mahdollista vielä palauttaa perinteinen kalaranta lammaslaitumiseen ja osin rakennuksineen. Vanhan vajan ympäristöä voisi siistiä. Jos kohteelle suunnitellaan erityistukea, hoitoaluetta voisi laajentaa Kristiinankaupungin puolelle pohjoiseen ja länteen niemen keskiosiin.

2. Ruovikko ja rantaniitty (Kasala, Deiskerinnokka)

Kohde on pääasiassa ruovikkoa ja kivikkoa. Siellä on myös kapea rönsyrölliniitty, jolla kasvaa tyrniä ja jonka takana on havupuureunus. Alue on sellaisenaan kaunis suojaisa luonnonranta, joka luonnontilaisena saisi säilyä ennallaan.

Hoito: Kohde voi olla sellaisenaankin luonnonrantana. Sitä voi myös laiduntaa ja siinä tapauksessa alueen laajennus metsään päin tai rantaa pitkin pohjoiseen on mahdollista.

3. Peltojen reunavyöhykkeitä, tienpientareita, hakamaita ja metsää (Kasala, keskusta)

Kohteella on reunavyöhykkeitä, kauniita tienpientareita, koivu-, haapa- ja mäntyhakamaita sekä jo koivu- tai havu-sekametsäksi kehittyneitä alueita. Kohteen läntisin osa on 90-luvun alussa inventoitu perinnemaisemana. Kohde sijaitsee kylän länsipäässä, kylätien pohjoispuolella. Vastapäisiä tienvarren alueita hoidetaan maisematukialueina laiduntaen, joten koko tien ympäristö muodostaa hyvän maisemakokonaisuuden. Kohteella on pari korjauskelpoista latoa, kiviaitoja ja vielä löytyy laidunnuksen merkkejä. Pelloilla on avo-ojia. Kohteen pensaista voidaan mainita taikinamarja, kataja, punaherukka ja ruusu. Muita mielenkiintoisia kasveja ovat mm. ahomansikka, tuoksusimake, jänönsara, särmäkuisma ja mesimarja.

Hoito: Kohteelle laidunnus olisi suositeltavaa. Peltoja tulisi edelleen viljellä tai laiduntaa, mutta ravinteisuuden vuoksi ne olisi laidunnettaessa aluksi aidattava erikseen muusta ympäristöstä. Jos laidunnusta ei voida järjestää, tulisi kohteella raivata ainakin pellonreunoja ja ojanvarsia ja erityisesti hienot kiviaidat näkyviin. Tienpientareita ja muita niittymäisiä alueita tulisi niittää. Hakamaisia alueita voisi myös raivata ja niittää, mutta metsäisten osien hoito on työlästä ilman laidunnusta.

4. Entisiä peltoja, hakaa ja vanha tienpohja sekä pelto kylätien varrella (Kasala, keskusta)

Kohde liittyy edellä mainittuun merkittävään tienvarsikonaisuuteen. Kohteen tienvarren pelto on 90-luvun alussa inventoitua perinnemaisemaa ja siinä on edelleen avo-ojitettua peltoa, kiviaitaa ja kivikasvoja sekä kaunista pellonpiennarkasvillisuutta. Peltoa rajaa pohjoispuolelta vanha kylätien ura, joka on osin pensoittunut ja heinittynyt, mutta paljon on jäljellä kaunista piennarniittyä. Myös kiviaitaa löytyi luoteispuolelta. Tieuran länsi-pohjoispuolella on useita umpeenkasvavia, kosteudeltaan vaihtelevia peltoja, jotka ovat korkeakasvuista niittyä ja monin pai-

koin kasvaa typensuosijakasveja. Alueen läpi kulkevan valtaojan varrella kasvaa koivua ja kiiltopajua. Ojalta luoteeseen on koivuhakaa, jossa kasvaa mäntyjä, katajia ja korkeita niittykasveja. Kauemmas luoteeseen mentäessä haka muuttuu metsäisemmäksi. Punaherukoita kasvaa siellä täällä koko kohteella, muita mainittavia kasveja ovat ahomansikka, isomaksaruoho, jänönsara, lampaannata ja päivänkakkara.

Hoito: Kohdetta kannattaisi aluksi laiduntaa ja antaa karjan avata maisemaa. Yhden laidunnetun kesän jälkeen voisi raivata pensaikkoa tarpeen mukaan. Tällöin voitaisiin myös suunnitella, onko tarpeen aidata rehevöityneimmät pellonpohjat erikseen ensin niitettäväksi ja loppukesällä laidunnettaviksi. Kohde liittyy keskeisesti Kasalan kylämaisemaan ja sen hoito olisi hyvä suunnitella yhdessä kohteiden 3. ja 5. kanssa.

5. Perinnebiotooppi (Kasala, keskusta)

Kohde kuuluu yhdessä kahden edellisen kohteen kanssa Kasalan maisema-alueeseen. Entisen ruotsinkielisen koulun lounaispuolella sijaitseva kohde on monipuolinen ja kaunis alue, johon kuuluu kylänmäkeä, vaihtelevia tienpientareita sekä vuorotellen hakamaista aluetta ja peltoa. Kohteen entisistä pelloista toinen on muuttunut kosteikkopainanteeksi ja toinen on muuttumassa niityksi. Kohteen länsiosassa on edelleen asuttu päärakennus, jonka pihapiiriä ei inventoitu, ja kohteen luoteispuolella on metsänreunassa mökki. Kohteella on myös vähän tasaista avokalliota ja kalliokettoa, jonka reunalla, pensaiden siimeksestä pilkottaa komea siirtolohkare. Kylätieltä näkyvät pensoittuvat, ketomaiset alueet ja tienvarren kiviset peltolaikut vaihtelevat hakamaisten, pusikoituvien reunojen kanssa. Harvinainen hakamainen metsä sijaitsee koulua vastapäätä Surakantien toisella puolen, koulun vanhan ulkokäymälän takana. Haassa on vanhoja, vääraoksaisia puita koloinen ja kääpineen. Niistä osa on kuolemassa pystyyn. Isojen haapojen alla kasvoi hienoja katajia. Teiden pientareet ovat niittymäisiä. Pohjoisosan kosteikkopainanteessa kasvaa tiheässä mätässaraa. Läntinen pelto on runsaslajista tuoretta heinäniittyä, jossa on vaihtelevaa niittykasvillisuutta sekä metsä-, kosteikko- ja rikkakasveja. Kohteella esiintyvät pensasmaisten puiden lisäksi mm. taikinamarja, tuomi, koiranheisi, ruusu ja punaherukka. Maininnan arvoisia kasveja ovat kelta- ja isomaksaruoho, pölkkyruoho, pukinjuuri, kumina, keltamatara, särmäkuisma, päivänkakkara ja lännenmaarianheinä. Ahomansikkaa kasvaa runsaasti. Myös monia puutarhakarkulaisia tavattiin. Lähialueen mielenkiintoisia tarkastelukohhteita olisivat vanhan koulun villiytynyt puutarha ja luoteeseen päin jatkuvan Surakantien piennarkasvillisuus.

Hoito: Kohde on osa arvokasta perinne- ja kulttuurimaisemaa, jonka hyvin suunniteltu ja huolellisesti hoidettu laidunnus esim. lampailta tai vasikoilla olisi ihanteellista. Ketoalue ei tarvitse vuosittaista laidunnusta, mutta ravinteiset vanhat pellot tarvitsisivat aluksi joka kesä niittoa ja sen jälkeen laidunnusta. Kaikki kohteen pellot voitaisiin köyhdyttämisen jälkeen ottaa mukaan yhtenäiseen laidunalueeseen. Kohdetta olisi hyvä raivata valikoiden niin, että vanhoja maisemapuita ja kauniita pensaita säästetään. Jos kohteelle ei pystytä järjestämään laidunnusta sitä suositellaan kuitenkin raivattavan ja niitettävän keskeisen alueen auki pitämiseksi. Vanhat rungot voisi jättää maahan lahopuiksi. Kohteen harvinainen hakamainen metsä olisi kartoitettava tarkemmin ennen hoitotoimia ja harkittava, onko sillä tai osalla sitä arvoa eniten luonnontilaisena ja riittäisikö hoidoksi laidunnus ilman raivausta.

6. Perinnebiotoopit (Kasala, Halme)

Kohde on tilakeskuksen ja sen ympäristön alueella Kasalan kylän pohjoisosassa. Kohde on kaksiosainen, osa-alueiden välissä on peltoja, jotka ovat olleet kauan kesantona, mutta joista osa on kynnetyt. Peltöjen eteläosa on pensoittunutta, kosteampaa aluetta. Tilakeskus alkuperäisine rakennuksineen ja pienipiirteinen ympäristö kiviaitoineen muodostavat perinteisen kokonaisuuden. Taloa lähinnä on hienoja entisiä pikkupeltoja, jotka ovat osin ketomaisiakin. Pihapiirin eteläpuolen entiset peltojen ovat korkeakasvuisia ja ravinteisia. Niiden välissä on kauniita, pensasiin peittyneitä kiviaitoja. Pihan pohjoispuolella on synkkää kuusimetsää, joka jatkuu kohteen ulkopuolelle. Erillinen, läntinen pieni osa-alue on hoitamaton metsä, jonka läpi kulkee metsätie pohjoiseen. Tien varren maakellarin ja ison ulkorakennuksen ympäristössä on niittymäisiä alueita.

Hoito: Vanhanaikainen pihapiiri lähiympäristöineen olisi hoidettuna hyvää perinnebiotooppia. Se hyötyisi parhaiten suunnitellusta pienimuotoisesta laidunnuksesta, mutta lisäksi sitä olisi hyvä raivata ja niittää. Ravinteiset peltoalueet pitäisi ainakin aluksi aidata erilleen luonnonlaitumista. Ilman laidunnustakin voitaisiin kohdetta hoitaa raivauksella ja niitolla. Kiviaidat tulisi saada kauniisti näkyville. Avoimia niittyalueita tulisi niittää, mutta reheviä entisiä peltoja on työlästä muuttaa niittymäisiksi ilman laidunnusta. Kohteen eteläpuolella on nykyisin erityistuellalla laidunnuttua perinnebiotooppia, johon kohde voitaisiin liittää.

7. Perinnebiotooppi (Kasala, Ingisällinnevantien varsi)

Kohde sijaitsee Kasalan kylän keskeisimmällä paikalla. Alueen historiasta kertovat vanhan kivilaidun komeat rauniot ja kiviaidat. Nykyinen hoitamattomuus ja vanhat ojat vähentävät kohteen maisema-arvoja. Kohde on vielä säilynyt osittain niittynä, mutta on kasvamassa umpeen ja katajat kärsivät. Puita ja pensaita on paikoin nousemassa. Kohteella on laidunnusta pohjoisosassa. Alueella on korkeaa niittykasvillisuutta ja myös puutarhakasveja, laidunnetulla pohjoiskulmalla löytyy vielä ahomansikkaa, keltamataraa, särmäkuismaa, kevätleinikkiä, pukinjuurta ja isomaksaruohoa.

Hoito: Kohteen hoito olisi erittäin suositeltavaa ja sinne tulisi saada laidunnusta, jos tämän kylän kannalta keskeisen maiseman haluttaisiin säilyvän tyylikkäänä. Vanhan kivilaidun rauniot ja kiviaidat tulisi raivata näkyville ja säilyttää ”historiallisina muistomerkeinä” avoimella niittylaitumella samoin kuin katajat ja muutamat maisemapuut ja -pensaat. Jos laidunnusta ei järjesty, olisi niitto aloitettava nopeasti katajien pelastamiseksi.

8. Perinnebiotooppi (Kasala, keskusta)

Kohde on näkyvällä paikalla aivan Kasalan kylän keskustassa, joka on arvokasta maisema-alueita. Kohteesta suurin osa on nykyisellään erityistukilaidunta. Alueella on muutamia ulkorakennuksia ja sähkölinjoja. Kohde on tallattua metsälaidunta ja hakaa, siellä on kuusikkoa, kivikkoa, kiviaitoja ja katajia. Kylätien reunan lähellä, aidatulla laitumella on lisämaa-alue. Laidunnus näyttää pitäneen kasvillisuuden sopivan matalana.

Hoito: Kohteen parasta hoitoa on jatkaa laidunnusta nykyisellään, mutta kasvillisuus selvitys olisi hyvä tehdä. Tämän laidunalueen hoito tulisi suunnitella osana Kasalan kylän maisemakokonaisuutta, johon kuuluvat myös edellä mainitut kohteet 3.-5. ja 7.

9. Rantaniitty ja rantametsä (Kasala, Holeerinniemi ja Skuutkrunni)

Kohteeseen kuuluu kaksi merenranta-alueetta, joista pohjoisempi on lähes luonnontilaista lahdenrantaa venesataman vieressä ja eteläinen osa-alue on kapeahko tervaleppävyö ruovikkoisen lahden rannalla. Venesataman läheinen alue sopii sellaisenaan venesataman virkistysalueeksi. Molemmilla alueilla on hakamaista metsää, joista pohjoisemmalla kasvaa paljon ahomansikkaa. Eteläinen on mahdollisesti ollut laitumena.

Hoito: Kohteelle sopii laidunnus ja mahdollisesti laidunta voisi laajentaakin. Pohjoisemmalla osa-alueella voisi tehdä näkymää avaavaa raivausta. Vaihtoehtona on jättää kohde luonnontilaan.

10. Kulttuurivaikutteinen ympäristö (Kasala, Karjamaa)

Tähän kohteeseen sisältyvät hevoslaidun vanhalla pellon pohjalla ja hakamainen lehtimetsä, joka oli ehkä entistä laidunta. Hevoslaidun näytti lähinnä nurmilauhaniityltä. Tilakeskus on alueen eteläpuolella ja pohjoispuolella on laitumen takana rakentamatonta aluetta.

Hoito: Kohteesta saattaa kehittyä hyvä lumo-kohde, jos alueita laidunnetaan sopivalla tavalla. Laidunnusta köyhtyneellä pellolla olisikin syytä jatkaa, mutta laidunta voisi laajentaa myös lehtimetsään ja ehkä laajemmallekin pohjoiseen. Metsää voisi raivata tarpeen mukaan.

11. Monipuolinen perinnebiotooppi (Kasalanjokisuu – Riispyynlahti)

Kohde on laaja, monipuolinen alue, jossa on rantaniittyä, rantametsiä ja vanhemmaa metsää. Se kuuluu Kasalanjokisuu – Riispyynlahden Natura-alueeseen ja kaistale siitä on 1990-luvun alussa inventoitua perinnemaisemaa. Alue on maisealtaan erityislaatuista kivisyyden ja laajojen rantanäkymiensä vuoksi. Alueella on hieno linnusto: merikotka, kalasääksi, lehtokurppa, taivaanvuohi, joutsenia ja runsaasti muita vesilintuja.

Koko lahden perukka on yhtä suurta laidunta. Pohjoisrannalla on laaja, matalakasvuinen ja runsaslajinen rantaniitty. Ruovikkoa on vain paikoin. Rantaniityn takana on tervaleppävyö ja kuusia. Alue on hyvin kivistä ja matalaa lahdenperukkaa varsinkin nykyisen Kasalanjoen lasku-uoman ja Kylänojan välillä. Siellä on myös pari isoa ojaa. Joen länsirannalla on kaunis tulvametsä, jossa kasvaa erityisen runsaasti kurjenmiekkää. Se on erotettu laitumen ulkopuolelle suojeltuna luontotyypinä.

Keskellä kohdetta vesijättömaa on niin matalaa, että karja pystyy laiduntaan vapaasti koko aluetta ja kahlaamaan myös Stuurkrunnin ja Särkikarin saarille. Laajat rantaniityt ovat märkiä, osin luhtaisia ja paikoin on myös pensaikkaa. Lepikko ylettyy toisinaan mereen asti ja ruovikkoa on ehkä laidunnuksen vaikutuksesta vain niukasti. Alueella on komeita kivilohkareita. Kasvillisuus on monipuolista ranta-, vesi-, suo- sekä luhtakasveineen. Vilukko, kurjenmiekkä ja ahomansikka ovat mainittavia kasveja. Kauempana rannasta, sekä mantereella että saarilla on hakamaisia metsiä, joihin kuuluu rannan lähellä leppävyöhykkeet ja sen jälkeen sekametsiä, joissa kasvaa vielä katajaa ja pihlajaa, tuomea, taikinamarjaa ja punaherukkaa. Paikoin on aukkoja ja paikoin on tiheämpää metsää.

Kohteeseen kuuluvaa metsäistä Svartkrunnin saarta laidunnetaan ja eläimet kahlaavat sinne yli matalan ja kivikkoisen salmen Kasalanjoen länsipuolen laitumelta. Saarella on hieno, avoin ja kivinen rantavyöhyke, johon kuuluu länsireunan suojaisa, matalakasvuinen rantaniitty. Rannan takana kasvaa tervaleppää vyö-

hykkeenä ja keskemällä saarta on hakamaista sekametsää. Isot, lahot ja kaatuneet koivut lisäävät monimuotoisuutta, samoin synkkä kuusikko pohjoisosassa. Toisaalta pohjoisosan kuusikossa on hakkuujälkiä.

Kohteen läntisessä lahdenperukassa on kaunista rantaniittyä ja rantametsänreunusta. Isoja kiviä on siellä täällä. Osalla alueesta laidunnus oli keskeytynyt ja siellä niitty oli luonnontilaisempaa ja korkeakasvuisempaa, mutta ei vielä umpeutunut. Lähimpänä rantaa kasvaa ruovikkoa, sisempänä avointa niittyä, sitten on leppävyöhyke ja kuusimetsän reunusta. Rantametsän kasveista voidaan mainita mesimarja.

Kohteen itäosaan kuuluu Kasalanjokisuun vanhan uoman ja Riispyyn sataman välinen alue. Se ylettyy pitkälle jokivartta pitkin ja rajoittuu pohjoisessa kulkevaan karjatiehen. Maisemallisesti hieno karjatie lähtee kylätien läheltä navetalta ja alkupäästään sitä reunustavat kivivallit. Osaa erittäin kauniista ja vaihtelevasta alueesta hoidetaan laiduntaen. Länsiosa on matalaksi syötyä rantaniittyä ja kuivapohjaisempaa lepikkoa. Mainittavia kasveja ovat jänönsara, luhtakuusio, kurjenmieikka, ahomansikka, koiranvehnä ja rohtotädyke. Itäpää ei ole laidunkäytössä, se on korkeakasvuisempaa avointa rantaniittyä ja ruovikkoa. Siellä kasvaa mm. lännenmaarianheinää, rantanätkelmää ja erilaisia luhtakasveja. Rannasta kauempana on hakamaisia metsiä, joissa kasvaa katajaa, taikinamarjaa ja ahomansikkaa. Laiduntamattomia pensastiheikköjä ja kuusikoita on Kasalanjoen varressa, jonka rehevään ja korkeaan kasvillisuuteen kuuluu mm. osmankäämiä, kastikkaa, saroja, kurjenmieikkaa ja jokileinikkiä. Myös euroopanmajavan jälkiä näkyi. Lähinnä merenrantaa sijaitsevalla vanhalla, niittymäisellä ja matalakasvuisella pellolla kasvaa mm. keltaängelmää, jänönsaraa ja vilukkoa. Lähempänä jokivartta entiset pelot ovat korkeakasvuisia ja rehevämpiä. Osa-alueen pohjoisosa on tiheiden metsien, entisten niittymäisten peltojen sekä polkujen ja teiden mosaiikkia.

Myös Pitkäntienpää-saaren matalakasvuiset pohjoisrannat ovat osa kohdetta. Kohteeseen kuuluu vielä Riispyyn satamaan menevän tien varrella sijaitsevaa kaunista tienvarren hakamaista reunaa sekä sen takana olevaa kosteaa niittyä. Siellä on vielä jäljellä kiviaitaa. Alueella on jälkiä maansiirtotoistia ja myös paikoin typensuosijakasveja.

Hoito: Kohteelle olisi tärkeää tehdä kattava hoitosuunnitelma ja se olisi luonteva osa koko laajan Kasalanjoen suun ja Riispyynlahden Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hoidossa on tärkeää huomioida tulvametsän kaltaiset erityisalueet. Laidunnusta pitäisi kuitenkin jatkaa ja mahdollisesti laajentaa. Pienten kuusien ja ehkä lehtipuidenkin varovainen raivaus paikoin olisi tarpeellista. Sellaisia alueita, joita ei laidunneta, tarvitsee paikoin myös niittää.

12. Perinnebiotooppi (Kasala, Vainiola)

Kohde sijaitsee Kasalan kylän itäosassa, kylätien varrella näkyvällä paikalla. Kohteen koillispuolella on karjarakennus ja sen takana tilakeskus. Viehättävä ja monipuolinen kohde sisältää erilaisia pienympäristöjä. Tien varrella on laidunnettua metsähakaa, tasaista niittymäistä aluetta ja kauempana tiestä hakamaista metsää. Kauniit mäntyhaat kärsivät ehkä liiasta ravinteisuudesta, sillä katajat voivat huonosti ja karjarakennuksen lähellä on paljon typensuosijakasveja.

Hoito: Aluetta tulisi laiduntaa edelleen ja laidunalueita voisi laajentaa. Alueen tarkempi inventointi ja hoidon suunnittelu olisi tarpeellista. Tärkeää olisi, että alueelle ei tulisi ylimääräisiä ravinteita. Paikoin hakamaiset metsät kaipaivat raivausta, jossa maisemapuut, katajat ja muut maisemapensaat pääsisivät esille.

13. Perinnebiotooppi (Kasala, Uusi-Heikkilä)

Kohde koostuu kahdesta valoisasta, pääosin laidunnetusta saarekkeesta Kasalan kylän itäosan peltojen keskellä. Toisella kauniilla saarekkeella on valoisaa hakaa ja paikoin jopa ketomaista niittyä sekä vanha hirsilato. Kohteella on männyn ja koi-vun lisäksi paljon kauniita katajia sekä monipuolinen kasvilajisto. Erikoisuutena on matala niittykasvillisuus, jossa on joukossa useita metsäkasvilajeja. Kohteella on lisäksi pieni kostea painanne kosteikkokasveineen. Toisella saarekkeella on ha-kaa ja yksittäisiä isoja puita. Niittyalue on avointa ja niittykasvillisuus runsasta. Kohteelta löytyy paikoin runsaasti jäkkiä sekä ahomansikkaa ja lisäksi siellä kasvaa mm. mesimarja, huopakeltano, päivänkakkara ja lännenmaarianheinä. Paikoin kohteella on ojanperkauksen jälkiä. Alueet ovat arvokkaita.

Hoito: Laidunnusta olisi jatkettava. Jos pihlajaa ja pientä kuusta alkaa ilmestyä, olisi niitä raivattava, mutta muuten raivausta tarvitaan vain niukasti. Vanhat puut ja kauniit maisemapensaat tulisi säästää. Laidunta kannattaisi laajentaa mahdollisesti peltojen taakse etelään ja luoteeseen.

14. Reunavyöhyke (Riispyy, länsiosa)

Kohde on peltoon työntyvä, hakamainen niemeke, jossa kasvaa haapa-katajametsää. Avoimessa haassa on pääosin metsän aluskasvillisuus. Keskellä aluetta on kiviaitaa.

Hoito: Kohde tulisi säilyttää avoimen hakamaisena. Parhaiten tämä onnistuisi laiduntamalla, mutta myös valikoiva raivaus tarpeen mukaan voisi säilyttää alueen luonteen.

15. Perinnebiotooppi (Riispyy, länsiosa)

Kohde on kaunista hakamaata pikkutien varrella ja se jatkuu kauemmas länteen viehättävää tilakeskukselle menevää tietä seurailleen. Kohde on kylän länsireunalla asutuksen keskellä ja sen läpi kulkee sähkölinja. Kohteella on vanhoja kiviröykkiöitä. Haassa kasvaa paljon kauniita katajia, mutta aluskasvillisuus on pääosin metsäkasvillisuutta. Teiden varsilla on piennarkasvillisuutta.

Hoito: Kohde olisi parasta ottaa laidunnukseen, mutta sitä voitaisiin myös hoitaa raivaten ja niittäen, koska se on pienialainen. Koko kylälle kannattaisi laatia laajempi perinteistä maisemaa ja kasvillisuutta huomioiva hoitosuunnitelma.

16. Metsäsaareke ja reunavyöhyke (Riispyy, Heikkilä)

Kohde on mielenkiintoinen, sokkeloinen saareke, joka alkaa Riispyyn kylätieltä ja nousee peltojen keskellä olevalle kumpareelle. Kohde on kylän itäosassa, erittäin näkyvällä paikalla varsinkin tultaessa kylään etelästä. Alueella on runsaasti kauniita kiviaitoja, joista osa tosin on vaurioitunut. Myös vanhoista laidunaidoista on maastossa merkkejä. Nykyisen kylätien varrella, pohjoispuolella, vaikuttaa olevan entinen tienpohja, jossa on kukkivaa, matalahkoa piennarkasvillisuutta. Kohteen länsiosa on hakamaista pensaikkaa, itäosa tiheää nuorta koivikkoa ja pensastiheikköä. Pensaista voidaan mainita mm. kataja, taikinamarja, ruusu, pihlaja ja tuomi. Ahomansikka ja kissankello esiintyivät kohteella, vaikka monet niitty- ja metsäkasvit kärsivätkin jo tiheistä pensaikoista ja typensuosijakasvustoista.

Hoito: Olisi tärkeää, että kohdetta hoidettaisiin sijaintinsa ja kylän perinteisen maiseman vuoksi. Koko kylälle kannattaisi laatia laajempi perinteistä maisemaa ja kasvillisuutta huomioiva hoitosuunnitelma. Laidunnus olisi paras hoitomuoto, jolla myös kohteen itäosa avautuisi, joskin alkuraivaus olisi välttämätöntä.

Jos laidunnusta ei voi järjestää, tulisi länsiosaa raivata valikoivasti tarpeen mukaan ja itäosaa aluksi runsaastikin. Tienpientareita ja typpikasvilaikkuja pitäisi näyttää kerran kesässä, vaikka se kivisillä kohdin onkin aikaa vievää.

17. Maisemallisesti merkittävä kohde (Riispyy, satama)

Vaikuttavalla kohteella on harvaa hakaa ja niittyä kauniine katajineen ja sen taustalla näkyy meri. Kohteen hyvä sijainti Riispyyn venesataman vieressä, satamaan johtavan tien varrella ja laajan Kasalanjokisuun – Riispyynlahden Natura-alueen reunalla, antaa sille lisämerkitystä. Se on mökkien ja sataman virkistysaluetta. Alueella on muutama rakennus ja kiviaitaa. Niittykasvillisuus on tavanomaista, mutta ahomansikkaa on melko runsaasti. Alueella on paikoin rikkaruohottuneita täyte- maalaikkuja.

Hoito: Kohde kaipaisi ehdottomasti hoitoa säilyäkseen avoimena. Täällä saataisi pelkkä niittokin riittää, mutta ihanteellista olisi tehdä alueelle vaikkapa lammaslaidun. Täytemaan merkitys olisi harkittava, mutta jos koko aluetta laidunnettaisiin tai niitettäisiin säännöllisesti, saattaisivat täyte- maapaikatkin muuttua vähitellen niityksi.

18. Kulttuurivaikutteinen hakamainen alue (Riispyy, Mäenrinne)

Kohde on hyvin sekalaista vanhojen, nykyisin kesäasuntoina käytettävien pienien talojen taustaa. Siellä on vähän entistä peltoa ja osin typensuosijalajeja kasvavaa puutarhaa, mutta myös kivistä, hakamaista aluetta kiviaitoineen. Haapa, kataja ja taikinamarja edustavat haan kasveja, kissankello ja aho-orvokki niittykasveja sekä illakko ja humala vanhoja pihapiirin kasveja. Alueella on tehty kaivuutöitä.

Hoito: Laidunnus olisi paras hoitomuoto ja tällöin myös keskiosan entiset pellot voisi yhdistää laitumeen. Rehevöitymistä olisi laidunnuksen avulla vähennettävä ja kuusettuminen ja haavan vesojen leviäminen tulisi estää raivaamalla. Jos laidunnus ei järjesty, olisi niitto paikoin tarpeellista, vaikka se kivisyyden takia onkin vaikeaa.

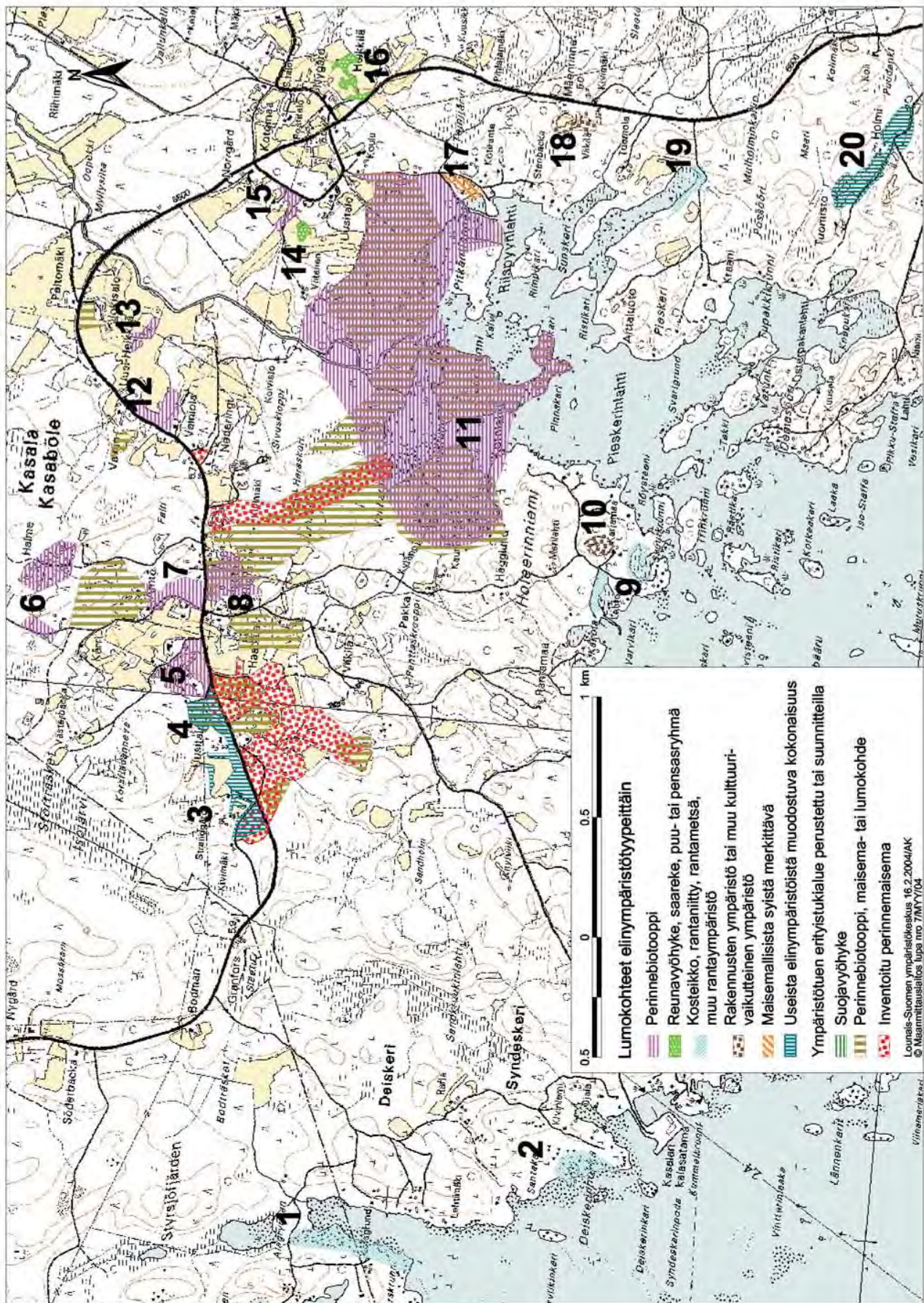
19. Rantaniittyjä ja rantametsää (Riispyy, Pieskerintie)

Kohde kuuluu laajaan Kasalanjokisuun – Riispyynlahden Natura-alueeseen. Asu- mattomina säilyneillä pitkän lahden rannoilla on erilaisia hienoja luonnonranta- niittyjä, jotka rajoittuvat kapeaan leppävyöhykkeeseen ja sen takana on havumet- sää. Lahden vesialueella on runsaasti ruovikkoa, rannempana on osmaankäämi- kasvustoja. Paikoin on vielä matalakasvuisia rantaniittyjä, joissa kasvaa mm. keto- hanhikkia. Nuorta kuusta on nousemassa sekä lepikkoon että havumetsään ja ka- tajat ovat kuolemassa. Alueella on paljon hirvenpolkuja.

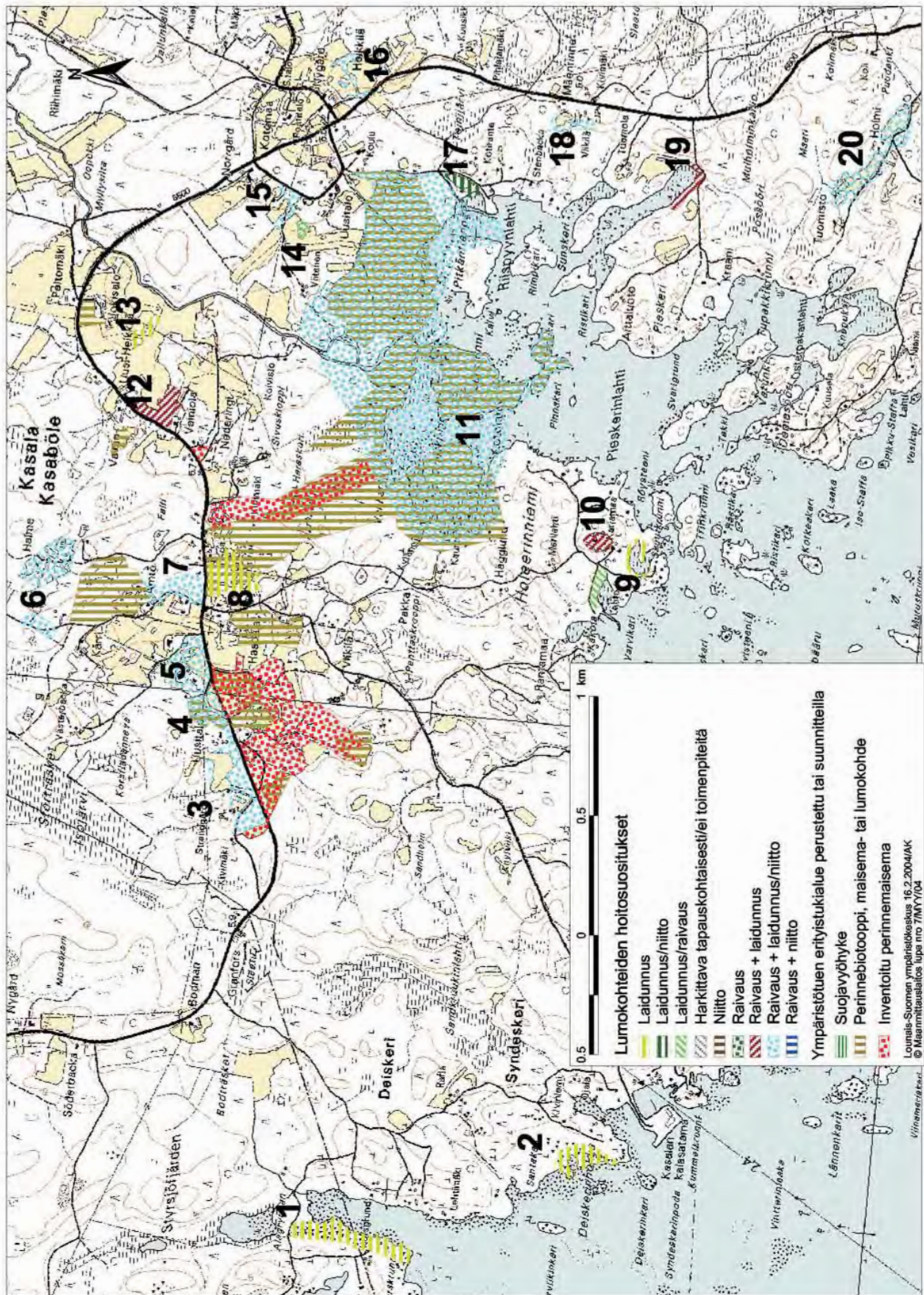
Hoito: Alue on hieno lumo-kohde, jota voitaisiin hoitaa laiduntamalla. Nuoria kuusia olisi poistettava, jotta metsät säilyisivät valoisina. Alue voidaan jättää myös luonnontilaan.

20. Niittymäiset pellot ympäristöineen (Trolssi, Holmi)

Kohteeseen kuuluu kaksi peltoaluetta, jotka sijaitsevat Holmin talon länsi- ja itä- puolella. Sekä tien varressa että itäisen pellon itäpuolella on kaunista kiviaitaa. Kohteen eteläpuolinen tie kiviaitoineen voisi olla nähtävyys, sillä kiviaitaa on kaik- kiaan satoja metrejä ja siinä on hauskoja porttiaukkoja pellolle. Maisema on tyylik- käästi vanhanaikainen. Kohde on edustava esimerkki yhtenäisestä kokonaisuus- desta, joka koostuu yksittäisestä tilakeskuksesta ympäristöineen vähän syrjäisem- mällä alueella. Talon itäpuolisen pellon ja sen ympäristön melko tavanomaisesta

Kartta 3a. Kohteiden 1 - 20 elinympäristötyypit

Kartta 3b. Kohteiden 1 - 20 hoitosuosituksukset

kasvilajistosta voidaan mainita taikinamarja, punaherukka, vaahtera, ahomansikka ja aho-orvokki. Kasvillisuudeltaan monipuolisemmalla länsiosan pellolla kasvavat mm. tuoksusimake, mäkikaura, päivänkakkara ja kissankello. Kohteen luoteisosassa on katajahakaa, joka on pahasti kuusettumassa. Haassa kasvaa sekä metsä- että niittykasveja, mm. taikinamarjaa ja runsaasti ahomansikkaa. Siellä on myös iso muurahaiskeko. Lähialueen pikkuteiden risteyksen eteläpuoleinen alue, jossa lienee ollut myös vanha pihapiiri, ja kohteesta kauemmas kaakkoon sijaitsevat kauniit pihapiirit sekä niiden välinen kärrytie ovat mielenkiintoisia ympäristöjä, jotka olisi tarpeen inventoida.

Hoito: Peltoja reunoineen olisi parasta laiduntaa. Pelloilta kannattaisi aluksi vaikkapa parina vuonna kerätä rehusato ennen laidunnusta ravinteisuuden vähentämiseksi. Tähän voisi laajemmallekin alueelle suunnitella laidunnusta, joka säilyttäisi koko alueen perinteisenä ympäristönä. Jos kohdetta ei voi laiduntaa, sitä voisi pitää avoimena niittämällä. Pelloilla onnistunee koneellinenkin niitto, mutta kivisiä pellonreunoja ja tienpientareita sekä kiviaitojen reunoja voi niittää vain käsin. Katajahakaa tulisi raivata ensi tilassa.

21. Reunavyöhyke (Timmerheidi, Salmivaara)

Kohde on kapea metsäkaistale pellon reunalla. Se on maisemallisesti kaunis ja näkyy hyvin tielle kylään tultaessa. Lisäksi pellonreunalla on vielä latokin jäljellä. Alueen takana oleva metsä on noin 40 – 50 vuotta vanhaa, rehevää mäntysekametsää, jossa kasvaa tavanomaista metsäkasvillisuutta. Pensaina on mm. pihlajaa, koivua, kuusta ja katajaa. Paikoin metsän alla on korkeaa mesiangervoniittyä.

Hoito: Pellonreuna on näkyvällä paikalla, joten sitä kannattaisi hoitaa ja estää umpeenkasvu. Jos laidunnusta ei metsäalueelle järjesty, niin reuna-alueen pensaita tulisi raivata säännöllisesti, samoin niittää korkeaa ruohokasvillisuutta.

22. Kulttuurivaikutteinen ympäristö (Timmerheidi, itäosa)

Pieneen kohteeseen kuuluu niittyä entisen navetan takana ja siitä vähän kaakkoon sekä vanha pihaniitty. Rakennukset ovat huonokuntoisia. Ympäristössä on metsää. Kohteen kaunein osa on navetantakainen valoisa ja suojaisa niitty, jonka kaakkoisosa on erityisen viehättävä muutamien hakamaisesti kasvavien katajien vuoksi. Ympäristöstä on levittäytymässä puustoa kohteelle.

Hoito: Kohteen umpeenkasvu tulisi estää. Eteläosan tiheikköä tulisi raivata ja estää etenkin kauniin katajaisen alueen umpeenkasvu. Kaikki niittyalueet tulisi niittää ainakin kerran kesässä. Laidunnus on myös suositeltavaa, jos se vain järjestyisi.

23. Reunavyöhykemäistä sekametsää (Trolssi, keskusta)

Kohteen sijainti keskellä maisemaltaan arvokasta Trolssin kylää on merkittävä, vaikka kohde onkin piilossa peltojen takana. Pääosin metsää kasvava alue laskeutuu eteläosan pellonreunoilta alas kohti pensoittuneen, leveän ojan (Trolssinjoki) varsia. Pellonreunoilla on isoja kivivalleja ja ojanvarrella maapenkkoja. Ojan takana on laidunnettu perinnebiotooppialue. Kohteen länsiosan kivisessä, lehtomaisessa metsässä on hakamaisia piirteitä enää niukasti jäljellä. Alueella kasvaa vielä ahomansikkaa ja lännenmaarianheinää, mutta enimmäkseen metsäkasveja.

Hoito: Järkevin mahdollisuus koko alueen hoitoon olisi laidunnus. Kohteen voisi mahdollisesti yhdistää viereiseen laidunnettuun perinnebiotooppiin. Pellonreunoja voisi raivata reunavyöhykkeen tapaan.

24. Perinnebiotooppi (Trolssi, Rantatien länsipuoli)

Kohde kuuluu arvokkaaseen Trolssin kylän kulttuurimaisemaan ja sijaitsee pienellä peltoalueella kylän lounaisosassa. Koko ympäristö on perinteistä, pienipiirteistä maalaismaisemaa kiviaitoineen. Kohde koostuu kahdesta peltojen keskellä olevasta koivuhaasta. Eteläisempi vaikuttaa vanhalta laidunmäeltä, jossa on isoja puita, mutta vähän pensaita. Toinenkin on kaunis, vaikkakin ojitettu ja osin metsäinen haka-alue. Alueiden läpi kulkee kärryatie. Kohteella kasvaa lehto- ja niittykasveja, mm. nurmitatar, mäkikaura, tuoksusimake, ahomansikka, lännenmaarianheinä, nuokkuhelimikkä, päivänkakkara ja taikinamarja.

Hoito: Laidunnus sopisi kohteelle parhaiten. Kohdetta voisi myös raivata. Jos laidunnusta ei järjesty, tulisi arvokkaita alueita hoitaa raivaten, jotta hakamaisuus ja niittykasvillisuus säilyisivät. Hoitosuunnitelman teko olisi tärkeää, sillä kohde on tärkeä osa kulttuurimaisemaa.

25. Rantaniitty (Trolssi, Pitkäkari)

Kohde on mökkien ympäröimä pieni luonnontilaiselta näyttävä alue, joka vaikuttaa maatuvalta lahdelta. Se on vielä ruovikkoa ja avointa rantaniittyä, jossa kasvaa mm. ketohanhikkia, saroja ja mesiangervoa. Alue on jo hyvää vauhtia pensoittumassa ja tervaleppää on levittäytymässä reunoilta. Alueella on saattanut joskus olla laidunnusta.

Hoito: Aluetta voisi hoitaa laiduntaen tai raivata ja niittää. Laidunnusta voisi laajentaa kohteen kaakkois- ja eteläpuolellekin. Jos kaikki lähialueet on tarkoitettu mökkialueiksi, olisi kohde parasta jättää luonnontilaan pieneksi virkistysalueeksi.

26. Rantaniitty ja rantametsä (Pohjaranta, Lankosluoto)

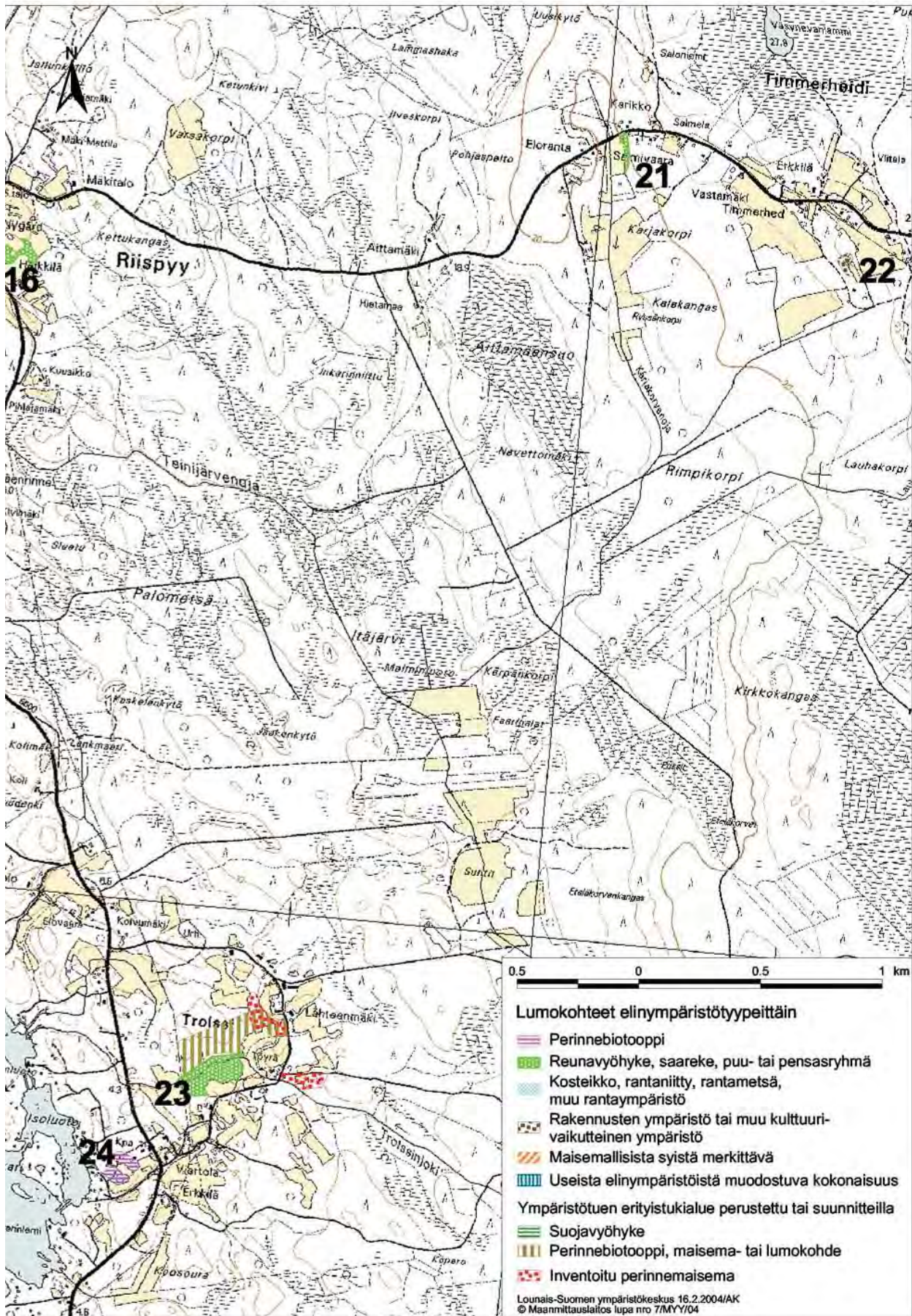
Kohde sijaitsee kannaksella, jonka läpi kulkee tie Lankosluotoon. Kohde on matala lahdenperukka, joka on suurelta osalta kaunista, kivistä rantaniittyä. Niityn reunoilla on kapea leppävyöhyke ja taempana sekametsää. Alueella on ruovikkoa, kaislikkoa ja eri tyyppisiä matalampia rantaniittyjä. Kasveista voidaan mainita rantaluikka, rantavihvilä, meri- ja hentosuolake, ketohanhikki ja luhtakuusio. Puna-jalkaviklo pesi alueella ja rannalla lauloi satakieli. Luoteisosassa on vanha, varjoisa kuusimetsä, jossa tienvarren painumassa oli tiheä lehtotähtimökasvusto. Kohteella on paikoin ojan ruoppausjätettä.

Hoito: Huolellisesti hoidettu laidunnus, joka säilyttäisi kasvilajistoltaan monipuolisen rantaniityn luonnonarvot olisi kohteelle parasta. Laidunalueita voitaisiin ilmeisesti jatkaa itään päin kohteen ulkopuolelle. Jos laidunnusta ei voida toteuttaa, olisi tärkeätä pitää niittyjen viereiset metsien reunat avoimina kevyesti harventamalla ja raivaamalla. Pieni synkkä kuusikko luo vaihtelua ja se tulisi säilyttää.

27. Rantaniitty (Pohjaranta, Pärskeri)

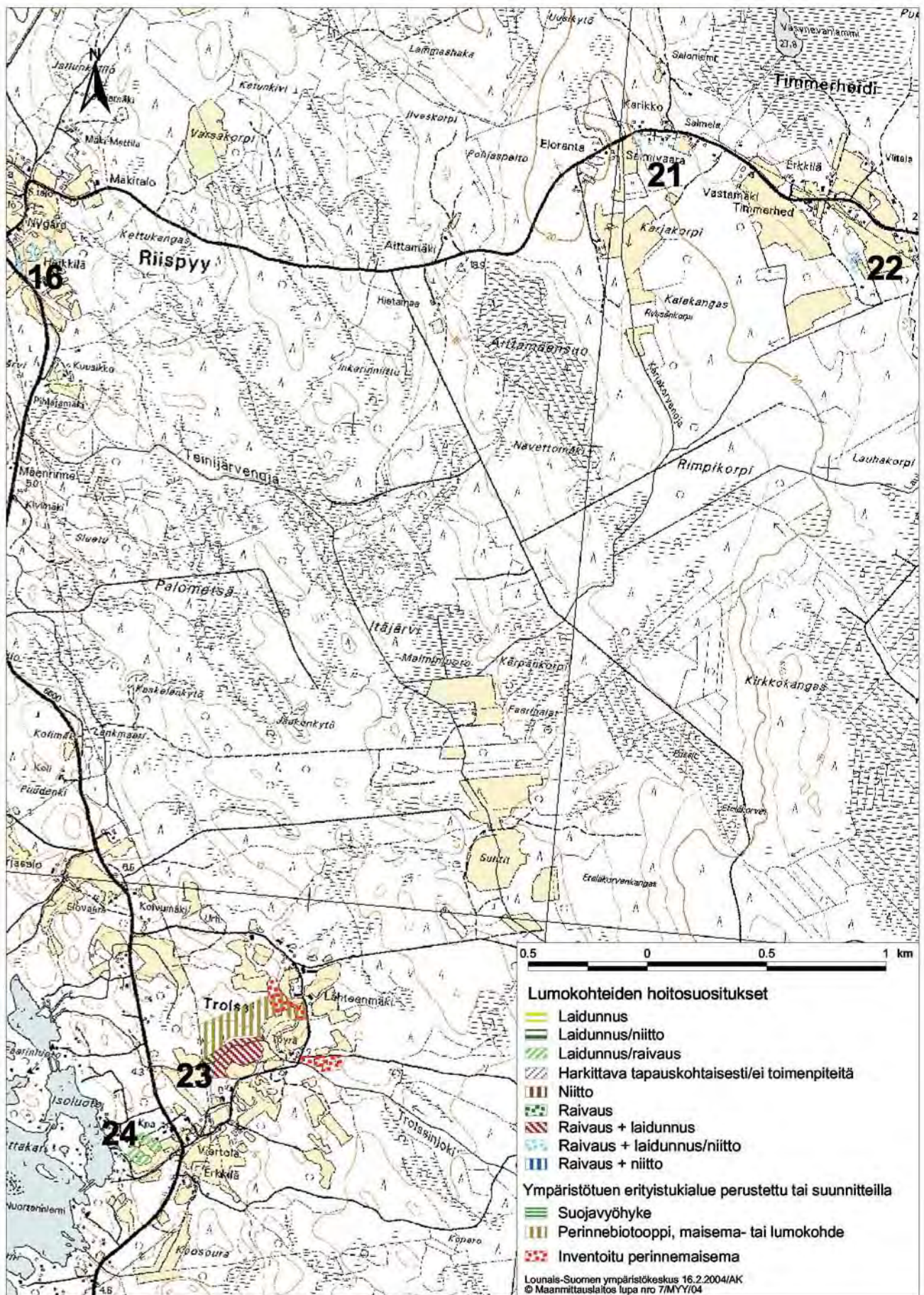
Kohde on kaunis luonnonalue mökkien välissä matalalla vesijättömaalla. Kohteella on runsaasti ruovikkoa, jossa on kuivempia kivisiä saarekkeita. Ylempänä rannalla on tervaleppäreunusta. Kauniita punaisia kiviä sekä suuria lohkareita on kasvillisuuden joukossa. Korkeammilla paikoilla on matalaa rantaniittyä ja vähän katabajaa, tervaleppää ja tyrniä, kosteammilla paikoilla on korkeakasvuista rantaniittyä.

Hoito: Kohde on lähinnä luonnontilainen virkistysalue mökkien keskellä. Sitä voisi myös laiduntaa ja silloin laidunnussuunnitelma olisi syytä tehdä koko Pärskerin alueelle.

Kartta 4a. Kohteiden 21- 24 elinympäristötyypit

Kartta 4b. Kohteiden 21- 24 hoitosuosituks

28. Vanha pelto ja pellon reuna (Pohjaranta, Pärskeri)

Kohde on vanhan pellon pohja, joka nykyään on jo muuttumassa mesiangervo-
niityksi. Sen itäreunalla on leppää, katajaa ja nousemassa nuorta kuusta. Tämä
reuna on pieni alue pellon ja teiden välillä. Pellonreuna on aurinkoinen ja suojai-
sa, tien lähellä on enemmän puita. Muuten pelto näytti hyvin tavanomaiselta.

Hoito: Kohdetta voisi kauniitten reunojensa vuoksi hoitaa. Laidunnus sopisi
hoidoksi ja myös pieniä kuusia pitäisi raivata.

29. Saari (Pohjaranta, Pärskerin edusta)

Kasvistoltaan monipuolinen pieni saari koostuu kahdesta luodosta, jotka ovat kas-
vaneet melko myöhään yhteen. Merenpuoleisella reunalla on tyrskyjä kestävää
kivikkoa ja ruovikkoa mutta myös suojaisempi matalakasvuinen poukama. Man-
tereen puolella on enemmän suojaista rantaa. Tällaiset saaret olivat ennen lam-
maslaitumina. Ympäristö on säilynyt suhteellisen luonnonmukaisena lukuun ot-
tamatta tuotuja maa-aineksia. Tällaiset nykyiset mökkisaaret ovat tyypillisiä ym-
päristöjä ja ne useimmiten kasvavat umpeen perinteisen laidunnuksen puuttues-
sa. Täälläkin saaren puusto alkaa olla jo turhan tiheää, lajeina ovat riukumainen
pihlaja, kuusi, tervaleppä ja mänty. Kolme isoa kuusta varjostavat mökkipihaa.
Pensaita ovat kataja, taikinamarja, tuomi, pihlaja, tyrni ja vadelma. Lisäksi on joi-
takain puutarhapensaita, koristekasveja ja ryytimaa. Ruohovartisista huomattavim-
mat lajit ovat rauhoitettu rantaputki sekä suolaleinikki. Lisäksi voidaan mainita
vilukko, keltaängelmä, merivirmajuuri, meri- ja hentosuolake, meriratamo, meri-
asteri, isolaukku, ahomansikka sekä iso- ja keltamaksaruoho. Erityisesti saaren luon-
nontilainen eteläosa on kasvistoltaan mielenkiintoinen ja runsaslajinen.

Hoito: Kohteelle on suunniteltu lammaslaidunnusta, mikä sopisikin sinne
hyvin. Rantaputki on levinnyt viime aikoina voimakkaasti, joten senkään esiinty-
misalue ei liene lammaslaidunnuksen takia vaarassa. Pihlajien raivaus olisi tar-
peen, mutta muuten laidunnus riittäisi hoidoksi. Mikäli laidunnusta ei järjestetä,
tällä saarella ei silti ole syytä voimakkaasti raivata muuta kuin pihlajia. Yleensä
isommilla saarilla tarvitaan raivausta ja toimivaa laidunnusta, jotta laajamittainen
umpeenkasvu estyisi. Eläintenomistajien ja vapaa-ajanasukkaiden yhteistyöllä
voitaisiin säilyttää merkittäviä aluekokonaisuuksia ja luonnon monimuotoisarvo-
ja. Saarille ei ole syytä tuoda sellaisia "vieraita kasveja", jotka saattavat villiintyä ja
tukehduttaa saarien omaa herkkää kasvillisuutta. Myös lisämaa sisältää vaaran
tällaisten kasvien kulkeutumiseksi, joten maa-aineksien tuontia on myös vältettä-
vä.

30. Rantaniitty ja -metsä (Pohjaranta, Pärskeri)

Kasvistoltaan melko luonnontilaisen kohteen läpi kulkee Pärskeriin tie, jota hen-
not koivut reunustavat kujana. Kohteella on ruovikkoa, mutta hienoin osa on ruo-
vikon ja rantametsän välissä oleva punaisten rantakivien kirjavoima rönsyrölli-
niitty. Pärskerin puolella metsä on harvennettua koivikkoa, mantereen puolella
rantametsän takana on vankempaa metsää.

Hoito: Kohde on kaunis ja melko luonnontilainen mökkien virkistysalue,
jota voisi laiduntaakin. Jos rantametsän reunoja halutaan pitää valoisina, voidaan
niitä varovasti raivata. Jos kohdetta ei laidunneta, olisi syytä tehdä hoitosuunnitel-
ma, jotta alue säilyttäisi hienoa luonnonmukaisuuttaan.

31. Rantaniitty (Pohjaranta, Paloniemi)

Kohde on suurelta osin kaunista merenrannan luonnonaluetta, jossa on ruovikko-koita, mutta laajalti myös vaikuttavaa, matalaa rantaniittyä. Ympärillä on mökki-asutusta. Matalalla niityllä kasvaa punaisten kivien lomassa vihvilää, luikkaa, rölliä ym. Lisäksi kasvaa tervaleppäpensaita ja tyrnejä. Kohteelle ylettyy vähän ruoppausvallia, jolla osin kasvaa tiheästi nuorta koivua.

Hoito: Kohdetta voisi laiduntaa, mutta jollei se järjesty, sen voi jättää luonnon-tilaan. Mahdollista laidunnusta voisi yhdistää suunnitellusti muuallekin Pärskerin alueelle.

32. Metsäsaarekemaisia alueita (Kirkonkylän pohjoispuoli, Virtala)

Kohteen koillisosa on koivuhakaa, jonka koillispuolella on pihapiiri ulkorakennuksineen, lounaisosa on havusekametsää ja näiden keskellä on peltoalue. Pellon eteläreunalla kulkee kaunis kärrytie. Kohteella on kaksi hirsilatoa ja ulkorakennus. Todennäköisesti laitumena olleeseen koivuhakaan on nousemassa nuoria, 2 - 4 m korkuisia kuusia. Alueella on syviä ojia. Välissä olevalla pellolla on kiviaitareunus ja saarekkeita. Lounainen osa on pääosin kuusivaltaista havusekametsää, jossa on kiviaitoja ja vanha pihapiiri. Hirvet ovat ruokailleet alueella. Kohde on monipuolinen ja siellä on säilynyt runsaasti kiviaitoja ja muitakin perinteisen maatalousympäristön viehättäviä piirteitä.

Hoito: Laidunnus olisi suositeltavaa kohteelle lähistöineen ja sen lisäksi nuoria kuusia olisi raivattava ensimmäisenä. Metsälaitumilla on yleensäkin hyvä raivata aukkoisia niittypaikkoja, jotta heinäkavillisuus pääsee lisääntymään. Mikäli kohdetta ei laidunneta, siitä kannattanee jättää metsä pois ja muuta aluetta raivata säännöllisesti. Tieura, kiviaitojen reunoja ja muita reuna-alueita kannattaisi pitää avoimena raivaten ja niittäen, jotta maisema ei kasvaisi umpeen. Jos lounaista metsää hoidetaan talousmetsänä, niin se on rajattava pois kohteesta.

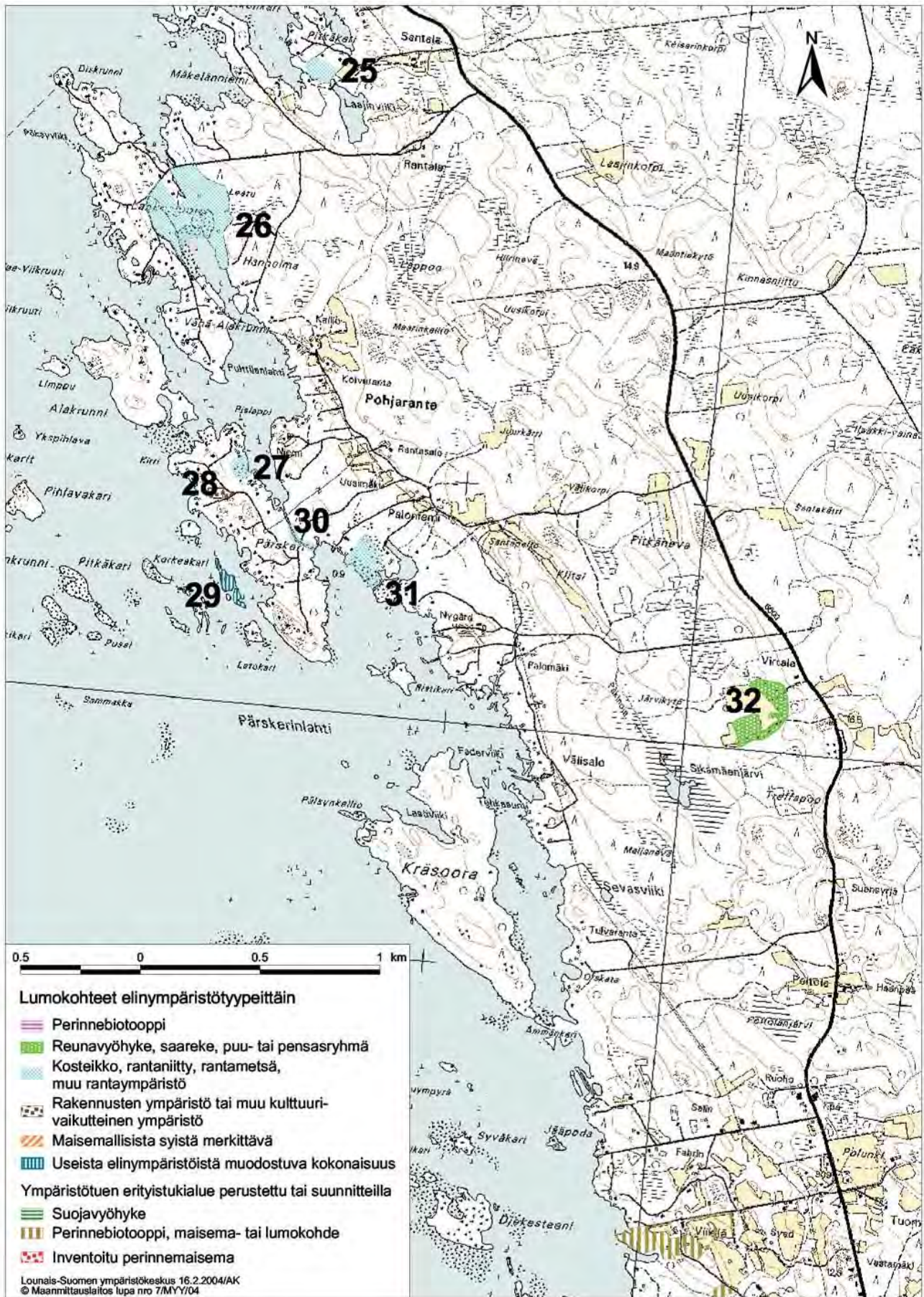
33. Rantaniitty (Ylikylä, Stäavit)

Hieno kohde on joen niemekkeen tasanteella ja nousevilla reunoilla. Rantaniittyä on viime vuosina hoidettu niittämällä ja sinne on istutettu muutamia puita. Niitty on kosteaa ruohoniittyä, itäosassa on koivuvaltainen haka. Niityn pohjoispuolella on hakamaista metsää. Kohteen monipuolisesta lajistosta mainittakoon purtojuuri, särmäkuisma, syyläjuuri, mesimarja, rantatädyke, keltaängelmä, ahomansikka, koiranvehnä, kevätlinnunherne ja lehtonurmikka. Sähkölinjan alla kukkivilla purtojuurilla lenteli runsaasti perhosia.

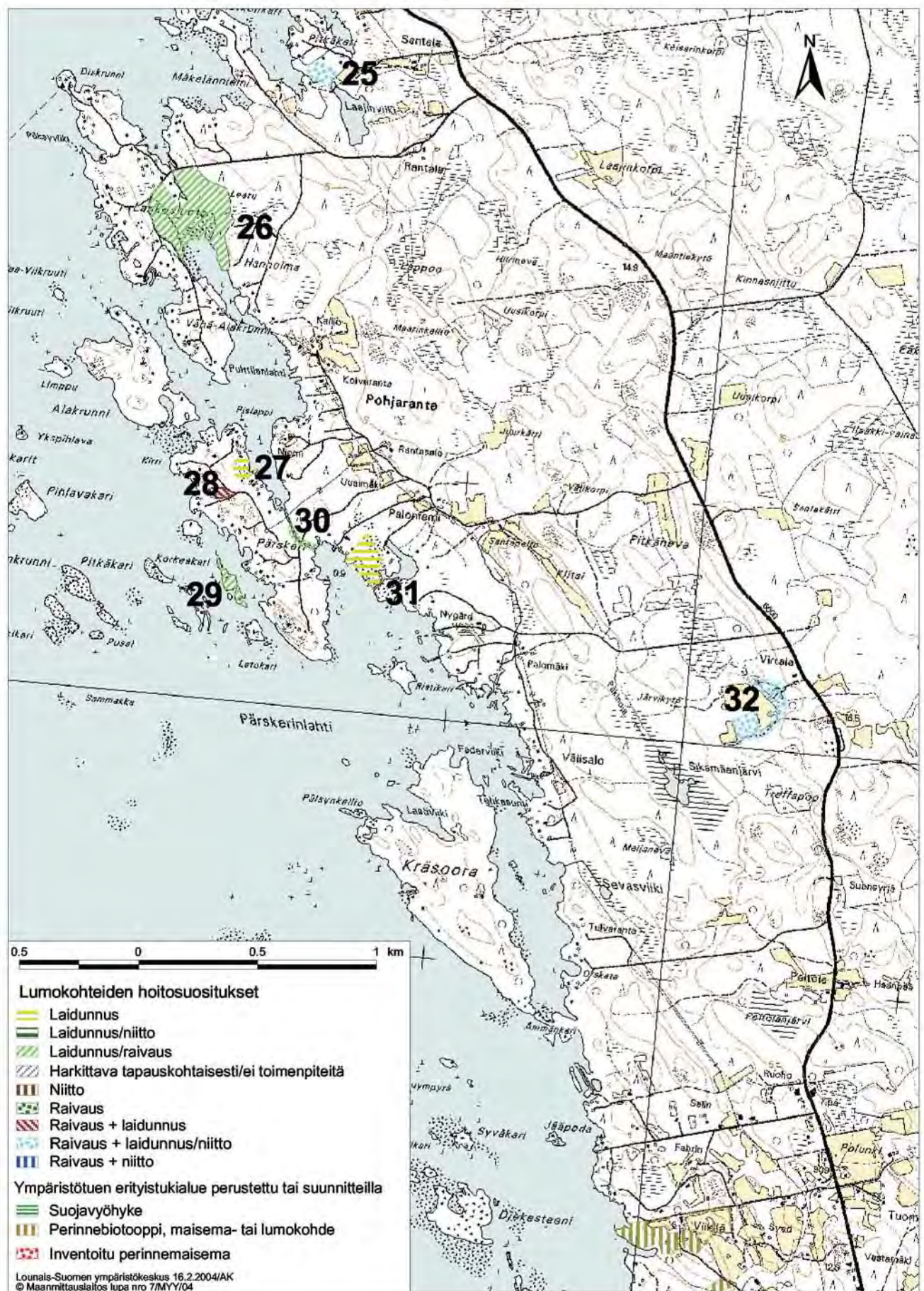
Hoito: Rantaniitty tulisi edelleen pitää avoimena. Laidunnus olisi tähän paras keino, mutta nykyinen niittäminenkin on ylläpitänyt alueen arvoa. Reunametsiä tulisi raivata, mutta suunnitellusti. Suurten puiden säästäminen ja paikoin varjoisten metsiköiden vuorottelu valoisien aukkojen kanssa ovat oleellisia metsän ja haan hoidossa.

34. Rantaniittyjä ja jokivarsiympäristöjä (Kytiholma, itäosa, Merikarvianjoen rannat)

Kohde koostuu kahdesta laajasta alueesta joen molemmin puolin ja on maisemaltaan vaikuttava. Vesi virtaa paikoin kivikkoisessa uomassa, rannat ovat korkeatupaiset ja näyttävät herkästi sortuvilta. Rantaniityillä vesirajassa kasvaa ruokohelpiä ja korkea niittykasvillisuus kattaa alavat tasanteet, mutta pajut eivät vielä peitä laajoja näkymiä. Ympäristö on lähes asumaton. Aikoinaan tällaiset laajat rantaniityt olivat yleensä yhteislaitumia ja siksi ne säilyivät avoimina.

Kartta 5a. Kohteiden 25 - 32 elinympäristötyypit

Kartta 5b. Kohteiden 25 - 32 hoitosuosituksukset

Länsirannan puolella on metsäalue ja laaja rantaniitty, joita yhdistää peltojen välinen kannas. Alueella on lauta- ja hirsiladot. Metsäisellä osalla kasvaa kuusi- ja koivusekametsää, joissa on paikoin kauniita, hakamaisia alueita ja reunoja. Siellä on pääosin metsäkasvillisuutta, mutta myös mesimarjaa ja kissankelloa. Rantaniityn monipuolisesta lajistosta voidaan mainita rantatädyke, karhunköynnös, syyläjuuri, keltaängelmä, kurjenmieikka ja punakoiso.

Itärannan alueella on laaja, alava rantaniitty pajupensaineen, pari kesantopellonsarkaa ja kaunis rinnehaka. Rantaniityn poikki rakennetun korkean maa-vallin päällä kulkee polku rantaan. Alueen pohjoisosassa onkin entinen kala-allas, jonka niittymäisen pohjan valtalajeja ovat jouhi- ja röyhyvihvilä sekä tummarusokki. Alueen keskiosan niityllä kasvaa mm. tummarusokkia, savijäkkärää, ukontatarta, luhta- ja rantatädykettä, ranta-alpia, rönsyrölliä, suoputkea, rantakukkaa, jousivihvilää, korpikastikkaa, lehtovirmajuurta, ojaleinikkiä, ojakellukkaa, viiltosaraa ja kiiltopajua. Rannan läheisyydessä esiintyvät myös mm. karhunköynnös, keltaängelmä, kurjenmieikka, syyläjuuri ja peltopähkämö. Pieni osa kohteesta on ollut ajoittain hevoslaitumena. Euroopanmajavien käytävät ja kolot haittaavat hevoslaidunnusta. Aivan itärannan alueen eteläosassa, joen lähellä, on kaksi märkää kesantopeltosarkaa, joiden keskellä on iso oja ja kapea metsäkaistale. Kiviä on työnnetty pois pellolta. Ympäristössä on metsää. Kohteen koilliskulmalla on rinteessä perinnebiotooppimainen, kaunis ja valoisa koivuhaka. Haassa on niittymäinen kärkytie ja kiviaitaa. Täällä kasvaa myös haapoja sekä katajia ja lehtokasvien lisäksi hienoja niittykasveja kuten ahomataraa, purtojuurta, nurmitatarta, särmäkuismaa sekä kurjen- ja kissankelloa.

Hoito: Koko kohde sopisi erinomaisen hyvin laidunnettavaksi, yhtä hyvin hevos-, nauta- kuin lammaslaitumeksikin. Näin laajan kohteen hoito kokonaisuudessaan tuntuu mahdottomalta ilman laidunnusta. Kuitenkin ainakin arvokkaimpia osia kohteesta kannattaa yrittää pitää avoimena säännöllisin raivauksin ja syyskesällä tapahtuvin niitoin. Jos peltoja ei viljellä, ne tulisi pitää avoimina. Haka-alueet, reunavyöhykkeet ja ojanvarret tulisi raivata ja arvokkaan perinnekasvillisuuden säilymiseksi niittymäisiä kohtia tulisi niittää. Lisäksi latojen ympäristöjä tulisi niittää. Jokivarren rantaniityille ja koko kohteelle olisi hyvä tehdä laajempi hoitosuunnitelma, jossa olisi otettava huomioon vanha laidunhistoria ja jokialueen nykyinen virkistyskäyttö.

35. Reunavyöhyke (Kytiholma)

Kohteeseen kuuluu kaunista, avointa hakaa, ladon ympäristöä sekä kärkyteiden pohjia. Kohde sijaitsee asumattomalla alueella kahden viljellyn pellon välissä. Eteläreunalla kulkee kärkytie ja avoimilla niittyalueilla on siellä täällä isoja kiviä. Kohde on perinteinen pienympäristö rauhallisessa maatalousmaisemassa. Haassa valtakasvina on metsälauha, muista kasveista voidaan mainita särmäkuisma, mesimarja sekä kielo.

Hoito: Alue sopisi parhaiten laidunnukseen, mutta näin karua aluetta voisi hoitaa myös puustoa ja pensastoa raivaten. Lisäksi ladon ympäristö, kärkyteiden pohjat ja avoimet niittyalueet tulisi niittää kerran kesässä.

36. Rantaniitty ja jokivarsiympäristö (Kytiholma, eteläkärki)

Kohde on laaja niemi Merikarvianjoen mutkassa. Se on luonnoltaan monimuotoinen ja maisemaltaan hieno alue, johon kuuluu erilaisia metsäisiä alueita, entisiä, umpeen kasvavia peltoja ja erityisen komea rantaniitty niemen kärjessä. Kohteen pohjoisosassa on lehtomaista vanhaa kuusikko. Etelämpänä on koivumetsiä, joissa kasvaa myös tuomea ja paatsamaa. Hakamaisella alueella kasvaa mm. ahomataraa. Entiset pellot ja niityt ovat reheväkasvuisia, valtalajeina ovat mesiangervo,

vadelma, lehtovirmajuuri ja yhdellä pellon pohjalla peltopillike. Hienolla ranta-
niityllä kasvaa mm. mesiangervo, ranta-alpi, rantakukka, rantatädyke, keltaängel-
mä ja karhunputki. Rantaan johtavan polun reunat oli niitetty. Korkeakasvuisuu-
desta huolimatta niityllä on vielä avoin näkyvyys pitkälle, sillä parimetristä kiilto-
pajua on vasta vähän. Rannassa on ruokohelpivyö ja länsirannan pensaikossa kas-
vaa punakoisoa. Ennen laajat joenrantaniityt olivat yhteislaitumia, joten täälläkin
lienee laidunnettu kymmeniä vuosia sitten.

Hoito: Laidunnus olisi koko alueelle sopiva ratkaisu, mutta se pitää suunni-
tella niin, että myös alueen virkistyskäyttö, mm. mökkipihat ja kalastus otetaan
huomioon. Metsäalueilla pitäisi pyrkiä tiheikköjen ja hakamaisuuden vuorotte-
luun ja säästää mm. vanhoja puita. Jos laidunnusta ei voida toteuttaa, on hoitotyö
raskasta. Komeaa niittyä kannattaisi kuitenkin pitää avoimena estämällä raivaus-
sin pajuttuminen. Samoin entisillä pelloilla raivaus olisi tarpeellista.

37. Metsäsaareke (Merikarvianjoen itäranta, Järventausta)

Kohde on maisemallisesti kaunis jokivartta seuraileva metsäkaistale peltojen välis-
sä. Ranta on kalastusaluetta. Varjoisaan jokeen peilautuvat vanhat puut ja ranta
kohoo kumpareisena, sillä joenperkuusta nostetut kivet ovat sammaloituneet
metsään. Metsikössä on saattanut olla joskus lato tai mökki pienestä niittymäisestä
laikusta päätellen. Saareke on kaunista sekametsää, jossa on maisemallisesti näyt-
täviä mäntyjä ja kuusia. Kohteella on euroopanmajavan jälkiä.

Hoito: Kohdetta voisi lievästi harventaa vanhoja maisemapuita säästäen, jol-
loin alueella olisi helpompi kulkea. Kohde voitaisiin myös säilyttää sellaisenaan
luonnontilaisena.

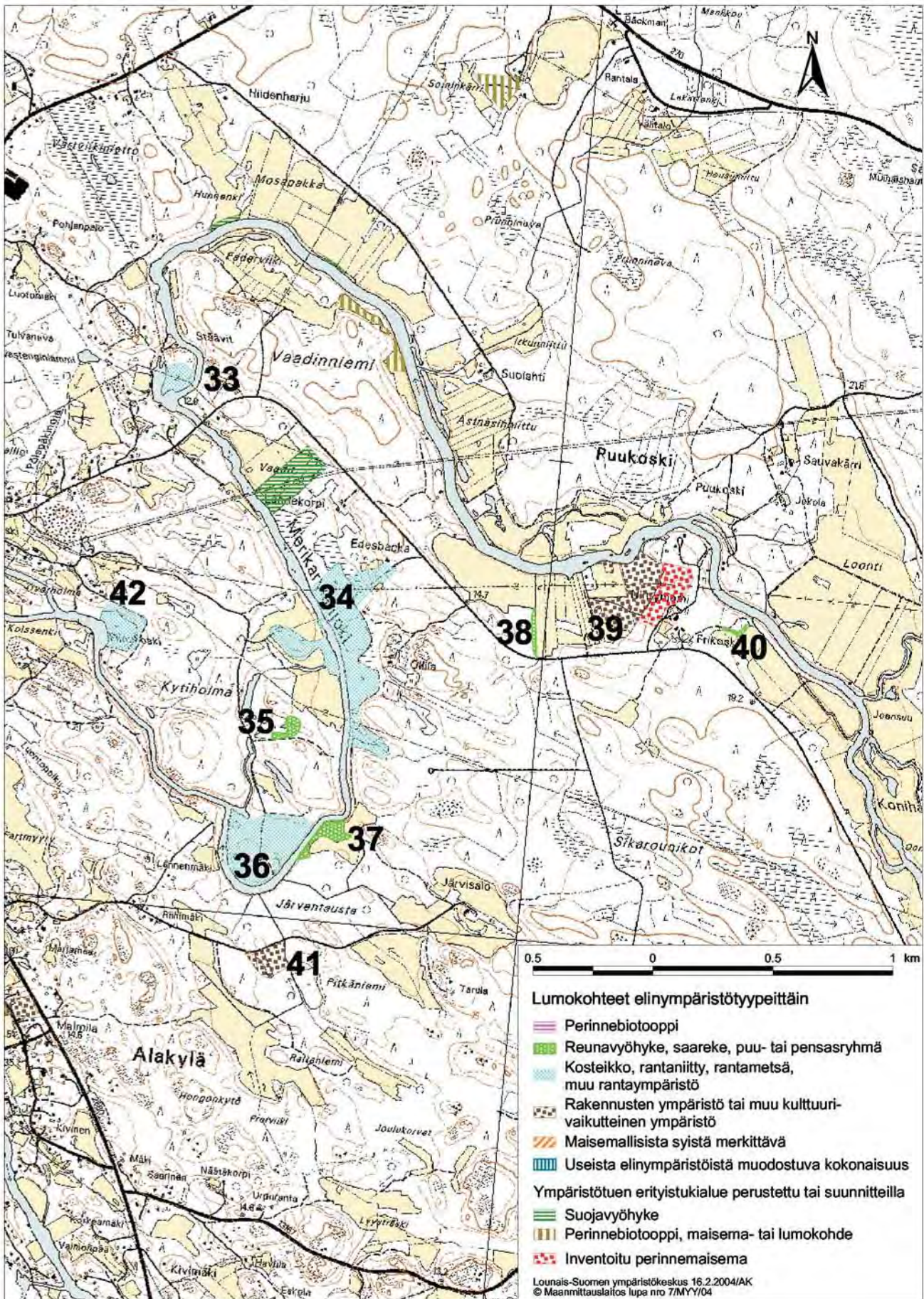
38. Reunavyöhyke (Niittyniemestä länteen)

Kohde on kapea metsäinen vyöhyke pellon länsireunalla. Reunavyöhykkeen län-
sipuolen metsä on entisestä haasta kehittynyt kuusi-koivusekametsäksi, jossa on
lehtomainen aluskasvillisuus. Metsä vaikuttaa talousmetsältä.

Hoito: Reuna-alueen nuoria kuusia tulisi raivata pois ja pensaikkoakin tar-
peen mukaan, jotta reuna saataisiin valoisaksi ja vaihtelevaksi.

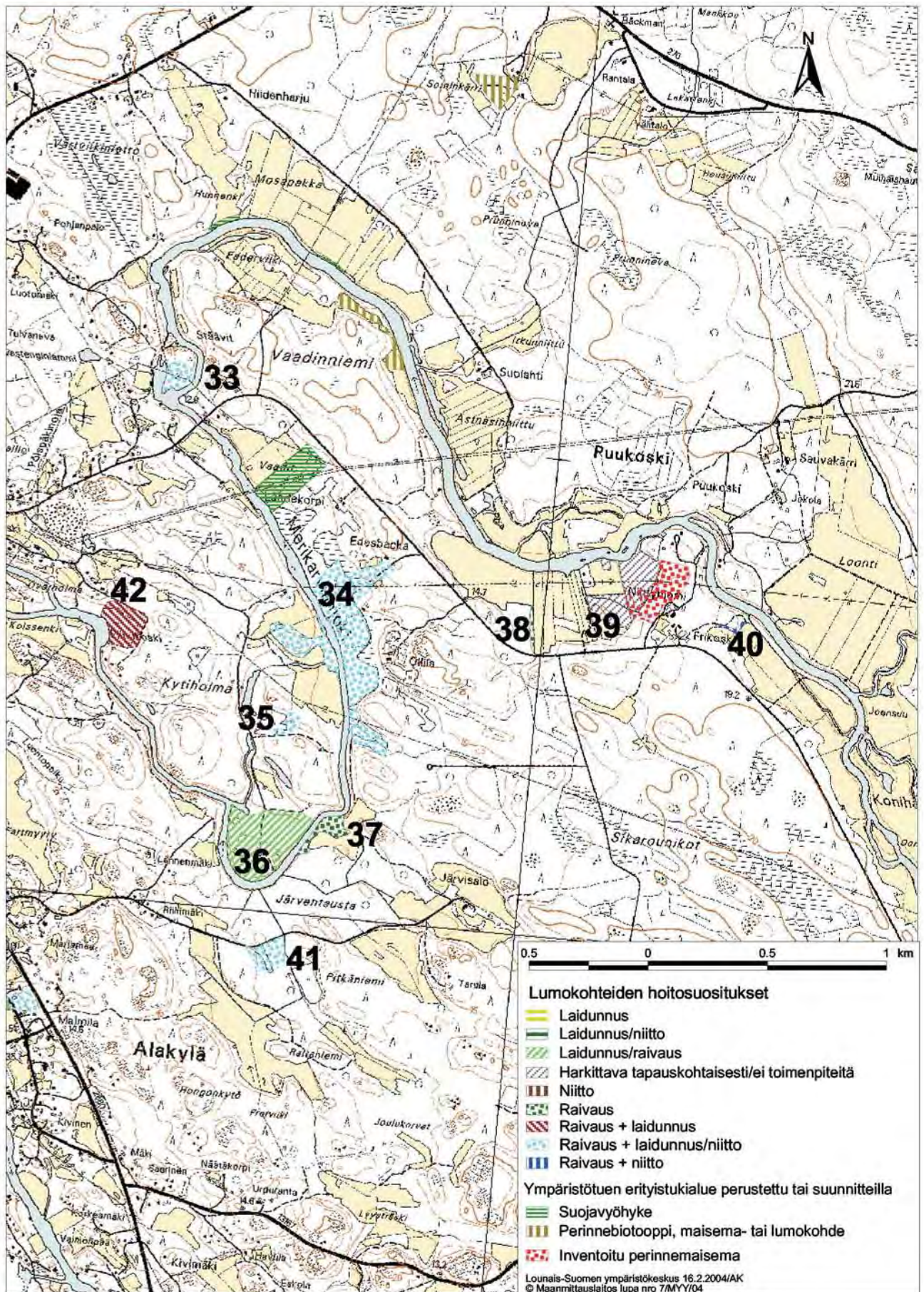
39. Kulttuurivaikutteinen ympäristö (Niittyniemi)

Kohde on suurehko alue matalalla vesijättömaalla Merikarvianjoen varressa. Se
on tärkeää virkistysaluetta mökkien lähellä. Kohteen lounaisosa on umpeutuvaa
hakaa ja nähtävästi entisiä pieniä peltosarkoja. Koillisosan kuivillaan oleva kala-
allas käsittää puolet kohteesta. Lounaisosa on kaunis rehevöitynyt alue, jossa um-
peenkasvaneiden hakamaiden ja tuomi-pajutiheikköiden väleissä on avoimempia
korkeakasvuisia niittymäisiä laikkuja. Alue vaikuttaa koostuvan eri aikoina käy-
töstä poistuneista pelloista. Hakamaisilla alueilla katajia ja muita pensaita on jo
kuollut koivu-kuusimetsän alle. Tiheän koivikon keskeltä löytyi kaunis hirsilato.
Alueen hienoista kasveista mainittakoon ahomatara, lännenmaarianheinä ja kel-
taängelmä, mesimarjaa kasvaa runsaasti koivikoiden pohjalla. Kraaterimaista tyh-
jää allasaluetta ympäröivät mahtavat keinopenkat ja keskellä oli suuri hyllyvä ja
kuollut osmankäämikasvusto. Siellä täällä reuna-alueilla kasvoi luhtalitukkaa, sar-
piota ja rantaleinikkiä. Alueelle saattaa muodostua mielenkiintoinen ekologinen
kokonaisuus, jos se jätetään kehittymään vapaasti.

Kartta 6a. Kohteiden 33 - 42 elinympäristötyypit

Kartta 6b. Kohteiden 33 - 42 hoitosuosituksen

Hoito: Koko laajaa kohdetta voisi laiduntaa. Jos laidunnusta ei järjesty, niin kohteen laajuudesta johtuen osan voisi jättää luonnontilaiseksi eläinten suojapaikaksi ja osaa raivata maiseman avaamiseksi. Kala-altaan alue on erikoinen ja vaatisi lisäselvitystä mm. käyttötarkoituksesta, kasvillisuudesta ja eläimistöä. Kohde vaatisi kokonaissuunnitelman, jossa voisi tarkastella lähialueitakin.

40. Koivumetsäinen pellonreuna (Frikoski)

Kohde on pellon itäreunalla oleva rehevä koivumetsäinen vyöhyke. Kohde sijaitsee mökille menevän pikkutien eteläpuolella. Tien varrella lännessä kasvaa ahomansikkaa ja mesimarjaa.

Hoito: Reunametsän harvennus, toistuva raivaus ja typensuosijakasvien toistuva niitto olisivat maiseman avaamiseksi ja kasvillisuuden köyhdyttämiseksi välttämättömiä.

41. Hakamaista metsää ja entistä peltoa (Alakylä, Pitkäniemi)

Kohde on hakamaista metsää ja entistä peltoa pikkutien varrella. Osa kohteesta on nykyisin umpeen kasvavaa, märkää peltoa. Metsät ovat hakamaisia, vaikka nuorta kuusta on jo nousemassa kosteaan koivikkoon. Vanhoja mäntyjä on vielä jäljellä, mutta pääasiassa alueella on nuorempaa koivikkoa. Mesimarjaa kasvaa runsaasti koivikon pohjalla. Kohteella on muutama iso kivi. Tien lähellä on jäljellä kaunis pieni alue, jossa kasvaa komeita, vanhoja puita. Siellä on myös lahopuita, vanha puupino ja vanhan rakennuksen jäännökset. Laidunnuksesta löytyy vielä merkkejä.

Hoito: Kohdetta olisi hyvä hoitaa ja perinteisellä laidunnuksella sen perinnetooppiarvot lisääntyisivät. Jos aluetta ei laidunneta, sitä olisi säännöllisesti niitettävä ja raivattava. Ensisijainen toimenpide olisi alueelle nousevan kuusen raivaus. Pieni vanha haka tienvarrella on arvokkain ja sen hoidosta kannattaa aloittaa.

42. Jokivarsiympäristö (Keskustan kaakkoispuoli, Piinukoski)

Kohde on kauniilla paikalla Merikarvian joen varrella. Se poikkeaa jokirannan muusta ympäristöstä avoimuutensa takia. Kohteen vierellä on tynnyrisauna, mutta muu asutus on kauempana. Kohteeseen kuuluu useita pajuttuneita, veden vaivaamia entisiä peltosarkoja. Peltojen takana kulkee puro, jonka takana olevan kuusimetsän reuna kuuluu vielä kohteeseen.

Hoito: Entisiä peltoja ympäristöineen voisi erinomaisesti laiduntaa. Muussa tapauksessa hoito voi olla työlästä, sillä pajuja olisi raivattava toistuvasti sekä peltosarkoja niitettävä säännöllisesti.

43. Kosteikko (Keskustan itäpuoli, Holmankoski)

Kohde on kylätien kummallakin puolella painaumassa oleva puronlaakso. Laakso on veden vaivaamaa aluetta, jossa on ryteikköistä metsää, pensaikkoa ja korkeaa kostean niityn kasvillisuutta. Aluetta on raivattu ja paikoin siellä on raivausjätettä. Alueella on saattanut olla joskus laidunnusta, mutta luonnon monimuotoisuusarvot ovat vähentyneet.

Hoito: Kohde hyötyisi raivauksesta ja laidunnuksesta. Ilman laidunnusta alueen hoito on hankalaa ja tarpeellisen lisälaitumen saaminen lähialueilta voi olla vaikeaa.

44. Maisemallisesti merkittävä kohde (Keskustan pohjoispuoli)

Kohteella on pari umpeenkasvavaa pellon sarkaa ja pieni metsikkö kivisellä mäellä asutuksen keskellä. Mäellä on leveä kiviaidan pätkä. Kohde sijaitsee keskustasta pohjoiseen lähtevän tien vierellä, muualla se rajoittuu tonteille meneviin pikkuteihin ja pohjoispuolella peltoon. Tiheähkö metsikkö ulottuu rinteeseen pellolle ja tielle päin. Kohteen entisillä peltosaroilla on korkeaa määrän niityn kasvillisuutta, mutta myös poimulehteä. Metsikössä kasvaa ahomansikkaa ja metsäkasveja. Istutettuja kasveja mm. salavia samoin kuin typensuosijalajeja kasvaa alueella.

Hoito: Kohde on kehittämiskelpoinen alue asutuksen läheisyydessä. Toistuvalla raivaamisella ja niitolla estettäisiin rehevöitymistä ja luonnon monimuotoisuusarvot lisääntyisivät. Kivikkoista metsikkömäkeä voisi raivata vähitellen perinteisiä kasveja suosien. Laidunnus olisi myös hyvä vaihtoehto, mutta pieneen kohteeseen tarvittaisiin lisäalueita ennen kuin laidunnus olisi järkevää.

45. Rantaniitty (Leirintäalue, Brändö)

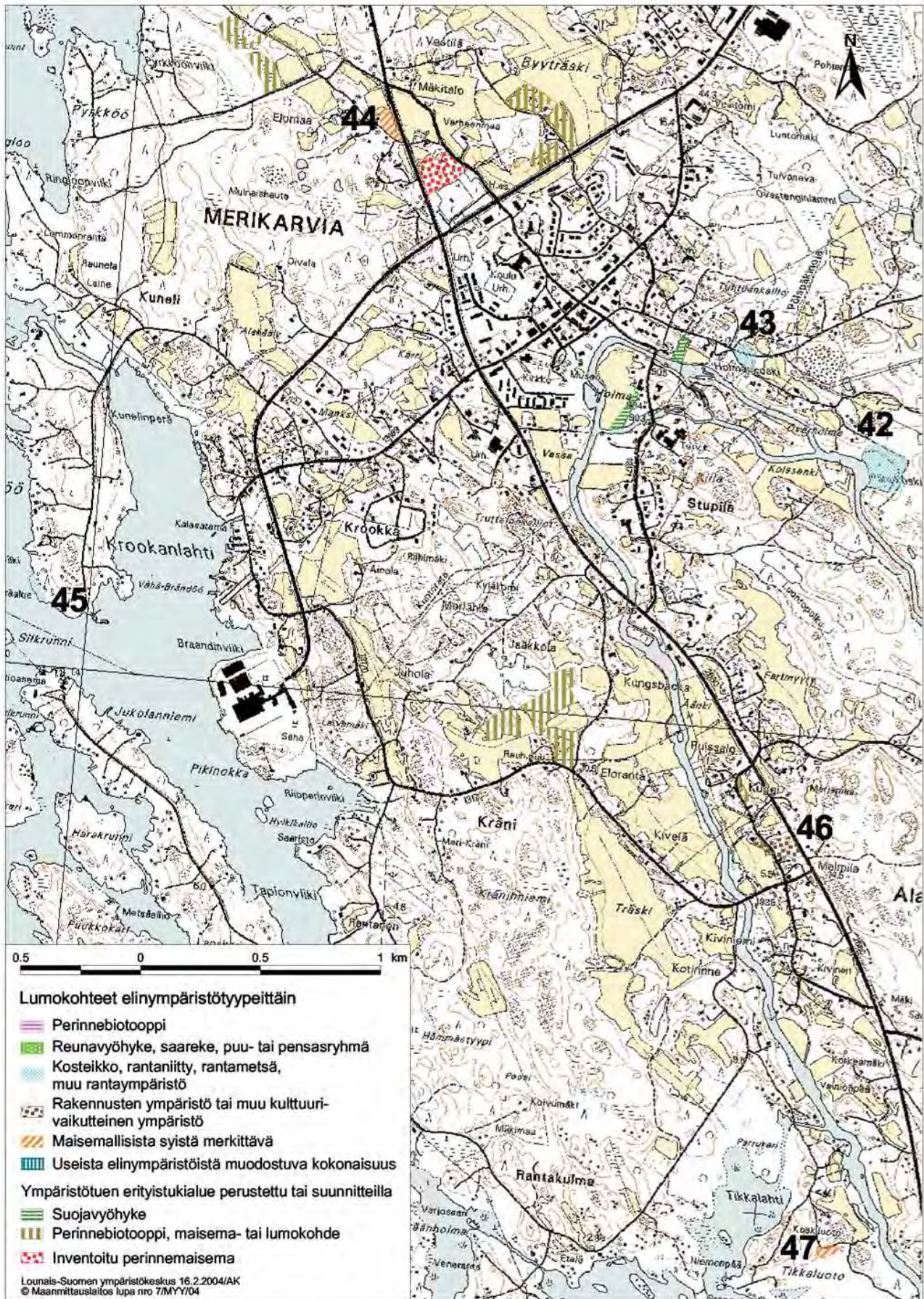
Kohde on matala, tasainen ja avoin rantaniitty leirintäalueen rannassa. Taustalla on rivi leirintämökkejä ja välittömästi kaakkoispuolella suosittu uimaranta. Heti rannan huvimajan takaa alkaa kuivahko, lähes ketomainen merenrantaniitty. Se on kaunis erikoisuus, joka heinäkuussa oli täydessä kukassa ja jonka tasaista tannerta on helppo lomailevien kuljeskella ja tutustua luonnonkukkiin. Hämmästyttävää on erityisen tiheä iso- ja pikkulaukun esiintyminen yhteiskasvustoina. Väriä antavat lisäksi hiirenvirna ja apilat. Taempaan, lähellä mökkirinteen kivikkoa on suuria ja reheviä ranta-alpi- sekä rantakukkakasvustoja. Maiseman vaikuttava avoimuus on säilynyt, vaikka matalaa pajua onkin niittykasvien joukossa, mutta puita ei vielä onneksi ole ilmestynyt.

Hoito: Kohde olisi pyrittävä säilyttämään mahdollisimman luonnonmukaisena, mutta sitä ei saisi päästää umpeutumaan ja pensoittumaan. Jos umpeenkasvusta ilmaantuu merkkejä, niitty tulisi niittää kerran kesässä heinäkuun lopulla - elokuun alussa. Jotta niityn kaunis luonnonkasvillisuus säilyisi, aluetta tulisi varjella kaikenlaiselta rakentamiselta, maanmuokkaukselta ja lisämaan tuonnilta sekä uusien kasvien istutukselta.

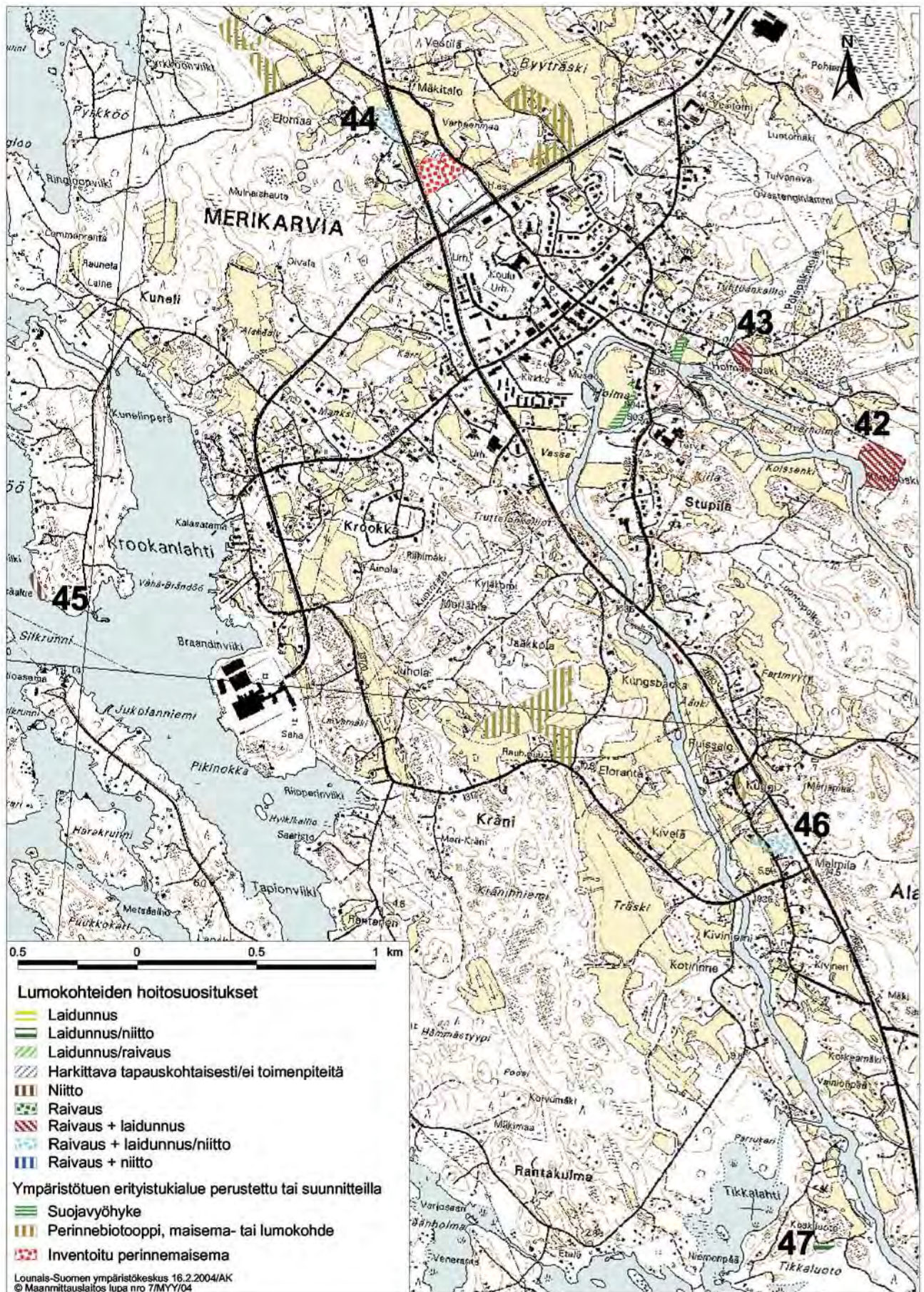
46. Kulttuurivaikutteinen ympäristö (Alakylä, Kuninkaantie)

Kohteeseen kuuluu monenlaisia pienympäristöjä vanhan tienvarsiasutuksen keskellä: metsää, pensaikkoa, kivikkoa ja niittyä sekä entistä pihapiiriä. Kohde sijaitsee arvokkaan, historiallisen Kuninkaantien ja Rantatien välissä ja pieni alue on vielä Kuninkaantien varrella, sen länsipuolella. Rinnemaastossa teiden välillä on vanhaa tienpohjan niittyä, kivikkoista hakamaista metsää ja Rantatien lähellä entisen asuinpaikan muistona on vielä kivistä rakennettu maakuoppa. Kuninkaantien länsipuolella on avoimempi kivikkoinen, niittymäinen alue ja hakamainen peltonreuna, jossa on suojaisia tuomitiheikkö. Lisäksi kohteella on komeita maisempuita ja puutarhapensaita, mutta umpeenkasvu haittaa perinteistä kasvillisuutta ja täytemaalaikuilla kasvaa typensuosijakasveja. Kohteen hienoista niittykasveista mainittakoon ketoneilikka, ahomansikka, särmäkuisma, kumina, pukinjuuri, keltamatar ja jänönsara.

Hoito: Kohdetta olisi hyvä laiduntaa ja erityisesti lammaslaidunnus sopisi kylämaiseman kivikkoiseen ja vaihtelevaan maastoon. Jos aluetta ei laidunneta, se vaatisi ennen kaikkea valikoivaa pensaikon raivausta ja niittoakin pitäisi yrittää pienillä aloilla, vaikka se kivisessä maastossa on hyvin työlästä. Kuninkaantien länsipuolista osaa on jo hoidettukin. Maisema Kuninkaantien varrella on arvokas ja herkästi haavoittuva, joten hyvän hoitosuunnitelman teko on tärkeää.

Kartta 7a. Kohteiden 43 - 47 elinympäristötyypit

Kartta 7b. Kohteiden 43 - 47 hoitosuosituksen

47. Maisemallisesti merkittävä kohde (Alakylä, Tikkaluoto)

Kohde on metsämaiseman keskellä oleva yksinäinen pelto aivan mökeille johtavan tien varressa. Se on kosteaa ja tuoretta peltoa, jossa on monipuolinen pelto- ja niittykasvillisuus ja varsinkin niittyleinikki ja mesiangervo ovat runsaita. Muista niittykasveista mainittakoon kumina, ahomansikka ja keltaängelmä. Tämä kaunis kukkapelto olisi syytä pitää avoimena luonnon monimuotoisuuden ja maiseman takia.

Hoito: Niitto kerran kesässä köyhdyttäisi pellon vähitellen niityksi ja samalla pensaitten tunkeutuminen pellolle estyisi. Laidunnus olisi tietenkin myös mahdollista.

48. Perinnebiotooppi (Alakylä, Korpela)

Kohde on pieni koivu-mäntyhaka pikkuteiden varrella. Länsipuolella on pensoitunut hakkuuaukea ja kaistale vanhaa kuusikkoa. Kohteella on rikasta pensastoa: kataja, taikinamarja, koiranheisi ja läheisen asutuksen merkinä terttuselja. Vielä lokakuaisena havaintohetkenä ahomansikka, särmäkuisma ja syyläjuuri löytyivät kohteelta ja lisäksi siellä kasvoi tyyppillisiä niitty- ja metsäkasveja.

Hoito: Nuorten kuusien raivaus olisi tehtävä pikaisesti ennen kuin niittykasvit tukahtuvat. Muutenkin aluetta voisi raivata harkinnan mukaan. Jos aluetta laidunnettaisiin, löytyisi lähialueelta, ainakin läheisen puron kaakkoispuolelta, lisää laitumeksi sopivaa aluetta.

49. Perinnebiotooppi (Harvala, Rantatien varsi)

Kohde on pääosin talousmetsäksi kehittyvää mäntysekametsää, jonka itäreunalla on tiheikköä. Lajistossa on metsäkasvien ohella kuitenkin niityn kasveja kuten taikinamarja, särmäkuisma, ahomansikka ja kissankello. Pohjoispäässä on pieni kostea niitty, jossa on runsaasti lehtovirmajuurta. Kohteen pohjoisosassa on kaunis pihapiiri, jonka kolmella reunalla olevat rakennukset rajaavat niittymäisen pihan.

Hoito: Laidunnus voisi palauttaa alueen hakamaisuuden. Harvennus ja raivaus olisivat myös tarpeellisia. Mikäli laidunnus ei järjesty, ei alueen etelä- ja itäosaa kannattaisi enää muuttaa haaksi, vaan keskittyä kohteen pohjoisosaan. Pihapiirin ja niityn niitto olisi tarpeellista kerran kesässä, heinäkuun lopulla.

50. Rantaniitty, rantametsä (Harvala, Kalliomäki)

Merikarvianjoen suulla, Syylöönstrikan etelärannan niemekkeellä on rantaniittyä, rantakalliota, entinen pelto, tiheikköjä ja yli 50-vuotiasta sekametsää. Niemen kärkiosassa on avokalliota, josta on hieno näkymä jokisuuhun ja ylävirtaan. Itäosan lahdenranta on osin ruovikkoinen, mutta osin siellä on monimuotoista vesi- ja rantakasvillisuutta. Korkeakasvuinen rantaniitty muuttuu tiheiköksi ja sitten sekametsäksi rannalta noustaessa. Painanteessa on entinen pelto. Kalliolla ja rinteillä on kallio- ja niittykasveja sekä metsäisemmillä alueilla monipuolista metsäkasvillisuutta. Kohteella on myös puutarhakasveja, kiviaitoja ja perinteisestä maataloudesta kertovia kasveja. Entisellä pellolla on vielä runsaasti typensuosijakasveja. Yksittäisistä lajeista voidaan mainita virnasara, purtojuuri, ahomansikka, särmäkuisma, taikinamarja, isomaksaruoho ja kurjenmiekka.

Hoito: Laidunnus olisi kohteelle sopivinta hoitoa. Lammaslaidunnus vaikuttaa parhaalta vaihtoehdolta. Aluetta voi hoitaa myös tarpeen mukaan raivaamalla ja niittämällä. Raivaus- ja niittosuunnitelmassa tulisi huomioida ympäristön monimuotoisuus ja mahdollinen virkistyskäyttötarve. Paikoin kannattaisi jättää luon-

nontilaista korkeakasvuista rantaniittyä, tiheikköä ja kallioaluetta. Myös maisemapuut ja pensaas tulisi säilyttää. Paikoin kannattaisi raivata valoisia laikkuja metsäalueelle ja kiviainosten lähistölle ja niittää parikin kertaa kesässä entistä peltoa.

51. Rantametsä (Peippu, Revelinlahti)

Kohde on merenlahtien välinen kannasalue, jonka läpi kulkee tie Kuuskerin sillalle. Itäpuolella on vanha hakamaa, jossa on nykyään lähes 50-vuotias koivikko. Koivikon alla kasvaa katajia, paljon nuoria pihlajia ja myös kuusia on nousemassa. Pohjakaasvillisuus on lehtomaista. Rantaan päin koivikko muuttuu lepikoksi, jossa on hienoja kielokasvustoja. Rannan avoimelle saraniitylle on nousemassa pajukkoa. Tien länsipuolella, sillanpielen uimarannan eteläpuolella, on kapeahko rantalue. Se kuuluu olennaisesti mukaan maisemaan. Kohteella on arvoa myös virkistysalueena. Tienvarrella on tehty maankaivuutöitä.

Hoito: Alue sopisi hyvin laitumeksi, mutta myös muuten hoidetuksi. Kohteelta tulisi harventaa ja raivata puita ja pensaita, erityisesti nuoria kuusia. Maisemapuut suositellaan säilytettävän. Jos laidunnusta ei järjesty, lepikko ja rantaniitty, jotka vähitellen siirtyvät maan kohoamisen myötä, säilyisivät parhaimmillaan luonnontilaisina. Hoitosuunnitelma kannattaisi tehdä laajemmallekin alueelle, koska läheisyydessä ovat sekä uimaranta että luonnonkaunis Kuuskerin sillan alue.

52. Rantaniittyä, rantametsää ja peltosaarekkeita (Peippu, Peipunlahti)

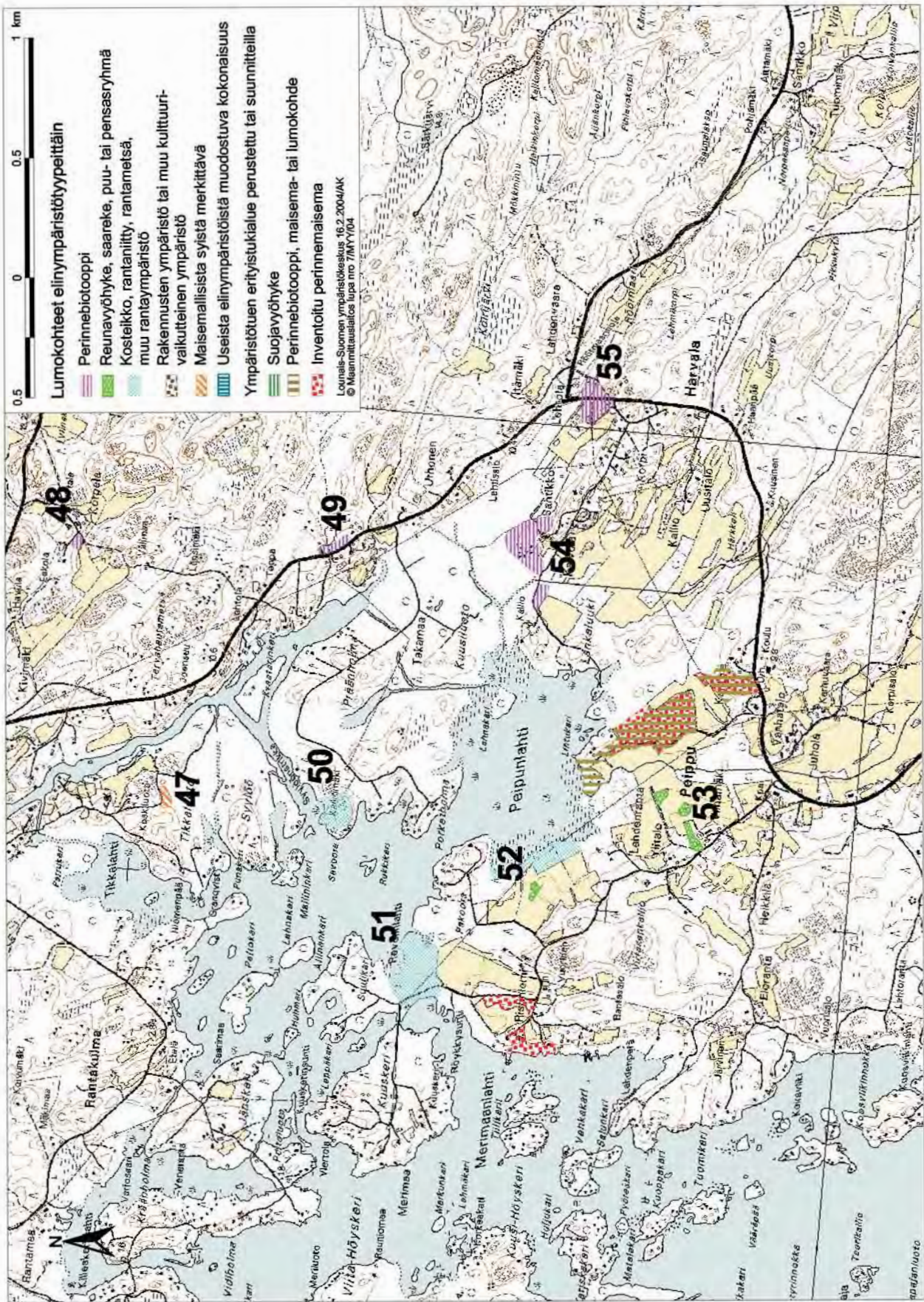
Kohteen pohjoisosassa on erityisen hieno, tuppainen ja märkä rantaniitty, jonka yläpuolella on leveä pajuvyöhyke ja sitten pääosin havupuuvältaista sekametsää. Alue on luonnontilaisen kaltainen ja arvokas lähistön mökkien ulkoilualueena. Kohteen eteläosassa rannalla on laaja heinä- ja saraniitty, jonka yläpuolella on kuivempaa, harvennettua hakamaista mäntysekametsää. Alueeseen kuuluu myös vanha pelto, jossa kasvaa typensuosijakasveja, mutta myös niittykasvillisuutta. Sen reunassa on kaunis koivuhaka. Koko eteläinen osa on kasvamassa umpeen, mutta se on kaunista rantaympäristöä, jossa viihtyvät myös euroopanmajavat. Rannalla on kalamaja, jonka lähistöllä on maata käsitelty. Kohteeseen kuuluvat myös länsipuolisen pellon saarekkeet.

Hoito: Mielenkiintoista olisi aloittaa vaikka koko kohteella laidunnus. Se olisi kuitenkin suunniteltava hyvin, sillä kohde on vaihteleva. Aluetta tulisi raivata. Tärkeää on pitää koivuhaka avoimena. Pelto tulee niittää kerran kesässä, aluksi kahdestikin, jotta se köyhtyisi niittymäiseksi.

53. Metsäsaarekkeet ja reunavyöhyke (Peippu, Viinämäki ja Lahdenranta)

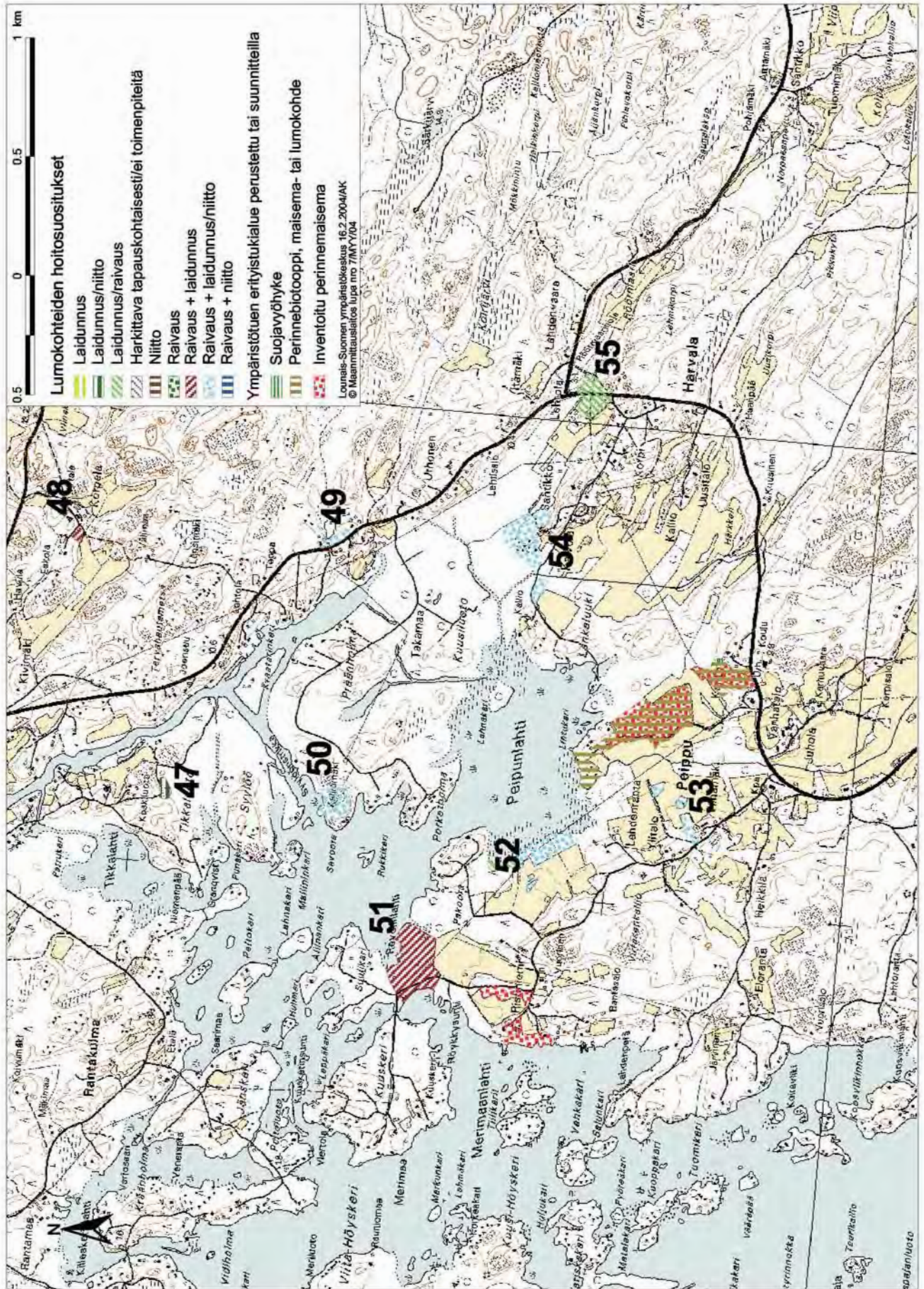
Kohteeseen kuuluu kaksi metsäsaarekettä ja reunavyöhyke. Molemmat saarekkeet sijaitsevat pellon keskellä ja ovat monimuotoisuuden kannalta merkittäviä. Toinen metsäsaareke, jolla kasvaa koivua ja haapaa, on peltotien varrella. Se on kivistä hakamaata, joka on laidunnuksen puuttuessa muuttumassa metsäksi. Saarekkeen pensaita ovat mm. kataja, ruusu ja taikinamarja. Aluskasvillisuus on kastikkavältaista heinikkoa. Reunavyöhyke on monimuotoinen alue, johon kuuluu peltoon pistävä mäntyniemeke. Alue jatkuu lounaaseen ensin alavana kosteana männikkönä, sitten sekametsähakana ja kylätien varrella on kaunista kalliota. Alueella on matala kaivanto, kooltaan noin 3 x 3 metriä. Kauniit katajat ja taikinamarjat viittaavat entiseen laidunalueeseen. Kohteella oli useita muurahaiskekoja.

Hoito: Kohdetta voisi laidunnaa. Mutta jos laidunnus ei järjesty, alueita tulisi harventaa ja raivata säännöllisesti, jotta kuusi ei pääse levittäytymään alueelle. Kastikkaa olisi niitettävä kerran kesässä.

Kartta 8a. Kohteiden 48 - 55 elinympäristötyyppit

Kartta 8b. Kohteiden 48 - 55 hoitosuosituksukset

54. Perinnebiotooppeja (Harvala, Santikko ja Kallio)

Kohde koostuu kahdesta todennäköisesti joskus laidunnetusta alueesta. Laajempi osa-alue on pihapiirin takaa alkava, kivikkoinen ja lehtomainen haka, joka on sulkeutumassa ja mahdollisesti muuttumassa talousmetsäksi. Alue on varjoinen ja isot kivet ovat sammalpeitteisiä. Siellä on vanhoja jykeviä, väärärunkoisia ja -oksisia kuusia ja mäntyjä. Nuorta kuusta on kuitenkin noussut tiheiköiksi asti. Tai-kinamarjaa on vielä, mutta pohjalla kasvaa jo osittain metsäkasvillisuutta, mm. käenkaalia ja sudenmarjaa. Toinen osa-alue on pikkutien varrella sijaitseva haka, joka on säilynyt vielä aika hyvin, siellä kasvoi kauniisti katajaa määrällä mesiangervoniityllä.

Hoito: Laidunnettuna kohde olisi viehättävää perinteistä maisemaa. Laidunnukseen löytynee tarvittaessa lisäalueita lähietäältä. Laajemmalla osa-alueella olisi lisäksi raivattava pois nuoret koivut ja kuuset. Arvokkaat maisemapuut tulee säästää, samoin paikoin voidaan säästää varjoisia alueita isoine kuusineen. Mikäli alueita ei laidunneta, myös pienempää osa-aluetta olisi raivattava ja molemmilla alueilla avoimia kohtia olisi niitettävä kerran kesässä heinä-elokuun vaihteessa.

55. Perinnebiotooppi (Harvala, Lankosken tien risteys)

Tien halkoman kohteen länsipuoli on kaunista kivikkoista ja hakamaista mäkeä teiden kulmauksessa. Luoteisreunalla on pellontapaista ja taempana on tilakeskus. Tien itäpuolella on painanteessa korkeakasvuista kosteaa niittyä, jossa kasvaa noin 30-vuotiaita koivuja. Se on entistä pellonpohjaa, jonka keskellä ja reunoilla kulkee oja. Pellon kaakkoisreuna on metsäistä, kivistä mäkeä, jossa on katajia ja tai-kinamarjaa sekä pikkutien varrella aidan jäänteitä. Täälläkin metsässä on hakamaisia piirteitä.

Hoito: Laidunnus säilyttäisi alueen perinnebiotooppiominaisuuksia ja laitumiin voisi sisällyttää myös entisen koivuhakamaisen peltoalueen. Jos aluetta hoidettaisiin ilman laidunnusta, niin kannattaisi rajoittaa mäkisiin, hakamaisiin osiin, joita tulisi harventaa ja raivata säännöllisesti ennen kaikkea haapavesaikojen kurissa pitämiseksi.

56. Rantaniittyjä (Pooskeri, Isäntäviiki)

Laaja niemen kärkipää on pääosin merenrantaniittyä ja pensaikkaa. Se on luonnonsuojelualueella ja kuuluu myös laajaan Natura-alueeseen. Kohde on vaikuttava, sillä se on asumaton luonnonalue, eikä koko niemellä ole kuin yksi vapaaajan asunto. Kohteella harrastetaan aktiivisesti metsästystä. Kohteen keskustassa on merestä kuroutunut, umpeen kasvava Isäntäviiki. Mereltä katsoen rantoja kiertää ruovikkoreunus, jonka takana on kaunista, matalakasvuista rantaniittyä. Niityn ja rantametsän välissä on mm. tyrnipensaita ja korkeita pajukkoja. Paikoin kohteella on jonkin verran isompaakin puustoa. Matalakasvuisella rantaniityllä kasvavat mm. vilukko, luhtakuusio, iso- ja pikkulaukku, hentosuolake, meriratamo ja isomaksaruoho. Alueella pesii paljon vesilintuja ja mm. harmaahaikaroita.

Hoito: Jos kohteen umpeenkasvua haluttaisiin estää, sopisi laidunnus hyvin näille laajoille niityille ja pensaikkoihin. Muussa tapauksessa kohteen on parasta olla luonnontilassa, sillä ruovikon niitto lienee ylivoimainen tehtävä. Rantapensaikko ja -metsikkö on nykyiselläänkin kaunis. Normaali merenrantojen kehitys pitää tällaisilla alueilla eri rantavyöhykkeet yleensä omassa tasapainotilassaan. Ennen hoitotoimia näin merkittävä alue olisi inventoitava yksityiskohtaisesti ja tehtävä alueen arvot huomioon ottava hoitosuunnitelma.

57. Perinnebiotooppi (Pooskeri, Pitkäkari)

Kohde on Natura-alueella oleva saari, jossa on metsää, hakamaata ja rantaniittyä sekä yksi kohderajauksen ulkopuolella oleva mökki pihapiireineen. Eri puolilla saarta rannat vaihtelevat suojaista poukamista aaltojen kuluttamiin kivikkoihin. Rantaniittyjen takana on tyrnipensaikkoa ja tervalepikkoa, joka paikoin muodosti holvimaisen varjoisan metsikön. Saaren keskiosan korkeimmalla alueella metsä on mäntyvaltaista sekametsää, jossa kasvaa isoja, tuulen muovaamia mäntyjä. Saarella on monipuolinen kasvillisuus ja ehkä vanhan laidunnuksen merkinä runsaasti katajaa, jota oli harvennettu mökin läheltä. Metsien kasvillisuudesta mainittakoon runsaana esiintynyt keltamatara, ahomansikka, lampaannata, rohtotädyke ja isomaksaruoho. Huopakeltanoa ja taikinamarjaa löytyi myös. Rantaniityillä kasvoivat mm. rantatädyke, väinönputki, luhtakuusio, isolaukku, vilukko, tuoksusimake, lännenmaarianheinä ja karhunköynnös.

Hoito: Varovainen lammaslaidunnus olisi ehkä kohteen sopivinta hoitoa. Paikoin tarvittaneen tällöinkin puiden raivausta valoisien laidunlaikkujen säilymiseksi. Suojametsiä, esim. holvimaisia lepikoita, tulisi myös säästää eläimille. Kautti maisemapuut olisi tietenkin säilytettävä samoin kuin keskustan metsikkökin. Mutta myös pelkästään varovaisella raivauksella ja niittyalueiden niitolla kohteen luontoarvot saadaan pysymään monipuolisina.

58. Perinnebiotooppi (Pooskeri, Plassi)

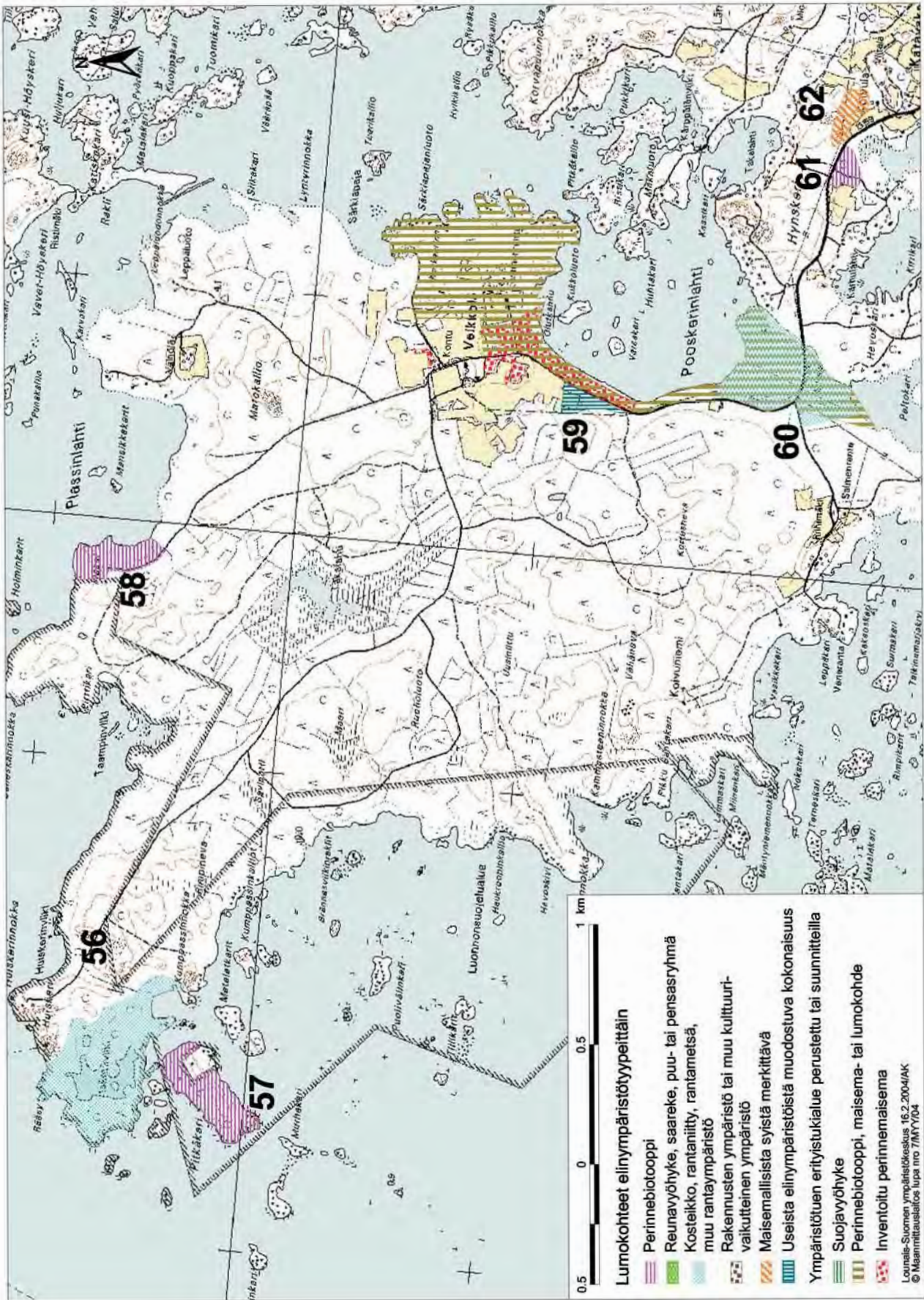
Kohde on kuusipeurojen ja muflonien laiduntaman alueen osa. Se on luonnoltaan vaihtelevaa: merenrantasekametsää, ketokumpare, erilaisia niittyjä, lepikkoa ja havusekametsää. Koko alue on matalaksi laidunnettu ja siellä kasvavat mm. jäkki, tuoksusimake, ahomansikka, lännenmaarianheinä ja mesimarja. Kohteella on myös metsästyslavoja ja ruokintapaikkoja. Laidunnuksen vuoksi alue on pysynyt tyylikkäänä.

Hoito: Alue säilyisi parhaiten, jos sitä edelleen laidunnetaan. Ruokintapaikkojen mahdollista rehevöittävää vaikutusta kasvillisuuteen olisi seurattava ja varrottava.

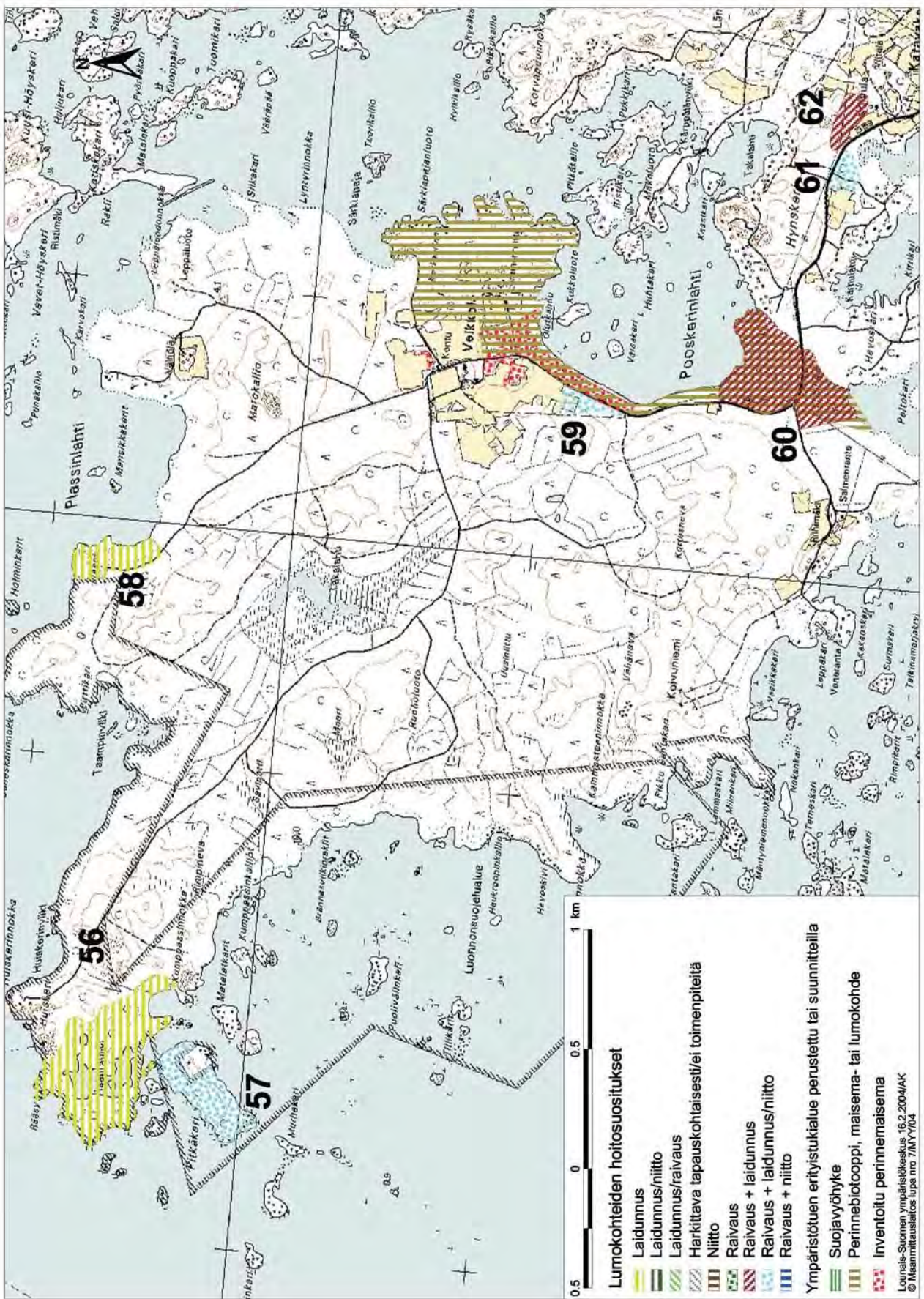
59. Tienvarren hakaa (Pooskeri, Pooskerinlahden lähellä)

Pienuhkö, kasvillisuudeltaan arvokas hakamainen alue on Pooskerin tien varrella, tien länsipuolella. Kohteen pohjoispuolella alkaa peltoalue ja länsipuolella metsä. Kohteen pohjoisosa on tasapohjaista harvaa koivuhakaa, jossa on kaunis heinikkopohja. Paikoin on korkeampiakin heinälajeja, mutta varsinkin nuokkuhelmikkä muodostaa tiheää kasvustoa, jonka joukossa on runsaasti tuoksusimaketta. Upeimpia olivat heinikossa kukkivat valkolehdokit. Eteläosassa haka muuttuu havupuuvaltaisemmaksi ja metsäkasvit lisääntyvät. Maapohja on edelleen suhteellisen tasainen. Täältä löytyy myös kauniisti kukkivia ruusupensaita.

Hoito: Kohde tulisi pitää avoimena raivaamalla ja niittämällä, jotta hieno kasvillisuus säilyisi. Työ on parasta tehdä varoen, ettei arkaa kasvillisuutta ja maapohjaa rikota. Myös kevyt laidunnus loppukesällä tuntuisi hyvältä hoitotavalta. Hoidon onnistumista tulisi seurata. Parasta olisi kuitenkin yrittää selvittää tällaisen erityiskohteen aikaisempaa käyttöä, jolloin kasvillisuutta säilyttävä, vanha hoitotapa voisi olla helpompi löytää.

Kartta 9a. Kohteiden 56 - 62 elinympäristötyypit

Kartta 9b. Kohteiden 56 - 62 hoitosuosituksukset

60. Rantaniittyä, -pensaikkaa ja -metsää (Pooskeri, Pooskerinlahden lounaisosa)

Natura-alueeseen kuuluva kohde on merenlahtien välisellä kannaksella sijaitseva monipuolinen alue, johon sisältyy luontotyyppinä mäntykankaasta laajaan ruovikkoalueeseen. Kannaksen keskellä kulkeva Pooskerintie jakaa kohteen kahtia. Tien varrella on entinen pihapiiri hajoavine rakennuksineen ja kannaksen poikki kulkee vanha uittoränni. Se vaikuttaa leveältä, mutta matalahkolta valtaojalta, jossa ei kesällä ollut vettä. Kuiva uoma on hieno näky ylitse kaartuvine tervaleppineen, joiden alle jää varjoisa holvi. Varsinaista mäntykangasta on melko vähän, vain tien eteläpuolella ja kohteen luoteisosassa sekä keskiosissa pienempi, paikoin ylitieheä männikkö. Osa puista saattaa olla istutettuja ja aivan kohteen luoteiskulmassa tien varrella on muutama mahtava makedonianmänty. Tien eteläpuolella on pieni koivuhaka. Kohteen useasta erilaisesta sekametsästä suurin on eteläosan kuiva, heinikkoinen mänty-koivusekametsä. Kohteen luoteisosassa on pieni mänty-koivu-sekametsä, keskellä mänty-tervaleppäsekametsää ja itäosassa pieni tervaleppävaltainen sekametsikkö. Paikoin metsät ovat varjoisia ja korpimaisia tai tiheitä ja umpeen kasvavia alueita, joille pientä kuusta on nousemassa. Paikoin taas löytyy avoimempia, jopa hakamaisia metsiä. Metsiköitten lomassa on pensaikkoja: luoteisosassa kataja-pihlaja-pensaikkaa, keskiosissa tyrnipensaikkaa ja ojien sekä merenrantojen läheisyydessä leppä- ja pajupensaikkoja. Tyrnit, joilla toisinaan kiertele punakoisoa, ovat jo osin tukahtumassa muun puuston varjoon. Niittyjä on pääosin rannoilla ja rantojen läheisyydessä, mutta myös alueen keskiosissa, varsinkin kosteimmilla paikoilla. Pohjoisrannalla on ruovikon lisäksi myös mm. jokapaikansaraniittyä, korkeaa ruohoniittyä ja matalampaa ruohoista luhtakastikanniittyä. Etelärannalla on laaja ruovikkoalue, jonka sisäpuolella on lähinnä ruohoista jokapaikansaraniittyä, mutta myös pienialaisemmin muita niittytyyppejä. Kohteen lajistosta mainittakoon tuoksusimake, virna- ja jänönsara, ahomansikka, vilukko ja mesimarja. Alueella on paikoin raivausjätettä.

Hoito: Hienon kohteen hoito olisi tärkeää. Se sopii hyvin laidunnettavaksi ja lammaslaidunnus onkin aloitettu. Laidunnuksen vaikutusta kasvillisuuteen olisi tarkkailtava. Lisäksi tarvitaan raivausta niin, että paikoin olisi avattava niittyalueita ja estettävä umpeenkasvu, paikoin olisi jätettävä metsäisiä alueita. Varsinkin nuorta mäntyä olisi poistettava. Lisäksi on raivattava nuorta kuusta ja tiheistä paikoista lampaille liian korkeiksi kasvaneita lehtipuita. Kauniiden katajien ympäristöjä kannattaa raivata ensin, tyrnit olisi säästettävä, samoin kauniita leppätiheikköjä ja -ryhmiä eläimille varjoisiksi suojapaikoiksi. Kaikki vanhat puut ja pötkelöt sekä kauniit maisemapuut olisi säästettävä. Näin monipuoliset elinympäristöt säilyvät. Erityisesti silloin, jos laidunnus on epävarmaa, raivaus olisi tehtävä vähitellen usean vuoden aikana, jottei alue vesakoidu.

61. Perinnebiotooppi (Köörtilä, Kräni-Matin tie)

Kohteella on metsää, hakaa ja niittyä ja se on ilmeisesti entistä laidunta. Niityn reunalla on lato. Tie rantaan kulkee alueen poikki ja tien itäpuolella maa muuttuu vähitellen märemmäksi rantaa lähestyttäessä. Itään päin myös kasvillisuus muuttuu yksitoikkoisemmaksi ja vähitellen metsäisemmäksi ja lopulta tervaleppävyöhykkeeksi. Ladon läheisellä niityllä on rikas kasvillisuus: runsaasti ketoneilikkaa, ahomansikkaa, särmäkuismaa, tuoksusimaketta ja mäkikauraa.

Hoito: Edellytyksenä perinnemaisema-arvojen säilymiselle on laidunnus. Muussa tapauksessa koko alue vaatii ajoittaista raivausta ja ladon viereisen niityn niittämistä. Erityisesti vadelma ja pihlaja voivat muodostua alueella ongelmalliseksi.

62. Maisemallisesti merkittävä kohde (Köörtilä, Katavakaupunki)

Kohde on rinteessä oleva valoisa katajainen koivuhaka. Alueella on jo nuoria havuja ja lehtipuun taimia, mutta metsä on aukkoista ja siellä on sekä niitty- että metsäkasvillisuutta. Lajeista mainittakoon ahomansikka, tuoksusimake, kalvassara, lampannata, särmäkuisma, pikkulaukku ja rohtotädyke.

Hoito: Kohde sopisi erinomaisesti metsälaitumeksi. Tällöin nuorten kuusten raivaus olisi aluksi tärkeää. Jos aluetta ei voi laiduntaa, sieltä olisi raivattava tarpeen mukaan myös lehtipuun taimia ja pensaita.

63. Kalasataman niityt (Köörtilä)

Kohde on osittain säilynyt niittyalue Köörtilän vanhassa kalasatamassa. Yhä edelleen suositulla satama-alueella liikkuu paikallisia asukkaita ja mökkiläisiä. Välittömästi eteläpuolella on uusi, suurehko pienvenesatama. Kalasataman laiturit on uusittu ja osaa vanhoista kalamajoista parhaillaan korjataan. Alueella on rakentamisen yhteydessä tehty maansiirtotöitä. Lähellä pysäköintialuetta on korjattu vanha hirsivaja. Paikoin rantatöyrällä vanhojen kalamajojen välissä ja takana on korkeaa typensuosijakasvillisuutta tai uutta tuotua maata. Ylempänä on laakeaa kalliota ja kenttää, jossa on uusittuja verkonkuivaustelineitä, sorattuja pikkuteitä ja polkuja. Näiden väliin on jäänyt perinteistä kalliolaikkujen, ketojen ja niittyjen mosaiikkia. Siellä on vielä avoimena pysynyttä katajaista niittyä ja hienoja laidunkasveja kuten ketoneilikkaa, keltamataraa, särmäkuismaa, ahomansikkaa ja keltamaksaruohoa.

Hoito: Tällaiset vanhat kalasatamat ovat harvinaisia ja niiden hoito vaati suunnittelua ja mm. tietämystä alueen historiasta. Mutta jo maisemallisista ja matkailullisista syistä lammaslaidunnus olisi kohteen edustavaa hoitoa. Se pitäisi alueen avoimena perinteisellä tavalla ja niittykasvillisuus säilyisi. Jos laidunnus ei järjesty, niin niitto loppukesäisin ja alueen avoimena pitäminen varovaisin raivauksin olisi tärkeää. Verkonkuivaustelineitten aluset olisi syytä niittää parikin kertaa kesässä, koska niillä kasvillisuus on perinteisesti pidetty matalana. Kasvavia lehtipuiden taimia tulisi poistaa. Katajat ja muutamia vanhoja maisemapuita tulee säästää, ellei sitten tuulen suojaksi tarvita joissakin paikoin enemmän puustoa.

64. Rantaa, rantametsää ja peltoja (Köörtilä, Kotolahden luoteiskulma)

Kotolahden luoteisrannalla sijaitsevaan kohteeseen kuuluu matalaa, ruovikkoista rantaa, joka yltää luoteessa peltoon asti. Pohjoispuolella on pikkutie ja mäenreunalla asutusta. Kohteen eteläosassa on hienoa koivu- ja leppämetsää kasvavaa luonnonaluetta. Varjoisan leppämetsän pohjalta saattoi paikoin havaita matalia, vanhoja oja. Metsän keskellä on pieni suopainanne. Metsäiseltä alueelta löytyi vielä vanhoja kiviaitoja ja muitakin aitajäänteitä. Pellon reunalla on kehno vanha kuusi-aita. Metsän länsipuolella on pieni nurmipelto ja luoteispuolella isompi, nurmilauhaa sekä runsaasti ketohanhikkia kasvava pelto. Ruovikko yltää nurmilauhapeltoon saakka ja sen koillispuolella puolestaan on mesiangervoniitty. Kasvillisuus on tavanomaista ja alueelle on tuotu täytemaata, jolla viihtyvät typensuosijalajit. Maininnan arvoisia kasveja ovat mustaherukka, taikinamarja ja särmäkuisma. Kohde on maisemallisesti merkittävä ja lisäksi se sijaitsee näkyvällä paikalla osin uuden pienvenesataman tien varrella.

Hoito: Kohde olisi laidunnukseen sopiva. Pellot voisi yhdistää metsikön kanssa samaan laitumeen, kun niitä on muutama vuosi köyhdytetty niittäen tai erillään laiduntaen. Laidunnusta voisi laajentaa Kotolahden ympärille. Sillä saataisiin maisema avautumaan ja voitaisiin luoda upea maisemakokonaisuus Köörtilään. En-

nen hoitotoimia olisi tehtävä kattava hoitosuunnitelma, jossa myös selvitetään yksityiskohtaisesti luontoarvot sekä suunnitellaan laidunnus ja muut hoitotyöt. Mikäli aluetta ei laidunneta, voi olla parasta jättää se nykyiselleen.

65. Kyläkallion - Korsmanninkallion alue (Köörtilä, keskusta)

Köörtilän kylän keskustassa on erittäin hieno ja monimuotoinen mäkinen alue, josta löytyy monia elinympäristötyyppejä kuten kallio, kallioketo, karu suopainanne, saraa kasvava suopainanne, lehtometsä, kangasmetsä, hakamaa, erilaiset niityt ja pientareet, puutarha, pelto sekä rakennusten ympäristöt. Osa kohteesta on 1990-luvun alussa inventoitu perinnemaisemana ja osa on rauhoitettua aluetta. Mäen eteläistä osaa kutsutaan Kyläkallioksi ja pohjoista takaosaa Korsmanninkallioksi. Kohde sijaitsee Pooskeriin menevän tien koillispuolella, näkyvällä paikalla.

Mäellä vaihtelevat kalliot ja niiden väliset painanteet ja keskiosassa on vanha, tunnelmallinen, kiviaitojen ympäröimä pihapiiri perinteisine rakennuksineen. Sinne kuljetaan pelkästään polkua pitkin. Muut alueen pihapiirit ovat luoteispuolen tilakeskus ja vanhan mökin pihapiiri Kyläkallion juurella Pooskerin tien varrella. Korsmanninkallioitten pohjoispuolella on pieni metsäinen jyrkäne sekä louhikko. Kallion juurella kulkevan varjoisan kärrypolun varrella on aurinkoista, hakamaista niittyä ja pätkä hajoavaa risuaitaa. Kohteella on muitakin aitojen jäänteitä ja kalliolla hienoja vanhoja aidanseipäitten tukina käytettyjä kivikasvoja. Kohteen itäosassa on kärrytien ja pellonreunan välissä komea harmaa hirsirakennus. Täältä johtaa kärrytie kukkivine pientareineen vanhojen hirsisten ulkorakennusten viertä Pooskerintielle. Kohteen itäreunalla vaihtelevat ketomaiset ja metsäiset pellonreunat. Alueella kasvaa katajaa ja taikinamarjaa, mikä kertoo menneestä laidunnuksesta. Erityisen upea isojen pylväskatajien rivistö on kohteen keskellä sijaitsevalle mökille johtavan polun varressa. Mökin läheltä löytyi orjanruusua. Tärkeitä kasveja kohteella ovat kevätkynsimö, kevättaskuruoho, pikkukäenrieska, nurmitatar, mäkikaura, mäkilemmikki, hietalemmikki, mäkivirvilä, mali, ketoneilikka, ahomansikka, ahomatara, tuoksusumake, särmäkuisma, jänönsara, päivänkakkarra, kissankäpälä, pukinjuuri, isomaksaruoho, keltamaksaruoho nuokkotalvikki, kurjenkello ja lampaannata. Havaintoajankohtana ei kuitenkaan mäeltä, entiseltä paikaltaan, löydetty peltorusojuurta.

Hoitto: Koska kohde on monipuolinen ja arvokas, olisi järkevää hoitaa sitä yksityiskohtaisen suunnitelman mukaan. Ihanteellisinta olisi koko alueen lammaslaidunnus. Myös nuorta karjaa voitaisiin ajatella laiduntamassa suurta osaa kohteesta. Tällöin kallioisimmat alueet voitaisiin jättää luonnontilaan ja ketomaisempia alueita ei tarvitsisi laiduntaa joka vuosi. Laidunnettaessa olisi tärkeää seurata kasvillisuuden kehittymistä. Ensimmäisen laidunnuskesän jälkeen olisi arvioitava raivaustarve ja aloitettava raivaus. Vähitellen tulisi poistaa tiheästi kasvavia kuu-sentaimia sekä nuorta lehtipuustoa, jota eläimet eivät ole syöneet. Joitakin tiheikköjä tulisi jättää eläimille suojapaikoiksi. Kohteen keskellä oleva pelto kannattaisi hoitaa erikseen aidattuna nurmena, jota laidunnettaisiin syksyllä heinäkorjuun jälkeen. Jos laidunnusta ei voida järjestää, tärkeimpiä alueita olisi vuosittain raivattava ja niitettävä.

66. Maisemallisesti merkittävä kohde (Köörtilä, keskusta)

Kohteella on puu-, pensas- ja kiviryteikköä sekä vanhaa umpeenkasvavaa peltoa. Kohde sijaitsee näkyvällä paikalla kylän keskellä Rantatien varrella, mutta maa viettää alaspäin ja pelto on painanteessa. Kivikkoiset osat vaikuttavat entisiltä laitumilta pihapiirien välittömässä läheisyydessä. Alueella kasvoi niitty-, pelto- ja metsäkasveja, mielenkiintoisimpina keltamatara, ahomansikka, särmäkuisma ja isomaksaruoho. Alueella on paikoin raivausjätteitä.

Hoito: Laidunnus olisi helpoin hoitovaihtoehto, mutta vähittäinen raivaus ja toisaalta peltoheittojen niitto, aluksi kaksi kertaa kesässä, tulisi myös kysymykseen.

67. Perinnebiotooppi (Köörtilä, keskusta)

Tämä vanha umpeenkasvava hakamainen laidunalue on aivan kylän keskustan tuntumassa. Siellä on vanha suuri ulkorakennus. Alue on pienipiirteistä, vaihtelevaa ja kaunista: kivikkoa, vanhoja puita, pensaikkoo, kosteita painanteita, lehtomaista hakaa ja pellon reunaa. Perinnebiotoopin piirteitä on edelleen selvästi havaittavissa. Kasvillisuus on myös monipuolista: mm. katajaa, taikinamarjaa, vaahteraa ja ruusua sekä särmäkuismaa ja ahomansikkaa. Alueen puilla on kauniisti kääpiä, samoin rustojäkälää on runsaasti.

Hoito: Kohde on kasvamassa umpeen, joten laidunnus hoitaisi sen parhaiten. Laidunalueita voisi jatkaa myös kaakkoon päin. Jos aluetta ei voi laiduntaa, harkiten tehty raivaus ja ulkorakennusten ympäristön sekä kosteiden painanteiden niitto olisivat kiireisimpiä toimenpiteitä.

68. Rantaa ja rantametsiä, peltoja ja reunavyöhykkeitä (Köörtilä, Kotolahden itä- ja kaakkoispuoli)

Kohde on maisemallisesti tärkeä alue, jota rajaa pohjoisessa kaksi tilakeskusta ulkorakennuksineen sekä Pooskeriin johtava tie. Itäreunalla kulkee Ahlasiin menevä tie ja etelässä on perinnebiotooppina hoidettu Fidiholman Natura-alue. Koko laaja kohde voitaisiin yhdistää eteläpuoleiseen Fidiholman alueeseen yhdeksi hoitokokonaisuudeksi. Kohteeseen kuuluu rantametsiä ja pensaikkoja sekä ojanvarsia. Kohteen avoimet nurmipellot ovat olennainen osa kylältä ja tieltä alas pelloille ja umpeenkasvaneille lahdenrannoille avautuvaa maisemaa. Myös rannat ovat saattaneet olla avoimempia, sillä rantatiheiköistä löytyi vielä laidunnuksesta kertovia aitojen jäänteitä. Maiseman vaikuttavuutta voitaisiin lisätä avaamalla rantanäkymiä Kotolahdelle.

Kotolahden itäranta on ruovikkoa, jossa kasvaa mm. vesikuusta ja uistinviitaa. Ruovikon ja tervalepikon välissä kasvaa ranta-alpia, rantakukkaa ja suokasveja. Tervalepikossa kasvavat mm. ahomansikka, koiranvehnä, punakoiso, kataja, taikinamarja ja tuomi. Isomaksaruohoa kasvaa rannan tuntuman isolla kivikasalla. Tuomelaan johtavan tien pohjoispuolella on lato, jonka itä- ja pohjoispuolella on nurmilauhaniittyä. Ladon ja tien välissä on kivikkoa, pensaikkoo (ruusu, vadelma, taikinamarja, pihlaja, kataja, leppä) sekä jonkin verran lehtometsän kasvillisuutta ja typensuosijakasveja. Lahden koko kaakkoisosa on ruovikkoa ja lahden pohjukan avoin vesialue on melko pieni. Ruovikon seassa kasvaa jonkin verran mm. osmankäämiä, ranta-alpia ja rantakukkaa. Lahden pohjukan lounais- ja itärannoilla on ryteikköistä tervalepikkoa, isoja kuusia, jonkin verran katajaa ja tuomitiheikköä. Kasvillisuus on lehtomaista, mutta punakoisoa lukuunottamatta lajisto on tavanomaista. Peltojen ympäristöt kärsivät rehevyydestä. Tilakeskuksen lähipellot kohteen koillis- ja pohjoisosassa ovat kivistä laidunmaata saarekkeineen. Osa niistä on 1990-luvun alussa inventoitua perinnemaisemaa. Rikkakasveja ja typensuosijakasveja on runsaasti, mutta myös poimulehteä ja ahomansikkaa kasvaa yleisesti. Luoteinen pelto on kivinen laidunpelto, jota on vaikea niittää. Sen länsireunan mahtavan kivivallin ja pellon välissä kasvaa typensuosijakasveja. Itäisemmän suuren peltoalueen maatalouskäyttöä rajoittavat alueella säännöllisesti ruokailevat hanhiparvet. Kohteen koko keskiosa on käytössä olevaa peltoa, joka on maiseman perustekijä. Pellolla on kivikko- ja kalliosaareke, jossa kasvaa mm. ahomansikkaa, isomaksaruohoa, hopeahanhikkia ja taikinamarjaa. Pellolla on val-

taoja sekä pienempi oja, jonka reunalla kasvaa mm. maisemamäntyjä sekä orjantuusua ja jänönsaraa. Kohteen kaakkoiskulman nurmilauhapelto Kullatholmaan johtavan tien pohjoispuolella voisi kehittyä niityksi.

Hoito: Laajalle kohteelle olisi tehtävä ensin maiseman huomioon ottava yksityiskohtainen hoitosuunnitelma. Osaa kohteesta laidunnetaan ja laidunnus sopisi koko kohteelle. Koska osaa pelloista viljellään, on luonnonlaitumet aluksi aidattava erikseen pelloista. Niittymäisempien peltojen köyhdyttäminen niittäen ja sen jälkeen laiduntaen on tärkeää. Myöhemmin ne voidaan ehkä liittää luonnonlaitumiin. Osaa pelloista kannattanee edelleen viljellä. Raivausta tarvittaisiin jonkin verran mm. ojien ja peltojen reunoissa. Paikoin olisi jätettävä kauniita maisemapuita ja –pensaita, tuulilta suojaavaa puustoa ja eläimille suojaensaikkoja. Rantoja voitaisiin avata laiduntamalla luonnontilaisia ranta-alueita mahdollisesti koko Kotolahden ja Fidiholmankin alueilla. Alueen kehitystä tulisi tarkkailla ja raivata rantametsää tarvittaessa. Mikäli aluetta ei laidunneta, voi olla parasta jättää se nykyiselleen: osittain laidunnukseen, osittain viljeltäväksi ja osittain luonnontilaan, jolloin rannat säilyvät rehevinä ja luonnonkauniina rantametsinä.

69. Perinnebiotooppi (Pohjansaha)

Kohteeseen kuuluu pikkutien luoteispuolen ulkorakennuksen ympäristö, tienpientareita ja kaksi kaakkoispuolen pellolle pistävää metsäistä niemekettä. Tien luoteispuolen rakennus on vanha iso lautarakenteinen ulkorakennus ja tien varrella kaakkoispuolella, niemekkeiden välissä on kaunis hirsilato. Niemekkeet on 1990-luvun alkupuolella inventoitu perinnemaisemina nimellä "Soinin entinen haka". Aikaisemmin inventoituun alueeseen on nyt lisätty myös rakennusten ympäristöt laajemmaltikin. Pellot ovat edelleen viljeltyinä ja niemekkeiden reunamia on raivattu, mutta niemekkeet ovat kasvamassa umpeen. Tienvarrella on avointa pienarta. Kasvillisuus on vielä hienoa, lehtomaisen metsäkasvillisuuden lisäksi kohteella esiintyvät ahomansikka, särmäkuisma, kumina ja isomaksaruoho. Alueella on paikoin raivausjätteitä.

Hoito: Kohde sopisi pienimuotoiseen laidunnukseen, kysymykseen tulisivat lampaat tai vuohet. On mahdollista, että lähitöllä olisi lisää hoitoon sopivaa ympäristöä, jolloin laidunnettavaa aluetta voisi suurentaa. Joka tapauksessa kohteella kannattaisi raivata ja pellonreunoja ja pientareita myös niittää.

70. Perinnebiotooppi (Pohjansaha)

Umpeen kasvava lehtomainen haka on itäisin kolmesta 1990-luvulla perinnemaisemana inventoidusta alueesta, joita kutsuttiin yhteisnimellä 'Pohjansahan niityt'. Kaksi muuta ovat jo menettäneet arvonsa. Säilyneestä alueesta pohjoisreuna on paikallistien varrella ja länsireuna näkyy tielle kapean peltokaistaleen takaa. Haka on edelleen kaunista ja monipuolista aluetta. Siellä on valoisaa metsänreunaa, jossa kasvaa kauniita katajia. Kenttäkerros koostuu rehevästä metsäkasvillisuudesta, johon kuuluvat mm. kielo ja nuokkuhelmikkä. Kohteella on komea muurahaiskeko.

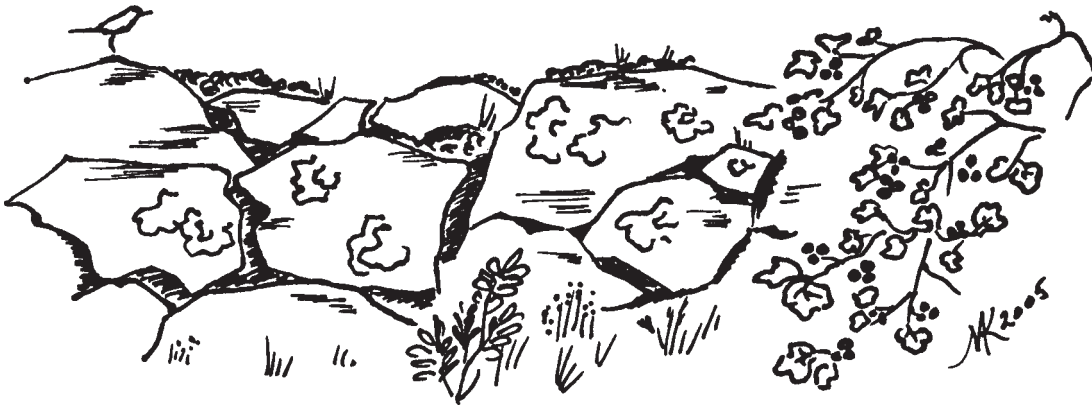
Hoito: Laidunnus ja säännöllinen raivaus pitäisivät alueen kunnossa.

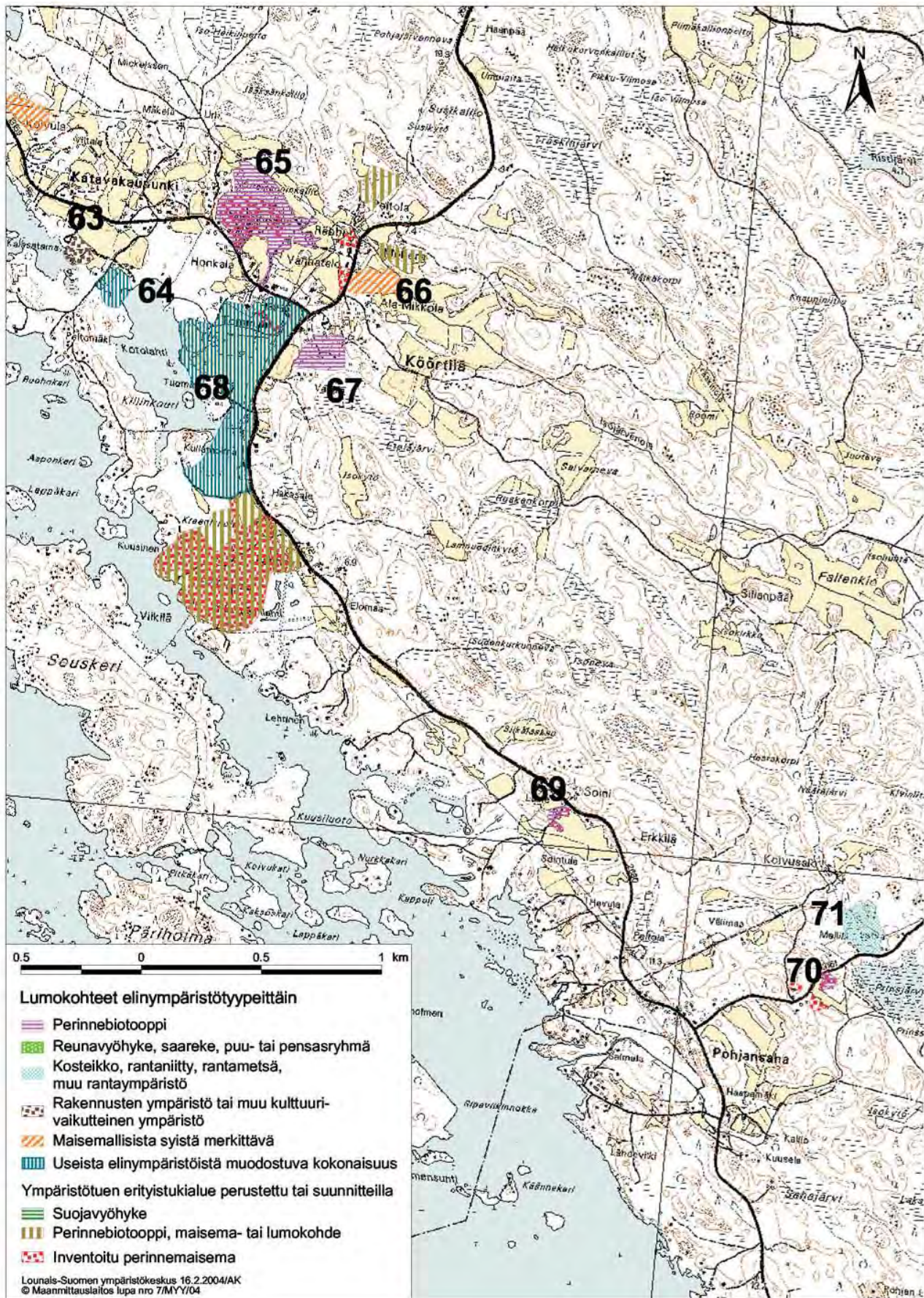
71. Kosteikkomainen alue (Pohjansaha, Prinsjärvi)

Kohde näkyy paikallistien pohjoispuolella, jossa on vaihtelevasti luontoalueita ja harvahkoa asutusta. Kohde on pääosin syvässä painaumassa oleva märkä suo. Suon reunoilla on koivikkoa ja suota ympäröivillä rinteillä pieniä niittytasanteita. Koil-

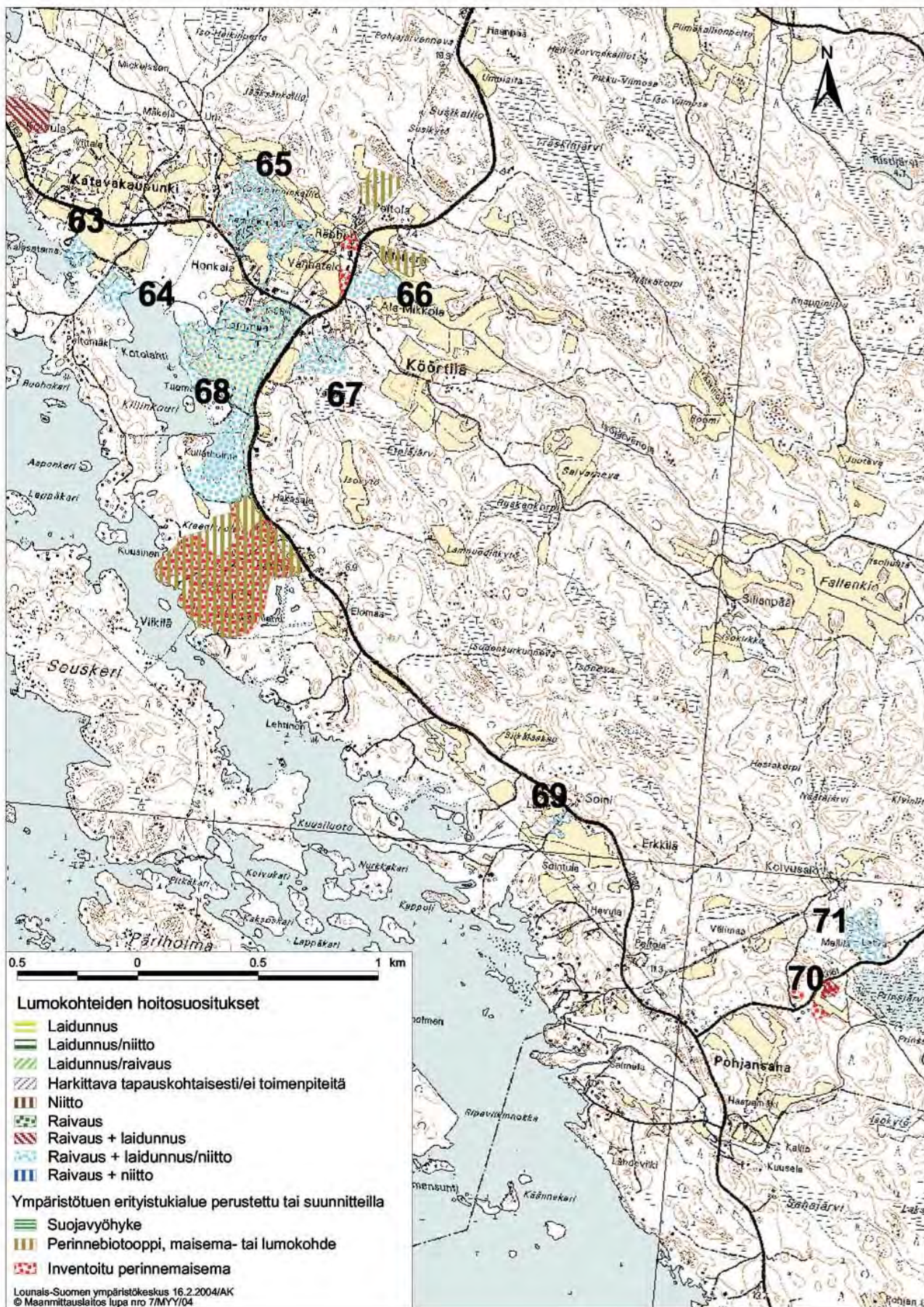
lisosassa on kallioalue. Sähkölinjat ja ojat rikkovat maiseman. Kaakossa talon läheisyydessä oleva niitty on perinnebiotooppimainen, mutta kokonaisuutena alue on enemmänkin monimuotoinen luontoalue.

Hoito: Kaakkoiselle niitylle olisi laidunnus parasta hoitoa, mutta ellei laidunnusta voida järjestää, aluetta tulisi raivata ja niittyä niittää. Hoito ja raivaukset olisi suunniteltava käyttötarkoituksen mukaan. Jos alue on virkistysaluetta, voisi hoito olla kevyttä ja luonnonmukaisuutta suosivaa.

Kartta 10a. Kohteiden 63 - 71 elinympäristötyypit

Kartta 10b. Kohteiden 63 - 71 hoitosuositukset

5

Luonnon monimuotoisuusalueiden hoito

Ennen hoitotoimenpiteitä

Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävällä kohteella täytyy aina ensimmäiseksi tehdä suunnitelma ja selkeyttää tavoitteet, mihin alueen hoidolla pyritään. Esimerkiksi metsätalouden tavoitteet ovat toisenlaiset ja saavutetaan toisin keinoin kuin luonnon monimuotoisuuden edistäminen tai maisema-arvojen lisääminen.

Jos kohteelle haetaan ympäristötuen erityistukea, on suunnitelmassa esitettävä hoitotoimenpiteitä. Hoidon suunnittelu riippuu alueesta ja käytettävissä olevista voimavaroista. Alueiden hoidon yleisiin periaatteisiin tutustuminen ja omissa mahdollisuuksien arviointi on tehtävä ennen varsinaista hoitosuunnitelmaa. Jotkut alueet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita sellaisinaan eikä niillä tarvita aktiivisia hoitotoimenpiteitä. Tällaisia alueita kannattaa varjella rakennus- ym. maastoa muuttavilta töiltä, jos suinkin mahdollista. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen on varsin pitkäjänteistä työtä, varsinkin jos ajatellaan esim. puiden ikää ja kasvunopeutta. Kohteiden hoitoa suunniteltaessa kannattaa ajatella tukikausia pitemmällekin tulevaisuuteen.

Usein on järkevää arvokkailla alueilla, erityisesti silloin jos ne ovat laajoja, tehdä tai teettää yksityiskohtainen inventointi ja siihen perustuva hoitosuunnitelma. Tällaisessa suunnitelmassa voidaan tuoda esiin ja pohtia erilaisia aluerajauksia, hoitovaihtoehtoja ja yhteistyömahdollisuuksia. Tällainen on tehty mm. Merikarvian Fidiholman Natura-alueelle (Liite 1).

Laidunnus

Laidunnus on usein paras hoitomuoto luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävillä alueilla. Hyvät perinnebiotoopit ovat muodostuneet laidunnuksen seurauksena ja laidunnuksella niiden harvinaistunutta kasvillisuutta voidaan ylläpitää ja lisätä. Laidunnus on usein ainoa mahdollisuus hoitaa laajoja alueita tai sellaisia lumokohteita, joiden koneellinen niitto on kivisyyden, epätasaisuuden tai jyrkkyyden takia käytännössä mahdotonta. Toisinaan laidunnettavissa kohteissa on ensin tehtävä kunnostusraivausta, mutta joskus voidaan aloittaa laidunnuksella ja kartoittaa raivaustarve yhden laidunnuskauden jälkeen. Yleensä laidunnus parantaa kohteiden maisemallista arvoa ja eläimet monipuolistavat maaseutuympäristöä. Ylilaidunnusta on vältettävä ja esimerkiksi maisemapuiden kuntoa laidunalueilla on syytä tarkkailla. Laidunnuksen suunnittelu ja käytännön järjestelyt riippuvat eläinlajista ja alueesta ja ne täytyy aina tapauskohtaisesti arvioida. Luonnon monimuotoisuusalueiden laidunnukseen usein liitetään niitto. Erityisesti ylirehevöityneitä laikkuja tai sellaisia kasvustoja, joita eläimet eivät syö (esim. vadelma, ruusu, pihlajan taimet, havupuiden taimet tms.) on tarpeen niittää tai raivata.

Laidunnussuunnitelma

Ennen laidunnuksen aloittamista kannattaa tehdä laidunnussuunnitelma, jossa kartoitetaan alue ja sille sopiva laidunnus. Laiduneläinlaatu ja tilan tuotanto tietysti määräävät yleisperiaatteet, mutta suunnitelmassa voidaan miettiä tarvitaan-ko lisäeläimiä ja mistä niitä on saatavissa tai voidaanko antaa omia eläimiä laiduntamaan muiden alueille. Voidaan myös miettiä pienien alueiden yhteyteen saata-
vien lisäalueiden hankintaa. Laidunnussuunnitelmaan kuuluu aitaussuunnitelma. Laidunalueiden hoidon onnistumiseksi aitaaminen on tärkeä työvaihe. Aidat ovat suuri investointi ja niiden hoito vaatii runsaasti työtä. Myös eläinten hoidon käytännön sujuminen vaatii tarkoituksenmukaista aitaamista. Samalla on suunniteltava, miten voidaan sovittaa laidunnus palvelemaan mahdollisimman hyvin kohteen luonnon monimuotoisuutta ja maiseman hoitoa. Siksi myös aitaussuunnitelma kannattaa laatia huolellisesti jo laidunnettavan kohteen hoitosuunnitelmaa tehtäessä. Pysyvien aitojen sijainti maastossa kannattaa harkita yksityiskohtaisesti ja väliaikaisten aitojen, esim. lohkolaidunnukseen jakavien aitojen ja mahdollisesti toisinaan laidunnukselta suojattavien ”herkkien alueiden” aitojen sijainti kannattaa myös merkitä alustavasti laidunnussuunnitelmaan. Usein alueille on eduksi, jos niitä ei laidunneta tasaisesti joka kohdasta. Näin laidunnuspaine voi vaihdella alueen sisällä ja sen toteuttamiseksi alue on aidattava useaan eri lohkokoon ja suunniteltava eläinten siirto lohkolla toiselle. Aitatyyppejä ja materiaaleja sekä eri eläimille sopivia aitoja esitellään monissa alan julkaisuissa, joihin kannattaa tutustua. Onnistunut aitaaminen on yksi perustekijä pitkäkestoisen hoitotyön onnistumiseksi.

Laidunnusperiaatteet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkailla kohteilla ja varsinkin erityis-
tukialueilla laiduntaville eläimille ei tule antaa lisäruokaa, sillä ruoan sisältämät ravinteet kulkeutuvat niitylle rehevöittäen kasvillisuutta. Niityn ravinnontuoton ehtyessä eläimet siirretään toiselle laidunlohkolle.

Erityistukilaitumien yhteydessä ei saa olla lannoitettuja nurmilaitumia, joiden ravinteet saattavat rehevöittää kasvillisuutta. Pieniä vanhoja peltokuvioita voidaan käytännön syistä sisällyttää sopimusalueeseen, jos niiden mukaanoton ei arvioida vaikuttavan haitallisesti alueen tilaan. Mikäli tukihakemuksessa esitetään näin toimittavan, alueellinen ympäristökeskus arvioi tapauskohtaisesti lausunnon-
saan voidaanko näin menetellä. Usein peltoja voidaan ottaa mukaan, kun niitä ensin köyhdytetään ravinteista korjaamalla rehusato kasvukauden alussa ennen laidunnuksen aloittamista tai hoidetaan niittämällä ja korjaamalla niittojäte pois muutamana vuotena ennen laidunnuksen aloittamista.

Laidunnusaika

Laidunkausi on perinteisesti aloitettu toukokuun puolivälissä - kesäkuun alussa kevään säästä riippuen. Tätä käytäntöä on syytä jatkaa, jollei hoito-ohjeissa toisin suositella. Niityillä kasvukausi on kiivain keväällä ja alkukesästä ja myös kasvillisuuden ravintoarvot ovat tällöin korkeimmillaan. Laidunnuksen suunnittelussa on tärkeää huomioida kasvukauden alkamisen vaihtelut. Laidunnuspaineen tulee olla alueen tuottoon nähden sopiva ja on muistettava, että luonnonlaitumilla ravinnon määrä vaihtelee selvästi vuosittain. Sateisina kesinä syötävää on paljon enemmän kuin kuivina. Laidunkiertoa käytettäessä eläinmäärät voivat olla huomattavasti suurempia. Suurten laidunkuvioiden osalta tulee katsoa, että laidunkierron viimeinen kuvio vaihtelee vuosittain. Jos aina sama kuvio jää viimeiseksi,

huonosti syödyksi laitumeksi, tulee sen kasvillisuus rehevöitymään. Vastaavasti usein aloituskuviona ollut kuvio tarvitsee ajoittain kevyemmän "lepovuoden", joka sille voidaan järjestää vuorottelemalla lopetuskuviota kunakin vuonna.

Laidunnus erilaisilla alueilla

Koska Merikarvia on yksi Suomen kivisimmistä alueista, laiduntaminen on siellä tärkeä maatalousmaiseman hoitomuoto. Merikarviasta voitaisiinkin kehittää sellainen maisemanhoidon esimerkkikunta, jossa laidunnus on perustana omaperäiselle ja tasapainoiselle maatalousympäristölle.

Laajimpia laidunaluekokonaisuuksia Merikarvialla ovat rantalaitumet, jotka syntyvät merenrantojen kivisille vesijättömaille. Tällaisille rannoille syntyy avaria ja matalakasvuisia rantaniittyjä laidunnuksen avulla. Myös mutkittelevien jokien varsilla on tasaisia rantaniittyjä, jotka jo aikanaan ovat olleet laajoja yhteislaitumia. Näille jokirantojen korkeakasvuisille niittyasanteille laidunnus olisi tulevaisuudessakin yksi maisemanhoidon mahdollisuuksista. Euroopanmajavan leviäminen jokivarsille on kuitenkin huomioitava laidunnusta suunniteltaessa. Lisäksi metsälaitumet ovat Merikarvialla olleet laajoja alueita. Metsissä on karjaa ollut vielä 1900-luvun puolivälissä. Kivinen metsämaa vaikuttaa tuottavalta ja monet lehtomaiset metsät ovat kasvamassa hyviksi talousmetsiksi. Monin paikoin metsät ovat Merikarvialla nyt kuitenkin sellaisessa kasvuvaiheessa, että niistä on vielä mahdollisuus kehittää metsälaitumia. Puusto on sekapuustoa ja joukossa on paljon eri lehtipuita. Maisemapuitakin on runsaasti ja usein havupuutkin merituulten muovaamia. Näistä lähtökohdista voidaan vielä aikaansaada laajojakin kauniita metsälaitumia. Runsaasti on tietenkin nykyaikaista talousmetsää, varsinkin sisämaassa, ja tällaiset metsät eivät enää sovi perinteisiksi metsälaitumiksi. Nämä yllä kuvatut yhtenäiset, suurehkot alueet sopivat myös paremmin nykyisin laiduntaville lihakarjoille. Koska nämä laiduneläimet ovat raskaampia ja muutenkin laidunnuksen vaikutukset ovat mahdollisesti erilaisia kuin perinteisillä roduilla, saattaa tulevaisuuden laidunmaisema olla osin erilainen kuin menneinä aikoina. Kuitenkin hyvin hoidettu nykyaikainen laidunnus lisää luonnon monimuotoisuutta ja luo maisemaan vaihtelua.

Pieniä tai pienehköjä alueita, joilla kaivattaisiin laidunnusta, on Merikarvialla runsaasti vaihtelevan ja monimuotoisen ympäristön vuoksi. Jäljellä on vielä pihapiirien ympärillä eri etäisyyksillä ja eri käytössä olleita entisiä laitumia, metsiköitä, hakoja ja rakennuksien tausta-alueita. Kylien keskustoissa on jäljellä pieniä joutomaita. Lisäksi on karjan kulkureittejä, karjapolkuja, kärryiteitä ja muita pienetareita. Myös monilla erilaisilla reunavyöhykkeillä olisi laidunnus, varsinkin näin kivisillä mailla, erityisen tarpeellista. Merikarvialla olisikin hyvä kehittää omintakeista, pienimuotoista maisemalaidunnusta. Tällaiseen laidunnukseen olisivat pienemmät eläimet sopivia, erityisesti lampaat ja vuohetkin. Paikoin myös nuorta karjaa voitaisiin käyttää. Nykyinen hevosharrastus luo myös mahdollisuuksia pienempien laidunalueiden käyttöön. Merikarvialla on hienoa saaristomaisemaa mm. Ourassa. Lampailla on ollut ja olisi edelleen suuri merkitys saarten laidunnuksessa, siksi lammaslaidunnuksen kehittäminen maisemanhoitoon olisi tärkeää.

Niitto

Merikarvian maaston kivisyys tekee niiton työlääksi ja joskus lähes mahdottomaksi. Työn suunnittelussa tämä kannattaa ottaa huomioon. Pienenkin alueen niitto saattaa olla aikaavievää. Niitto on kuitenkin järkevää monilla piennaralueilla ja vanhoilla kärryteillä sekä vanhojen maatilarakennusten ympäristöissä. Samoin olisi tärkeää niittää pieniä vanhoja peltotilkkuja. Ne ympäröivine kiviaitoineen kertovat maatalousmaiseman historiasta ja ovat Merikarvian ominta ympäristöä. Tällaisten pikkupeltojen, jotka usein ovat jo poistuneet viljelyksestä, köyhdyttäminen kukkaniityiksi palvelisi luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Myöhemmin niitä voisi yhdistää laajempiin luonnonlaitumiin.

Niittoaika

Paras niittyjen niittoaikankohta on kasvien kukinnan ja siementen tuleentumisen jälkeen heinäkuun puolivälissä - elokuun alussa. Peruskunnostettavat niityt on syytä niittää jo kesäkuun lopulla. Niitto ja haravointi voidaan resurssien riittävyyden mukaan uusina osalla tai koko niittoaikalla kuukautta myöhemmin. Näin toimien niitylle vuosien aikana kerääntyneitä ravinteita saadaan poistettua tehokkaasti.

Niittoperiaatteet

Hyönteislajiston kannalta parasta on, että niitto tehdään jättämällä vuosittain esimerkiksi yksi neljännes niittämättä. Niittämätön alue vaihtelee vuosittain, joten kukin neljännes jää niiton ulkopuolelle joka neljäs vuosi. Niiton vaikutuksia voidaan tehostaa jälkilaiduntamalla karjaa niityllä. Niittoaikojen korjataan aina huolellisesti pois. Jos heiniä ei ole mahdollisuutta kuljettaa pois niityltä, ne poltetaan niityn ulkopuolella tai muussa kasvillisuudeltaan vaatimattomassa kohdassa riittävän etäällä vesistöistä.

Raivaus

Raivauksen ajoittaminen

Kunnostettavilla alueilla puuston raivaus tehdään usean vuoden aikana, jos se suinkin on mahdollista. Kaadettujen puiden juuriston lahotessa vapautuu maaperään runsaasti ravinteita, jotka rehevöittävät pintakasvillisuutta. Varsinkin, jos alueelle ei voida järjestää tehokasta laidunnusta tai niittoa raivauksen jälkeen, puiden kaadot on hyvä ajoittaa usealle vuodelle, jolloin vesakkoa ja ravinteisuutta suosivaa ruohovartista kasvillisuutta tulee vähemmän ja ylläpitoraivauksen tarve vähenee. Jos alueelta esimerkiksi suunnitellaan kaadettavan nuoria haapoja, on ne hyvä kaulata 3 – 5 vuotta ennen kaatoa vesakoitumisen vähentämiseksi. Joillakin alueilla on mahdollista laiduntaa yksi kausi ennen raivauksia ja sen jälkeen tarkastella lisäraivaustarvetta.

Millä tavalla raivataan

Puuston harvennuksessa ei pyritä tasavälisyyteen eikä puistometsän tyyliin harvaan ja siistiin metsikköön, vaan avoimien niittyalaikkujen ja puuryhmien vuorotteluun. Raivauksessa jätetään erilaisia ja eri kokoisia pensaita ja puita alueelle. Mikään laji ei ole huonompi kuin muu, sillä esimerkiksi usein isot raidat ja ryteik-

köiset tuometkin tuovat oman osansa monimuotoisuuteen. Huomionarvoisille pensas- ja puulajeille voidaan tehdä kasvutilaa, mutta alueesta tulee yksitoikkoinen, jos siellä kasvaa vain niitä. Raivauksessa ei suosita mitään lajia tai tyyppiä. Esimerkiksi katajaa kasvavalle alueelle jätetään muitakin lajeja, mutta poistetaan varjostavia puita eikä suosita vain pylväsmäisiä katajia, vaan myös pyöreitä ja matalia jätetään kasvamaan. Jos raivattavalla alueella halutaan tuoda esiin kaunis kallio tai muu maisemallisesti merkittävä kohde, sen edestä kaadetaan peittävät puut, mutta lähistölle jätetään pieniä lehtipuita tai pensaita kasvamaan ja luomaan kerroksellisuutta ja syvyyttä. Ne kaadetaan vasta sitten, kun ne peittävät liikaa.

Kaikkea ei raivata

Maapuut, laho- ja kolopuut, vanhat lehtipuut ja pensastiheiköt säästetään puus- toa raivattaessa. Puita ja pensaita jätetään vanhojen lehtipuiden sekä kolo- ja laho- puiden ympärille. Näin luodaan sopivia elinympäristöjä epifyyttisille (puun pin- nalla kasvaville) sammalille, jäkälille ja käävääkkäille. Maisemallisesti merkittäviä ja esimerkiksi erikoisen mallisia tai poikkeuksellisen kokoisia puita ei kaadeta, ei edes kuolleena. Pystyyn kuollut vanha kuusikin voi olla maisemassa hyvä kiinto- piste ja monien hyönteisten elinympäristö. Yleensä vanhat ja isot haavat sääste- tään. Myös hyvän muotoisia ja terveitä maisemapuiksi vuosikymmenten päästä kasvavia puita kannattaa jättää muutamia kasvamaan. Ryteikköiset pensastihei- köt eivät ole maisemallisesti kaikkein edustavimpia, mutta sopivissa paikoissa sel- laiset ovat eläinten suojapaikkoja ja siten lisäävät luonnon monimuotoisuutta.

Raivaus- ja muut jätteet

Hakkuutähteet korjataan aina pois raivatuilta alueilta. Risut yms. polttopuiksi kelpaamaton puu poltetaan alueen ulkopuolella tai muussa kasvillisuudeltaan vaatimattomassa kohdassa kuitenkin riittävän etäällä vesistöä. Vanhat piikkilan- ka-aidat ja muut alueelle kertyneet rojut kerätään pois. Piikkilanka voi aiheuttaa loukkaantumisia laidun- ja luonnoneläimille.

Perusraivauksen jälkeen

Maitohorsma- ja vadelmakasvustojen ilmaantuminen estetään aloittamalla laidun- nus heti raivauksia seuraavana kesänä tarpeeksi voimakkaana. Niillä uudelleen laidunnukseen otetuilla aloilla, joilla kasvaa ongelmallisen paljon maitohorsmaa, pelto-ohdaketta, nokkosta tai vadelmaa, voidaan niityn kasvillisuuden elpymistä nopeuttaa niittämällä ko. kasvustoja kesän aikana. Esim. kuivunutta nokkosta eläi- met syövät mielellään. Jos alueelle ei voida järjestää laidunnusta, aluetta niitetään ja tehdään ylläpitoraivausta poistamalla vesakkoa useiden vuosien ajan.

Istutukset

Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävillä kohteilla ei yleensä tarvita mitään kasvien istutuksia. Ongelmana on pusikoituminen, ei niinkään liian harva kasvusto. Yleensä riittää, että jätetään esimerkiksi alueella luonnostaan kasvava puu kehittymään maisemapuiksi tai annetaan pensaiden tehdä juurivesoja ja sie- mentää pensasryhmän aikaansaamiseksi. Joskus maiseman kehittämiseksi tehdään istutuksia, kuten puukujanteita tai istutetaan kasvillisuutta näkösuojaksi ja silloin alueelle voidaan hakea maiseman kehittämiseen ja hoitoon tarkoitettua erityistu- kea. Istutuksissa suositaan aina kotimaisia, alueelle tyyppillisiä lajeja. Seudulla jos-

kus kasvaneita, sittemmin harvinaistuneita lajeja voidaan tietysti istuttaa, mutta erikoiset ulkomaiset lajit kuuluvat puistoihin ja pihoihin eivätkä maaseudun luonnon monimuotoisuusalueille.

Reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden hoito

Reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden luonnon monimuotoisuus

Pellon ja metsän välisellä reunavyöhykkeellä on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Reunavyöhyke tarjoaa monille linnuille ja pikkunisäkkäille pesimis- ja lepopaikkoja ja sen lisäksi ne ovat usein tärkeitä hyönteisten elinympäristöjä. Kaikki reunavyöhykkeet eivät välttämättä ole luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäviä, mutta usein ne metsän ja pellon vaihettumisvyöhykkeinä ovat avarassa maatalousmiljöössä maiseman rajaajia. Erityisesti kasvillisuuden kerroksellisuus ja avointen ja tiheiden alueiden vaihtelu tuo reunavyöhykkeille maisemallista arvoa. Toisaalta taas reunavyöhykkeen takana oleva avohakkuualue vähentää sen merkitystä.

Metsäsaarekkeet ovat myös luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita. Ne voivat olla hyvinkin tiheitä ja puustoisia tai vain pensasryhmiä tai kalliokumpareita ja kivikasvoja, joiden reunalla kasvaa muutama puu. Usein ne ovat peltojen keskellä hyviä suojapaikkoja mm. linnuille ja nisäkkäille. Metsäsaarekkeet ovat yleensä keskeisillä paikoilla peltomaisemassa ja siten maisemallisesti tärkeitä. Se, että reunavyöhykkeillä ja metsäsaarekkeilla kasvaa erilaisia lehti- ja havupuita, lisää vuodenaikojen mukaista maiseman vaihtelua.

Saarekkeiden ja reunavyöhykkeiden perusraivaus

Reunavyöhykkeitä hoidetaan harventamalla puustoa varovasti, valikoivoin poimintahakkuuin. Vyöhyke säilytetään pääosin tuuheana, mutta harvennuksilla luodaan aukkoja valoa tarvitseville kasveille. Jos reunavyöhykkeellä kasvaa runsaasti varjostavia kuusia niitä poistetaan ja reunavyöhykkeeseen jätetään eri kokoisia lehti- ja havupuita sekä pensaita. Vältetään sitä, että harvennuksen jälkeen reunavyöhykkeellä kasvaa paljasrunkoisia isoja puita ja matalaa pensaikkaa ja keskikerros puuttuu. Harvennuksissa säilytetään vyöhykkeen puuston ja pensaiston monikäisyys, monikerroksisuus ja monilajisuus. Erityisesti tulee välttää metsänhoidossa yleistä tasaikäiseksi ja -kokoiseksi harventamista, mutta ei tarkoitus ole tavoitella myöskään harvaa varpupohjaista puistometsätyyppistä ympäristöä. Voimakkaita raivauksia tulee erityisesti välttää metsäsaarekkeilla, jotka jo sijaintinsa vuoksi ovat alttiita esim. tuulenkaadoille. Usein metsäsaarekkeen ja joskus myös reunavyöhykkeen tiheä pensaikko on lintujen ja muiden eläinten suojapaikka avoimessa ympäristössä ja sitä kannattaa jättää paikotellen raivaamatta.

Alueiden perusraivauksessa poimitaan näkyviin valikoituja kohteita, esimerkiksi vanhoja tai erikoisen muotoisia puita, suuria kiviä tai kalliopaljastumia. Myös hyväkuntoinen maisemaan sopiva lato voidaan tuoda paremmin esiin. Keloutunut tai maahan kaatunut puu lisää yleensä monimuotoisuutta ja usein sopii maisemalliseen ilmeeseen. Myös muutamia suuria maisemapuita voidaan jättää ja pienempiä kasvamaan sellaisiksi. Raivausjätteet kerätään aina alueilta pois. Sekä metsäsaarekkeilla että reunavyöhykkeillä suositaan kotimaista, seudulle tyypillistä lajistoa ja poistetaan liian erikoiset alueelle levinneet tai joskus istutetut lajit. Esimerkiksi hopeapaju tai hopeakuusi saattaa olla liian silmiinpistävä perinteisessä maaseutumaisemassa.

Muut hoitotoimenpiteet

Avoimpien alueiden, jotka ovat niittymäisiä tai hakamaisia, hoitoon liitetään yleensä niittoa tai laidunnusta, jotka toteutetaan edellä mainittujen periaatteiden mukaan. Niittojätteet kerätään pois rehevöittävästä alueesta. Hoitotoimiin voi kuulua myös vanhojen raivausjätteiden tai alueelle kertyneiden tarpeettomien tavaroitten poisto, millä parannetaan saarekoiden ja metsänreunojen maisemallisia arvoja. Alueilla mahdollisesti olevat kivi- tai maakasat voi joissain tapauksissa tasata, mutta jos ne ovat jo maisemoituneita, ne kannattaa jättää silleen. Asia harkitaan tapauskohtaisesti. Reunavyöhykkeen tai metsäsaarekkeen ylläpitohoitoon perusraivauksen jälkeen kuuluu usein pellonpuoleisten reunojen ja avointen alueiden niittoa ja kasvavien lehtipuutaimikoiden harvennusta. Paikoin tuomet, pajukko ja haavikko saattavat vallata avointa alaa ja niitä on syytä raivata.

Mitä reunavyöhykkeillä ja saarekkeilla ei tehdä

Maatalouden ympäristötuen erityistuen periaatteiden mukaan hoidettavilla reunavyöhykkeillä ja metsäsaarekkeilla ei säilytetä maatalouskoneita, rakennustarvikkeita tai jätemaata. Niillä ei myöskään varastoida rehupaaleja tai raivaus- ja niittojätteitä eikä muutakaan jätettä. Pellon reunojen suoristuksista ja ojien perkauksista tulevien kaivuumassojen läjitystä ei tehdä metsäsaarekkeille tai reunavyöhykkeille. Kivi- tai maakasat huonontavat alueiden monimuotoisuusarvoja ja sen jälkeen ei hoidollakaan enää saavuteta monimuotoisuuden lisääntymistä eikä suuriamaisemallisiakaan hyötyjä. Yleensä alueilla ei tehdä mitään rakennus- tai maansiirtotöitä ja jos sellaisia tulee tehtäväksi, ne kohdat rajataan pois tuen piiristä.

Perinnebiotooppien sekä luonnon monimuotoisuuskohteiden toteutus ja rahoitus

6

Maatalouden ympäristötuen erityistuet on tarkoitettu ympäristönsuojelu- ja hoitotoimiin, jotka voivat kohdistua sekä peltoalalle että muihin maatalon elinympäristöihin. Erityistukikohteelle laadittava sopimus voi olla viisi- tai kymmenvuotinen. Erityistuen saaminen edellyttää, että viljelijä on sitoutunut perustoimenpiteiden ehtoihin. Maksettava erityistuki määräytyy hoitotyöstä aiheutuneista kuluista sekä tulonmenetyksistä, jotka syntyvät, kun esimerkiksi suojavyöhykkeeksi perustettava pelto poistuu viljelystä. Pääsääntöisesti tuki määräytyy alueiden vuosittaisesta hoidosta aiheutuneiden kustannusten perusteella. Tuki on hehtaarikohtainen ja maksetaan vuosittain.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen, perinnebiotoopin hoito ja joissakin kohteissa maiseman kehittäminen ja hoito ovat tukimuotoja, joita voi hakea tässä hankkeessa kartoitetuille kohteille. Vesien- ja ympäristösuojelullisista syistä pellolle perustettavat suojavyöhykkeet ja kosteikot ja/tai laskeutusaltaat voidaan yhdistää luonnon monimuotoisuuskohteisiin, vaikka niitä koskevia erityistukisopimuksia haetaan eri hakemuksilla. Myös luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maiseman kehittämisen ja hoidon sekä perinnebiotoopin hoidon erityistukisopimukseen liittyviä hoitotoimia voidaan suunnitella ja järjestää yhteisesti, vaikka hakemukset ovatkin erilliset. Kaikkien mainittujen tukien hakeminen on kuitenkin vapaaehtoista. Alueen maininta yleissuunnitelmassa tai sille annetut hoitosuosituksset eivät velvoita tuen hakuun.

Erityistukihakemus toimitetaan liitteineen TE-keskuksen maaseutuosastolle, joka pyytää ympäristökeskukselta lausunnon kohdealueen sopivuudesta vesien- ja ympäristönsuojelun, luontoarvojen tai maisemallisten näkökulmien osalta. Ympäristökeskuksen puoltava kanta on edellytys rahoituksen saamiselle. Tukihakemukseen on tärkeää liittää sijaintikartta, yksityiskohtainen perustamis- ja hoitosuunnitelma selostuksineen ja kustannuslaskelma. Suunnitelma sisältää mm. kohteen kuvauksen, selvityksen lohkoista pinta-aloineen ja selostukset hoidon tavoitteista ja vaikutuksista, peruskunnostus- ja vuosittaisista hoitotoimenpiteistä sekä toimenpiteiden aikataulun. Yksityiskohtaisempaa tietoa erityistuen hakemisesta löytyy tukioppaista ja esitteistä, joita saa mm. kuntien maaseutuviranomaisilta, alueellisista ympäristökeskuksista ja TE-keskuksista. Erityistukihakemukseen liitettävän suunnitelman voi tehdä käyttäen valmiita suunnitelmalomakkeita, joita saa mm. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen internetsivuilta.

Luonnon monimuotoisuuskohteista, perinnebiotoopeista ja maisemanhoitoalueista rahoitetaan ensisijaisesti niitä kohteita, jotka sijaitsevat yleissuunnittelualueilla, inventoiduilla perinnemaisemilla, hoito- ja maisemanhoitosuunnitelma-alueilla, arvokkailla maisema-alueilla sekä Natura-alueilla. Lisäksi etusijalla ovat kohteet, joilla on edellisellä sopimuskaudella ollut vastaava erityistukisopimus.

Nykyisessä ympäristötukijärjestelmässä tärkeimmät maatalousympäristön biologista monimuotoisuutta sekä avoimen viljelymaiseman säilymistä edistävät muut erityistukimuodot ovat suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito, kosteikkojen ja laskeutusaltaiden perustaminen ja hoito, luonnonmukainen tuotanto sekä alkupe- räisrotujen kasvattaminen. Ympäristötukijärjestelmä uudistuu todennäköisesti vuonna 2007, jolloin tukityypit ja -mahdollisuudet todennäköisesti muuttuvat.

Lähteet

- Haanpää, T. 1974. Merikarvian kirkonkylä 1900-luvulla. Kansatieteellinen osatutkimus. Turun yliopiston kylätutkimusryhmän julkaisuja 20.
- Heikkilä, H. 1987. Kasalanjoen rantojen kasvillisuudesta ja kasvillisuustyypeistä. Vaasan vesi- ja ympäristöpiiri. 31 s. Moniste.
- Heikkilä, M. (toim.) 2002. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas. Helsinki. Maa- ja metsätalousministeriö & Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 591. 60 s. ISBN 952-11-1275-1, ISSN 1238-7312.
- Heman, G. A. 1899. Tietoja Merikarvian pitäjän entisyydestä. I. Satakunnan Kirjapaino.
- Häyhä, T. 1998. Merikarvian kunta Kirkonkylän – Tuorilan luontoselvitys. Air-Ix suunnittelu. Keskustan ja Tuorilan osayleiskaava luontoselvitys. 14 s.
- Jutila, H., Pykälä, J., Lehtomaa, L. 1996. Satakunnan perinnemaisemat. Jyväskylä. Alueelliset ympäristöjulkaisut 14. 198 s. ISBN 952-11-0054-0, ISSN 1238-8610.
- Kalinainen, P. ja Hakila, R. 1991. Merikarvian rannikon luonto. Merikarvian kunta. Vaasan maanmittaustoimisto/kaavoitus. Pori. 65 s.
- Kortesharju, M. 2004. Merikarvian perinteisen maatalouden ympäristöjä. Säilyttäminen ja hoito. Esite. Lounais-Suomen ympäristökeskus. Turku.
- Lampolahti, J. & Suominen, J. 1996. Rantaputki myötätuulessa Pohjanlahdella. Lutukka 12 (4):115-118.
- Lehtinen, H. (toim.) 1995. Ympäristön tila Satakunnassa. Helsinki. Suomen ympäristökeskus. Alueelliset tilareportit 5. 112 s. ISBN 951-47-9898-8, ISSN 1236-5300.
- Leikola, M. 1997. Kaskimetsistä ja suokammosta kohti metsien monimuotoisuutta. Luonnon Tutkija 100 (5) (Suomen luonnon sata vuotta): 81-88.
- Maisema-aluetyöryhmä 1992. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Helsinki, Ympäristöministeriö. Mietintö 66/1992. 204 s. ISBN 0788-5954, ISSN 951-47-5194-9.
- Ostamo, R. (toim.) 1994. Merikarvian kylät ja asukkaat 1600- ja 1700- luvuilla.
- Paimion seudun ympäristöyhdistys. 2004. Kummottis? Maisemanhoidon taitokoulu. Opasvihkoset.
- Priha, M. (toim.) 2003. Perinnebiotoppien hoitokortti-sarja. Suomen ympäristökeskus ja Maa- ja metsätalousministeriö.
- Rakennettu kulttuuriympäristö. 1993. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Ympäristöministeriö. Museovirasto. Helsinki ISBN 951-9075-63-1 ISSN 1236-6439.
- Santavuori, M. 1981. Merikarvian historia 1900-luvun alkuun. Merikarvian kunta.
- Ruuth, J. W. 1897. Satakunnan asutusoloista keskiajalla. Historiallinen Arkisto 15:1.
- Ruissalo, M. 2002. Merikarvian maatalous selvitys. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu/Maaseutualan yksikkö.
- Satakunnan luonnonsuojeluselävityksen 1995 - 1998 maanomistajien informointia koskeva pilottiprojekti Pohjois-Satakunnan metsänhoitoyhdistyksen alueella. Moniste.
- Satakunnan maatalous 1969. Satakunnan seutukaavaliitto.
- Satakunnan rakennusperinne 1990. Satakunnan seutukaavaliitto Sarja A: 177 208 s. ISBN 951-9216-60-x, ISSN 0358-8831
- Satakunta. 1996. Kulttuuriympäristöohjelma 1995. Turku. Lounais-Suomen ympäristökeskus. 84 s. ISBN 951-53-0683-3.
- Viikilä, J. 2003. Päkät putsaavat saaren siistiksi. Kokemuksia laidunnuksesta Ouran ulkosaaressa. Ympäristöviesti 1/2003:14 - 15.
- Yli-Vakkuri, P. 1980. Metsänkäyttö erätaloudesta nykyaikaan. Teoksessa Havas, P. ym. (toim.) Suomen Luonto 2. Metsät. Kirjayhtymä. s. 245 - 274.
- Ympäristöhallinnon ilmakuva- ja paikkatietoaineistot

Perinnebiotooppien kartoitus ja hoidon suunnittelu esimerkkinä Merikarvian Fidiholman laidunalueen hoitosuunnitelma

Useat Merikarvian perinnebiotooppialueet ja laajat ympäristökokonaisuudet vaativat huolellisen hoito- ja käyttösuunnitelman. Myös monilla muilla alueilla sen tekemisestä olisi hyötyä. Alueet olisi hyvä kartoittaa ensin ja selvittää kasvillisuus ja muu eliöstö. Sen jälkeen voidaan selvittää ja suunnitella parhaat hoitovaihtoehdot. Hoitosuunnitelmaan olisi syytä liittää hoidon vaikutusten seuranta. Lisäksi olisi esitettävä useita hoitovaihtoehtoja siltä varalta, että alue joltain osin kehittyi epäsuotuisaan suuntaan tai tilanne muuttuu esim. laidunnus loppuu.

Tämän julkaisun tavoitteena on neuvonta ja yleissuunnitelmatasoinen kartoitus ja seuraavassa esimerkissä on tarkoitus tuoda esiin, mikä voisi olla perinteisten maatalousympäristöjen säilyttämistyössä seuraava suunnitteluvaihe.

Merikarvian Fidiholman laidunalueen hoitosuunnitelma (kartta)

Juha Sjöholm & Kimmo Nuotio

1 Johdanto

Merikarvian Koortilän kylässä sijaitseva Fidiholman Natura 2000-alue on kasvillisuudeltaan monipuolinen laidunalue. Alueen kasvillisuustyyppinä tavataan tuoretta ja lehtomaista kangasmetsää, tervaleppälehtoa ja rantaniittyä. Perinnemaisematyypeiltään se on pääasiassa metsälaidunta ja rantaniittyä, mutta myös pienempiä haka-, keto- ja niittykuvioita esiintyy. Haanpäänlahden pohjoispään maankohoamisniitty on nurmilauha-, punanata-, isolaukku- ja valkoapilavaltainen rantaniitty. Niityn itäpuolella on pieni tervaleppälehto ja metsäinen etelärinne, jolla on mm. kissankäpälää kasvavia pieniä ketolaikkuja. Fidiholman saari rantoineen on puu- ja pensaslajistoltaan monipuolinen. Kasvistoon kuuluvat mm. vilukko, tähtitalvikki, orjanruusu ja nurmitatar. Fidiholmaa laidunnetaan kymmenen nuoren naudan avulla.

Tämä hoitosuunnitelma on laadittu Lounais-Suomen ympäristökeskuksen toimesta alueen edustavuuden säilyttämiseksi. Suunnitelmassa on paneuduttu alueen kasvillisuuden selvittämiseen ja kasvillisuuden kannalta merkittäviin hoitotoimiin. Näitä ovat valoisuuden, puuston monimuotoisuuden ja puistomaisuuden lisääminen varovaisella raivaamisella sekä maisemien luominen levittämällä mm. rantaniittyvyöhykettä. Suurien puiden ja lehtipuiden suosiminen lisää myös alueen maisemallista arvoa. Selvitystyön tuloksena Fidiholman Natura-alueesta on laadittu kasvillisuuskartta kasvillisuustyypeittäin sekä lajilista.

2 Kasvillisuuden kuvaus ja hoitotoimet

2.1 Kasvillisuuskartta

Fidiholman kasvillisuuskarttaan (liite 2) on rajattu eri kasvillisuustyyppit. Kasvilajit on kirjattu ylös ja samalla arvioitu niiden runsaus asteikolla 1-7 (Norrlinin asteikko), kasvilajien runsaus esitetään taulukossa (liite 1). Muutamien paikoin, lähinnä alueen lehtokuvioilla, kasvillisuustyyppiä ei voinut sovittaa vakiintuneisiin metsätyyppisiin. Nämä on kuitenkin yhdistetty käenkaali-mesiangervotyypin (OFiT) alle selkeämmän kokonaiskuvan saamiseksi.

Norrlinin asteikolla kasvilajien runsautta kuvataan seuraavasti:

- 1) hyvin niukasti
- 2) niukasti
- 3) jokseenkin niukasti
- 4) sirotellusti
- 5) jokseenkin runsaasti
- 6) runsaasti
- 7) hyvin runsaasti

2.2 Kasvillisuustyypit ja hoitotoimet

2.2.1 Mustikkatyypin (MT) tuoreet kankaat

Fidiholman alueella on kaksi mustikkatyypin kohdetta. Suurempi on kauttaaltaan lehtomaisen kankaan ympäröimä ja sijoittuu Fidiholman korkeammalle osalle. Toinen mustikkatyypin alue löytyy Merikarvia-Ahlainen maantien varrelta. Mustikkatyyppejä leimaa mustikan ja puolukan runsaus. Yläkerroksessa mänty on kuusen kanssa lähes yhtä runsas. Kenttäkerroksen lajistosta löytyvät mm. rohtotädyeke, tähtitalvikki, niittyleinikki, nokkonen, metsäorvokki, metsätähti, kielo, oravanmarja, kevätpiippo ja metsälauha.

Fidiholman keskiosan kangasmetsää on jo harvennettu ja alueella kasvaa myös nuorta lehtipuustoa. Merikarvia-Ahlainen maantien varrella sijaisevan pienen kangassaarekkeen harventaminen poistamalla pienempiä puita lisää alueen väljyyttä ja parantaa kenttäkerroksen kasvien elinoloja. Valoisuuden lisääntyessä alueen hakamaisuus kasvaa.

2.2.2 Käenkaali-mustikkatyypin (OMT) lehtomaiset kankaat

Käenkaali-mustikkatyypin lehtomainen kangas on Fidiholman metsien vallitseva tyyppi. Tämän kasvillisuustyypin hallitseva puulaji on jo tukkipuun ikään ehtinyt kuusi, lisäksi seassa kasvaa paikoin hieman mäntyä. Pensaikkokerroksen hallitseva laji on kataja, lisäksi pensaskerroksesta löytyy harvakseltaan pihlajaa ja tuomea. Kenttäkerroksessa runsaimpana lajina esiintyy käenkaali. Muita kenttäkerroksen lajeja ovat mm. mustikka, ahomansikka, metsäimarre, vanamo, metsätähti, oravanmarja, koiranputki, kevätpiippo ja kultapiisku. Lisäksi tavataan puna-ailakia, rantayrttiä, riidenliekoa, metsäalvejuurta, rönsyleinikkiä, nuokku- ja tähtitalvikkia, lehtokuusamaa sekä niitty- ja maahumalaa.

Alueen merkittävimmän kasvillisuustyypin kuusikot ovat pääosin valoisia, eikä merkittäviä hoitotoimia tarvita. Mahdollisia tiheitä kuusikoita harvennettaessa puuston monipuolisuutta ja puistomaisuutta voi lisätä suosimalla lehtipuita kuusien sijaan. Alueen eteläreunalla on pieni koivu ja pihlajia kasvava avoimempi alue. Pienempää puustoa ja vesaikkoa poistamalla kookkaammat puut järeytyvät saaden alueelle aikaan hakamaisuutta.

2.2.3 Käenkaali-mesiangervotyypin (OFiT) lehtomaiset kankaat

Edustavimmat lehdot löytyvät lehtomaisten kankaiden pohjoispuolelta. Lisäksi alueen eteläosassa on kaksi pientä lehtolaikkua. Kuvioiden hallitsevin puu on tervaleppä sekä lisäksi Kreenikholmaan päin olevalla alueella tuomi. Muita puulajeja edustavat kuusi ja pihlaja. Aluskasvillisuudessa mesiangervo ja käenkaali ovat run-

saita. Muita kasveja ovat mm. hiirenporras, metsäalvejuuri, metsä- ja järvikorte, punakoiso, rönsyleinikki, lehtotähtimö, lehtovirmajuuri, rantayrtti, ojakellukka ja tesma. Alueiden ojissa tavataan myös pikkulimaskaa, vesikuusta ja viiltosaraa.

Kreenikholmaan johtavan tien pohjoispuolen kapean lehtovyöhykkeen varovainen harventaminen kuusia ja muuta vesaikkoa poistamalla lisää valoisuutta ja hyväkuntoiset tervalepät, tuomet ja pihlajat sekä pensaat hyötyvät. Alueella olevan kookkaan siirtolohkareen ottaminen näkyviin avaa maisemaa. Fidiholman saaren etelä- ja itäpuoliset lehtokuviot ovat vähitellen kuusettumassa. Varovainen kuusien poistaminen tervaleppiä ja katajia suojellen säilyttää parhaiten nykytilanteen.

2.2.4 Avoimet rantaniityt ja kedot

Haanpäänlahden pohjoispuolisen yhtenäisen laidunniityn lisäksi alueelta löytyy pienempiä niitty- ja ketokohteita. Niittyjen lajisto on monipuolista, joskin monet kasvit ovat laidunnuksen vuoksi vaikeasti tunnistettavissa.

Niittyjä hallitsevat punanata, nurmilauha, isolaukku ja paikoin valkoapila. Lisäksi lajistossa ovat mm. järviruoko, järvikaisla, nurmipiippo, kissankäpälä, lehtovirmajuuri, rantayrtti, vilukko, niittyhumala, rohto- ja nurmitädyke. Niittyjen kosteimpien paikkojen lajeja ovat heinävita, konnanleinikki, suo-orvokki, luhtalitukka ja pikkulimaska.

Fidiholman saaren pohjois- ja eteläpuolella niittyvyöhyke on kapea, tervaleppälehdon ja ruovikon väliin jää paikoin vain muutaman metrin levyinen kaistale. Tämän vyöhykkeen vähittäinen levittäminen lisää alueen niittyjen edustavuutta. Niiton voi toteuttaa talviaikaan laiduneläinten hyötyessä lisääntyneestä ruokailualueesta. Kreenikholman tien pohjoispuolella kapea niitty on vähitellen muuttumassa leppävesaikoksi. Alueella olevan pienen leppäsaarekkeen säilyttäminen irrallaan saaresta lisää maiseman avoimuutta.

2.2.5 Korpimuuttuma

Alueen lounaiskulmassa on pieni korpimainen alue, tämä tosin on ojitettu eikä sillä ole erityisiä luonnonarvoja jäljellä. Se erottuu kuitenkin yhä sitä rajaavasta lehtomaisesta kankaasta komeine hiirenportaineen. Muita tämän kohteen lajeja ovat metsäimarre, rönsyleinikki, nokkonen, puna-ailakki, hieskoivu, mesiangervo, oja- ja kyläkellukka sekä suo-ohdake.

LIITE I. Kasvilajilista Merikarvian Fidiholmasta 17.- 18.9.2001

Lajit on eritelty kasvupaikkatyyppien mukaan ja runsaus ilmoitetaan Norrlinin asteikolla. Nimistö retkeilykasvion 4. painoksen mukainen.

Laji	Tieteellinen nimi	MT	OMT	OFIT	Laidun	Korpimuuttuma
Riidenlieko	<i>Lycopodium annotinum</i>		2			
Järvikorte	<i>Equisetum fluviatile</i>			2		
Metsäkorte	<i>Equisetum sylvaticum</i>			2		
Metsäalvejuuri	<i>Dryopteris carthusiana</i>		2	3		4
Hiirenporras	<i>Athyrium filix-femina</i>		2	3		5
Metsäimarre	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>		3			
Kuusi	<i>Picea abies</i>	4	5	2		4
Mänty	<i>Pinus sylvestris</i>	3	2			
Kataja	<i>Juniperus communis</i>	4	3	2	2	
Rönsyleinikki	<i>Ranunculus repens</i>		2	3		4
Niittyleinikki	<i>Ranunculus acris</i>	1	1			
Konnanleinikki	<i>Ranunculus sceleratus</i>				2	
Nokkonen	<i>Urtica dioica</i>	2		2		4
Rauduskoivu	<i>Betula pendula</i>	3		1		
Hieskoivu	<i>Betula pubescens</i>	3		2		4
Tervaleppä	<i>Alnus glutinosa</i>			3		3
Harmaaleppä	<i>Alnus incana</i>			3		2
Lehtotähtimö	<i>Stellaria nemorum</i>			2		
Pihatähtimö	<i>Stellaria media</i>			2	2	
Heinätähtimö	<i>Stellaria graminea</i>				2	
Metsätähtimö	<i>Stellaria longifolia</i>	1	1			
Nurmihärkki	<i>Cerastium fontanum</i>			2		
Puna-ailakki	<i>Silene dioica</i>		2	2		4
Ahosuolaheinä	<i>Rumex acetosella</i>		1			
Metsäorvokki	<i>Viola riviniana</i>	3				
Suo-orvokki	<i>Viola palustris</i>		3	3	3	
Keto-orvokki	<i>Viola tricolor</i>			2		
Rantakanankaali	<i>Barbarea stricta</i>			1		
Luhtalitukka	<i>Cardamine pratensis</i>		1	2		
Kiiltopaju	<i>Salix phylicifolia</i>			2		
Puolukka	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	2	2			
Mustikka	<i>Vaccinium myrtillus</i>	3	3			1
Nuokkotalvikki	<i>Orthilia secunda</i>		2			
Tähtitalvikki	<i>Moneses uniflora</i>	1	2			
Terttualpi	<i>Lysimachia thyrsoiflora</i>			2	2	
Metsätähti	<i>Trientalis europaea</i>	3	3	1		2
Taikinamarja	<i>Ribes alpinum</i>		2	1		1
Mesimarja	<i>Rubus arcticus</i>		1			
Mesiangervo	<i>Filipendula ulmaria</i>			4	3	4
Vadelma	<i>Rubus idaeus</i>		2			
Orjanruusu	<i>Rosa dumalis</i>	1				
Ojakellukka	<i>Geum rivale</i>			3	3	1
Kyläkellukka	<i>Geum urbanum</i>				1	2
Kurjenjalka	<i>Potentilla palustris</i>			2	3	
Pihaketohanhikki	<i>Potentilla anserina ssp. Anserina</i>				3	
Ketohopeahanhikki	<i>Potentilla argentea</i>				2	

Laji	Tietellinen nimi	MT	OMT	OFIT	Laidun	Korpimuuttuma
Ahomansikka	<i>Fragaria vesca</i>		3		3	
Pihlaja	<i>Sorbus aucuparia</i>	2	3	2		
Tuomi	<i>Prunus padus</i>			3		
Valkoapila	<i>Trifolium repens</i>				3	
Puna-apila	<i>Trifolium pratense</i>				2	
Rantakukka	<i>Lythrum salicaria</i>				2	
Maitohorsma	<i>Epilobium angustifolium</i>	2			2	
Käenkaali	<i>Oxalis acetosella</i>	1	5	4		
Metsäkurjenpolvi	<i>Geranium sylvaticum</i>		2			
Koiranputki	<i>Anthriscus sylvestris</i>		3	2	2	1
Suoputki	<i>Pseucedanum palustre</i>				3	
Rantamatara	<i>Galium palustre</i>				3	
Vanamo	<i>Linnaea borealis</i>		3			
Lehtokuusama	<i>Lonicera xylosteum</i>		2			
Lehtovirmajuuri	<i>Valeriana sambucifolia</i>			3	2	
Maahumala	<i>Glechoma hederacea</i>		2			
Niittyhumala	<i>Prunella vulgaris</i>		2		2	
Rantayrtti	<i>Lycopus europaeus</i>		3	2	1	
Punakoiso	<i>Solanum dulcamara</i>			3		
Rohtotädyke	<i>Veronica officinalis</i>	2			1	
Nurmitädyke	<i>Veronica chamaedrys</i>		1		1	
Isolaukku	<i>Rhinanthus serotinus</i>				2	
Piharatamo	<i>Plantago major</i>			1		
Vesikuusi	<i>Hippuris vulgaris</i>			2		
Kissankello	<i>Campanula rotundifolia</i>				1	
Kultapiisku	<i>Solidago virgaurea</i>		3			3
Savijäkkärä	<i>Gnaphalium uliginosum</i>				1	
Kissankäpälä	<i>Antennaria dioica</i>				2	
Siankärsämö	<i>Achillea millefolium</i>				2	
Syysmaitainen	<i>Leontodon autumnalis</i>				3	
Huopaohdake	<i>Cirsium helenioides</i>	1	2		3	
Suo-ohdake	<i>Cirsium palustre</i>			1	1	3
Pelto-ohdake	<i>Cirsium arvense</i>				2	
Voikukka-laji	<i>Taraxacum-sp</i>				3	
Kielo	<i>Convallaria majalis</i>	1				
Oravanmarja	<i>Maianthemum bilolium</i>	3	3			
Pikkulimaska	<i>Lemna minor</i>			2	1	
Ratamosarpio	<i>Alisma plantago-aquatica</i>				1	
Heinävita	<i>Potamogeton gramineus</i>				1	
Konnanvihvilä	<i>Juncus bufonius</i>				1	
Nurmipiippo	<i>Luzula multiflora</i>				2	
Kevätpiippo	<i>Luzula pilosa</i>	2	3			
Järvikaisla	<i>Schoenoplectus lacustris</i>				2	
Viiltosara	<i>Carex acuta</i>			2		
Punanata	<i>Festuca rubra</i>				4	
Nurmilauha	<i>Deschampsia cespitosa</i>		2		3	
Metsälauha	<i>Deschampsia flexuosa</i>	3	3	4	1	
Nurmiröllä	<i>Agrostis capillaris</i>					
Rönsyröllä	<i>Agrostis stolonifera</i>	2			3	
Nurmitähkiö	<i>Phleum pratense</i>		2			
Tesma	<i>Milium effusum</i>		2	3		
Järviruoko	<i>Phragmites australis</i>				3	

